LES BANDES VALENCIANES: NIUS DE MÚSICS

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

24 NOVEMBRE 1997 • NÚM. 701 • 20 FF / 450 PTES.

EUROPA BUSCA FEINA

I AMB AQUEST EXEMPLAR, EL TEMPS AMBIENTAL

TELÈFONS D'INTERÈS

Informació	402 22 22
Presidència	402 22 55
Gabinet de Comunicació	402 20 94
Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat	402 25 04
Institut d'Edicions	402 21 16
Àrea de Règim Interior, Hisenda i Planificació	402 22 60
Àrea de Cooperació	402 22 30
Àrea de d'Esports i Turisme	402 24 63
Àrea de Sanitat	402 24 66
Àrea de Serveis Socials	402 24 70
Àrea de Cultura	402 22 29
Oficina del Pla Jove	402 25 56
Àrea d'Educació	402 24 74
Àrea d'Obres Públiques	402 24 77
Àrea d'Espais Naturals	402 24 89
Àrea de Medi Ambient	402 24 57
Àrea de Promoció Econòmica i Habitatge	402 22 27

Rambla de Catalunya, 126
08008 Barcelona

Diputació de Barcelona

Institut d'Edicions

EL TEMPS

El segle de l'atur

No fa gaires dies es va produir un curiós debat públic sobre l'atur entre el ministre de Treball del govern espanyol, Javier Arenas, i l'ex-president Felipe González. El líder socialista va dir que 1997 no serà "l'any de l'ocupació", com pretén el govern del Partit Popular, i en canvi Arenas deia que sí que ho serà. És a dir, la típica polèmica que no porta enlloc i que només serveix per a perdre el temps, perquè el problema de l'atur continua essent ara tan greu i tan complicat com abans d'aquesta discussió bizantina entre els dos il·lustres polítics andalusos.

No hi ha dubte que això de l'"any de l'ocupació" és un eslògan polític i prou, i ho continuaria essent encara que el mateix Felipe González hi estiguera d'acord, que com hem vist no és el cas. Segons les estadístiques dels organismes europeus, la taxa d'atur a l'estat espanyol afecta en aquests moments al voltant del 21% de la població activa, és a dir, vint-i-una de cada cent persones que volen i poden treballar no troben feina. Més o menys el doble de la mitjana europea.

"No podem preveure amb certesa com afectaran al món del treball els futurs canvis tecnològics, polítics i socials."

"Fins ara, les receptes neoliberals han demostrat que poden calmar el dolor, però no guarir la malaltia."

És per això que cantar victòria o parlar del 1997 com "l'any de l'ocupació" sembla, com a mínim, una frivolitat. Encara que la situació del mercat de treball siga ara millor que temps enrere, com reflecteixen les estadístiques: l'any 1996 la taxa espanyola d'atur era del 22,2%, superior en 1,2 o 1,3 punts a l'actual. Una petita millora, atribuïble tant a la bona direcció de la política governamental, com a l'empenta del creixement econòmic o a l'estat anímic dels empresaris, lleugerament més favorable a la contractació de treballadors. Lleugerament.

Alguns economistes espavilats i també alguns polítics han fet comptes i han tret la conclusió que, per arribar als nivells d'atur que tenen els japonesos o els nord-americans, que sembla que són l'objectiu, trigarem encara quinze anys. Però són unes teories poc fiables perquè de fet no sabem ni podem preveure amb certesa com afectaran al món del treball els canvis tecnològics que s'estan produint i els que es produiran més endavant, ni tampoc com afectaran al panorama laboral europeu i mundial els futurs canvis polítics i socials.

Més enllà d'"anys de l'ocupació" i d'eslògans propagandístics, del que no hi ha dubte és que podem considerar ja el segle XX com el segle de l'atur, el segle en què els països desenvolupats han tingut la seua plaga o la seua epidèmia particular en forma de milions de parats, sense que ideòlegs, polítics ni economistes hagen pogut trobar encara la solució. Una plaga que, sens dubte, està en l'origen de molts altres problemes polítics i socials com ara la delinqüència, la marginació, les drogodependències, l'exclusió social, la xenofòbia o el neofeixisme.

És evident que l'atur no és l'única causa d'aquests problemes, però sí una de les principals. I aquests problemes són presents també en societats amb índexs d'atur baixos, com la japonesa o la nord-americana. Per això és convenient posar en dubte l'eficàcia de les receptes típiques del neoliberalisme per a resoldre realment el problema de l'atur i les seues conseqüències socials. Fins ara, només han demostrat que poden calmar el dolor, però no guarir la malaltia. Mentre no es demostre el contrari, les polítiques de rigor pressupostari, equilibri macroeconòmic i liberalització de mercats (inclòs el mercat de treball) han donat bons resultats, però petits. Immensament petits.

És tot un detall que els caps d'estat i de govern vagen dos dies a Luxemburg a discutir què pot fer la Unió Europea en aquest terreny, però els precedents de reunions similars no conviden a ser optimistes sobre els resultats de la cimera. Ni tampoc a ser pessimistes. Simplement, escèptics. Els Quinze farien bé d'arribar a conclusions pràctiques, d'anar més enllà de les buides declaracions de bones intencions habituals, perquè en això sí que la societat europea necessita respostes. Perquè el segle XXI puga ser el de l'ocupació. ■

ALS NOSTRES LECTORS

El treball, l'atur i la creació d'ocupació és i serà un tema de debat durant molt de temps, encara que aquests dies estigui especialment d'actualitat per la reunió de caps d'estat i de govern de la Unió Europea dels dies 20 i 21 de novembre a Luxemburg. D'aquí a pocs mesos, per exemple, també els governs del Grup dels Set es reuniran a Anglaterra per estudiar aquest problema. Malauradament, fins ara les reunions governamentals dedicades a buscar solucions per al problema de l'atur han estat poc eficaces. I mentrestant, la preocupació social pel futur del treball va en augment. Per això hem dedicat la portada i un bon grapat de pàgines d'EL TEMPS d'aquesta setmana a la qüestió de l'atur, que és també un dels assumptes que tracta Joan Majó en l'entrevista que trobaran a partir de la pàgina 30. No s'ho perdin. *jfortuny@ictmet.es*

Director

AMUNT...

Ramon Barnils

Herbetes

Sobrevolant al darrer número de la revista algun retrat de ministre conciutadà nostre integrat al govern espanyol, ens ha vingut a la memòria el cas de Gual Villalbí, barceloní i ministre al mateix lloc durant l'altre Règim, el del general Franco. S'havia arribat a poder presentar al consell de ministres un projecte de diari en català. Davant hi havia Manuel Ibànez Escofet. Darrere, amb els duros, gent que no podia despertar més sospites que els amos dels altres diaris.

Diu que diuen –Ibànez– que el dictador, que sabia que molts dels nostres conciutadans són herbetes de nom marduix, a l'hora de decidir si es donava permís per al diari va demanar a Gual Villalbí quina era la seva opinió, ja que com a català tindria més criteri.

"Perquè sóc català m'haig de mantenir neutral. Excel·lència." Si n'hi han arribat a anar, d'herbetes catalanes, a Madrid en condició de catalans. Es a dir, de neutrals.

I AVALL

J. J. Pérez Benlloch

El PSPV pren alè

Els pronòstics eren nefastos, però Joan Romero ha revalidat el seu liderat en el PSPV. La insurgència del vell aparat, que amenaçà amb una moció de censura i amb la convocatòria d'un nou congrés –a quatre mesos del precedent– solament ha servit per reforçar la figura de secretari general. Paradoxes de la política. Però així ha estat: les hosts de Joan Lerma hi anaren a per llana i en tornaren esquilades. Ha triomfat la renovació possible, que ha copiat una bona part de l'organigrama dels seus confrares de Catalunya. Ara ve la vertadera gran batalla: tonificar el partit i posar-lo a treballar amb l'horitzó electoral de 1999. Queda temps i, el que és més important, s'han recarregat les piles de l'entusiasme i fins i tot de la retòrica. Per fi somriuen i fins i tot anuncien "una lectura més valenciana dels problemes". No és gran cosa, però encara han de donar gràcies. Donem-los un vot de confiança.

Protegir la Molina

Amb un mínim de sensibilitat per la natura, és indefugible la indignació, després d'observar les bàrbares insensateses que es cometen a la Molina. Tothom fa el que vol; hi ha finques que utilitzen els arbres per fer tanques, els envolten, de manera que, amb el temps, el fil-ferro penetra endins. (...) I ara, una de molt digna, també, d'estudi: els hotels Adserà i Roc Blanc que tracten amb la mateixa agència del país francès, dins de les activitats d'esbarjo que dediquen als seus clients, organitzen cada setmana concursos de flors silvestres. És un autèntic atemptat ecològic: surten de l'hotel com uns ferotges predadors i tornen amb poms enormes de tot tipus de plantes, fins i tot, moltes són "protegides" i estan en perill d'extinció. Deixen el paisatge fet un fàstic. És curiós i trist constatar que a la Vall d'Eina (que és un jardí), territori de la Catalunya Nord dominat per l'estat francès, l'administració imposa fortes multes a aquells qui toquen una flor i quan alguns irresponsables, dels dominis d'aquest estat, vénen aquí se'ls convida a destrossar. La mesquinesa d'uns empresaris i la negligència de la nostra administració, un cop més condueix i afavoreix aquests atemptats.

Haurem de celebrar que els reis castellans es rifessin la nostra terra? A quina administració pertoca posar ordre? A Alp, a la Generalitat, a l'estat espanyol?

Àngels Sagrera Marigó
Barcelona

Dues precisions

Pere Gimferrer deia la setmana passada en la secció "Llibres" que l'únic escriptor que sembla tenir un apartat propi en el projecte de reforma de les humanitats és Ausiàs March. S'entén que és l'únic escriptor en llengua catalana que sembla tenir-hi previst un apartat propi. En la mateixa resposta apareixia el nom de Ruiz de Galinsoga per Luis de Galinsoga.

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

EXPOSICIÓ

EL GUST D'AUSIÀS MARCH

PALAU DELS BORJA. GANDIA

Del 14 de novembre de 1997 al 15 de febrer de 1998

ORGANITZA:

AJUNTAMENT DE GANDIA

COL·LABORA:

GENERALITAT VALENCIANA

AUSIÀS MARCH

CAM

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Jordi Fortuny.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Francesc Viadel (*Cap de redacció*), Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Joan Morales (*Cap de producció*), Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí (*Cap de redacció*), Oriol Cortacans, Àlex Milian i Gemma Morales (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernàndez i Rosanna Puchades (*Gràfics*).
RÚBRIQUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Joan de Sagarra, Xavier Vinader.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, Ll. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat, R. de la Calle, T. Cañís (*Coordinació Economia*), A. Castel, Eliseu T. Climent, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), Ll. Ferri (*Coordinació Món*), J. Finestres, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, V. Lozano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. Ll. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
DISSENY: Domènec Òrrit.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, G. Matamala, S. Sàez, M. Vila.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Tel.: (96) 397 30 94. Anava Publicitat, Barcelona. Tel.: (93) 589 38 59. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011-Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja sigui mecànic, fotoquímic, electròptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

EL SUMARI

26 **València opta, amb escepticisme, a la capitalitat cultural del 2001.**

20 **La UE debat sobre l'ocupació amb el rerefons de la jornada de 35 hores.**

57 **Dossier sobre les bandes de música, el col·lectiu valencià més sorollós.**

ANALISI

PSPV, crisi tancada?, F. Viadel 16
Lapsus telefonics, T. Cañís 17
Els fandangos de Strauss, X. Vinader 18
Carismes i espectres, Ll. Ferri 19

EN PORTADA

L'Europa del treball s'atura ..., E. Rimbau 20
Atur no rima amb euro, T. Canis 23
El debat encara ..., J. Ferrerons 24
El ball de les trenta-cinc hores, J.M./V.R. 25

PAÍS

La candidatura de Rita, J. Sebastià 26

ENTREVISTA

Entrevista a Joan Majó, I. Gallart 30

MÓN

Renovar-se no vol dir ..., T. Cruanas 34
Els vots de la desídia, N. Valle 37

SOCIETAT

Lisboa navega cap a l'Expo 98, X. Duran 40
El país que rep la darrera Expo, M. Rivero 44
Entrevista a Marilyn Manson, E. Guillot 46

CIÈNCIA

Trenta segles i setanta-cinc anys, X. Duran 48

CULTURA

La nova fornada de poetes..., A. G. / A. N. 54

DOSSIER

Una genealogia pautada, V. Jiménez 58
Joguines, sabates, gres..., R. Huerta 60
Entrevista a Àngel Asunción, M. Calvet 62
Entrevista a Josep Lluís Pasqual, M. Reyes 65

GALERIA

L'Espai Moma s'obre ..., C. Úbeda 75

OPINIO

Nana, J. F. Mira 98

DESCOBREIX CATALUNYA

AL PALAU ROBERT

Vols saber-ho tot sobre el menjar a Catalunya? Vine al Palau Robert.

Vine a fer un viatge pel passat, el present i el futur del menjar a Catalunya. La nostra és una cuina fortament arrelada a la terra, una cuina de contrastos que ha rebut i ha donat moltes influències. Per això, al Palau Robert, hem preparat l'exposició "Menjar a Catalunya, l'estil d'un poble", on hi trobaràs, explicat d'una manera sorprenent i didàctica, l'evolució de la cuina del nostre país, del seu estil actual i de com s'hi ha arribat, des de quatre interessants punts de vista: l'històric, el mediambiental, el tecnològic i el del gust. Vine! Quan tornis a seure a taula tot serà molt diferent.

Des del 18/11/97 fins al 30/5/98

Centre d'Informació Turística de Catalunya

Generalitat de Catalunya

Amb el suport

Nestlé

La millor informació
Setmana a setmana

EL TEMPS

SETMANARI INDEPENDENT D'INFORMACIÓ GENERAL

Fes-te'n subscriptor. És molt fàcil.
Un cop de telèfon i llestos.

València	96 3524859
Barcelona	93 4340335
Perpinyà	04 68 353891

Amb la subscripció, EL TEMPS regala una selecció de vídeos de MEDITERRÀNIA.
La sèrie audiovisual més nostra sobre les relacions entre les persones i la natura.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r COGNOM _____ 2n COGNOM _____ NOM _____ TEL. PART. _____

DOMICILI _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

ANY DE NAIXEMENT _____ PROFESSIÓ _____ TEL. TREBALL _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.
Amb pagament:

☐ Estat Francès: 830 FF
☐ Europa: 32.500 PTA
☐ Amèrica: 41.500 PTA

Forma de pagament: (Firma)

☐ Dom. bancària ☐ Xec bancari adjunt a: Edicions del País Valencià, SA
☐ Gir postal núm.

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

DISTINGITS SENYORS: CAIXA/BANC _____ AGÈNCIA _____

ADREÇA _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMPTE _____

Els prego que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals ☐ 4 rebuts trimestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c ☐ Llibreta Núm. ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ____ de _____ 199 ____

EL TEMPS **Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.**
Tel (96) 352 48 69 - CIF A-46186821 - 46001 VALÈNCIA

(Firma)

Unió Valenciana trenca el 'pacte lingüístic'

Els representants d'Unió Valenciana en el Consell Valencià de Cultura ja han protestat contra les decisions de l'entitat per arribar a l'anomenat 'pacte lingüístic' inspirat pel PP.

ARXIU

Els secessionistes d'Unió Valenciana ja han manifestat que no podran acceptar una resolució del CVC presa sota criteris científics.

JORDI SEBASTIÀ

La idea d'aconseguir un "pacte lingüístic" propiciada pel president de la Generalitat valenciana, Eduardo Zaplana, mitjançant el Consell Valencià de Cultura comença a mostrar-se ben complicada. Zaplana va encarregar al president del CVC, el científic amb nacionalitat nord-americana Santiago Grisolia, que iniciara les gestions per posar pau al "conflicte lingüístic valencià". Segons Zaplana calia conversar amb totes les parts implicades per arribar a un consens.

La maniobra va ser rebuda amb escepticisme pels grups polítics de l'oposició, ja que implícitament donava la mateixa importància als criteris científics de la Universitat, que mantenen que el valencià és un dialecte més del català, que a les dèries secessionistes dels grups lligats a Unió Valenciana. En qualsevol cas, tot i les suspicàcies, el compromís que la decisió del CVC s'atendria a criteris estrictament científics i històrics va aconseguir un vot de confiança per als treballs encarregats per Zaplana.

La primera de les gestions de Grisolia ha estat l'elaboració d'una llista d'entitats que han de ser consultades per poder avaluar la situació. En la llista participen totes les universitats valencianes, entitats culturals com la Fundació Ausiàs March, organitzadora dels Premis Octubre, i també grups secessionistes, com ara l'Academia de Cultura de Xavier Casp.

Malgrat això, els representats d'Unió Valenciana en el CVC van decidir la setmana passada votar en contra de la llista d'entitats confeccionada pel mateix consell i també contra el document que el CVC enviarà a totes aquestes entitats per tal de demanar-los la seua participació en el procés. Xavier Casp, que en la primera de les votacions només es va abstenir, Josep Boronat i Leopold Peñarroja van mostrar la seua posició contrària tot al·ludint criteris formals i al·legant que no havien estat informats prèviament, la qual cosa, tal i com va denunciar el president de l'entitat, no era certa.

La posició dels representatns d'Unió Valenciana ha estat secundada pels dirigents del partit, que han denunciat que els treballs del CVC no són més que una martingala del president Zaplana per llevar-los espai polític. Esquerra Unida, per la seua banda ha denunciat que l'oposició d'UV a un pacte lingüístic que en principi va aplaudir, demostra que es tracta d'un partit sense cap argument polític i que qualsevol intent de pacificar la polèmica sobre el valencià li llevaria tot el sentit d'existència.

Malgrat tot, Grisolia ha decidit continuar endavant i té previst acabar la ronda de consultes per a principi de l'any vinent, per tal de poder donar ja algun resultat pràctic. L'Associació Borrianenca de Cultura, amb quinze entitats més, ha enviat una carta al CVC on manifesta que el conflicte lingüístic no existeix més enllà del camp de la política i que, en tot cas, és un problema estrictament circumscrit a la ciutat de València i rodalia. En la carta es recordava també que el 1932 ja hi hagué un pacte a Castelló que va fixar l'ortografia del valencià.

LA SETMANA PAÍS

Damià Pons, del PSM i conseller de Cultura del Consell de Mallorca, ha rebutjat rotundament la pretensió de la ministra Esperanza Aguirre de crear un nou Patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó que deixaria la gestió per al Ministeri de Cultura i la presidència per a la ministra. Pons dóna suport al Govern balear en la reivindicació d'una representació paritària per cada comunitat autònoma, tal com diu l'Estatut balear. Pons ha demanat a Matas que negocii amb el MEC per evitar el que ha qualificat d'"intromissió competencial". Pons proposa que els presidents del patronat siguin, de manera rotatòria, els presidents autonòmics i que el director de l'Arxiu acrediti coneixements de llengua, cultura i història catalanes.

La reflexió sobre els grans canvis polítics, econòmics i socials dels pròxims anys té aquests dies dos escenaris de luxe a València i Barcelona. Del 18 al 21 de novembre, experts en diferents disciplines es troben en la 23 Reunió d'Estudis Regionals, a la Universitat Politècnica de València, sota el lema "Mundialització, innovació, regió, Arc Mediterrani". I divendres 20 de novembre es fa a Barcelona la Jornada dels Economistes 97, amb el títol genèric de "Reformes estructurals i dinamització de l'economia". Els presidents Eduardo Zaplana i Jordi Pujol inauguraran les dues reunions, cadascun la que li toca.

Ciscar imposa la seua quota en el nou PSPV

El pacte aconseguit entre el secretari general dels socialistes valencians, Joan Romero, i el que fins fa poc era el seu opositor, Ciprià Ciscar, per pacificar el partit ha tingut com a conseqüència la marginació de dos sectors més del partit, Izquierda Socialista i els anomenats asuncionistes, seguidors de l'ex-ministre Antoni Asunción, que no tindran cap representació en el secretariat del partit.

Aquest secretariat té vuit membres i la majoria, cinc, són homes fidels a Ciscar. Aquesta és una de les concessions de Romero. Per impedir l'oposició que Ciscar li feia dins el partit ha acabat marginant els grups (IS i asuncionistes) que li van permete arribar a la secretaria general.

El pacte també ha descavalcat els seguidors de l'anterior secretari general, Joan Lerma, que han perdut tot el poder que encara conservaven dins el PSPV. Precisament, en el passat número d'EL TEMPS, l'ex-ministre Antoni Asunción manifestava que no tenia cap ambició política de futur.

ARXIU / EFE

Císcar ha abandonat Lerma i manté poder dins el PSPV.

L'entrevista es va fer abans que es donara a conèixer l'acord entre ciscaristes i romeristes, cosa que posa en evidència que Asunción ja devia conèixer la conclusió d'aquell pacte.

La nova distribució dels càrrecs interns del partit podria afectar els càrrecs públics, la majoria dels quals cotinuen en mans de lermistes, tot i que, de moment, el PSPV ha optat per no fer canvis i evitar les batalles internes en fòrums públics perquè perjudiquen la nova imatge d'unitat.

No hi ha diners per a la casa de Joan Fuster

Els pressupostos de la Generalitat valenciana no inclouen en en cap partida la restauració i habilitació com a centre cultural de la casa natalícia de Joan Fuster a Sueca. La Generalitat valenciana s'havia compromès a invertir en el projecte, però després de l'arribada del PP i d'Unió Valenciana al govern es va paralitzar l'ajut pressupostari. Recentment, la directora general de Museus, Consuelo Ciscar, es va reunir amb l'alcalde de Sueca, Salvador Gil, i es va comprometre a desblocar la situació. No obstant això, en el projecte de pressupostos per al 98 no apareix cap partida específica amb aquesta finalitat. Salvador Gil mantindrà en els pròxims dies una altra reunió amb els assessors de Consuelo Ciscar per tractar l'assumpte.

Demanen que el català sigui llengua oficial a Europa

La Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR), que agrupa 31 entitats cíviques membres de diverses ONG internacionals, ha fet públic un manifest demanant que la Comunitat Europea reconegui el català com a llengua oficial.

En el marc de la discussió sobre la nova llei del català, la FOCIR també demana que es reconegui la sobirania de les institucions catalanes a l'hora de legislar sobre el català i que "es valori positivament la llei del català". L'oficialitat europea del català permetria, com recorda el text, l'etiquetatge en català de productes alimentaris, cosmètics o farmacèutics. Recentment la Comissió Europea ha expressat reticències a alguns aspectes del projecte de llei del català pel que fa a l'etiquetatge que han obligat a modificar la llei.

Dimiteix el líder del FN de Catalunya Nord

Jean Louis de Noëll ha dimitit perquè considera que la investigació judicial per presumpte frau de la seva empresa és deguda a la seva filiació política: "demostra que no es pot fer política i pertànyer al Front National". Noëll continua de regidor a Perpinyà i assegura que no l'han exclòs del FN.

El Molino tanca per fallida econòmica

La popular sala d'espectacles El Molino, del paral·lel de Barcelona, va tancar les portes per fallida. El divendres 14, els treballadors que van anar a El Molino ja no van poder fer l'espectacle de la tarda. El motiu del tancament és la fallida econòmica voluntària presentada per l'empresa que gestionava la sala, New Mill. D'aquesta manera es confirmen les informacions sobre un possible tancament, avançat per aquesta revista (EL TEMPS, número 699), expressats per treballadors de la sala.

La demanda de fallida voluntària es va presentar el 27 d'octubre passat, sense que els treballadors ho sabessin. Amb aquesta acció els empresaris d'El Molino s'estalvien el pagament del deute contret amb els seus empleats i amb la Seguretat Social.

Els crítics amb Grosske contacten amb Iniciativa

El sector crític d'EUIB, que recentment s'ha constituït en corrent intern, s'ha reunit amb Iniciativa per Catalunya.

ARXIU / RAFA GIL

ARXIU / JORDI MORERA

Eberhard Grosske (a l'esquerra) va trencar relacions amb Rafael Ribó (a la dreta) després que IU trenqués amb IC.

La crisi que ha afectat Izquierda Unida a tot l'estat tenia fins fa poc a les Balears la seva excepció. Però això ha començat a canviar. En les darreres setmanes els contactes entre destacats militants crítics d'EUIB han proliferat i segons ha pogut saber aquest setmanari, aviat es constituirà oficialment un corrent intern anomenat Iniciativa per Mallorca. El corrent estarà integrat per dirigents d'aquesta formació crítics amb la política d'Eberhard Grosske de supeditació a les directrius marcades per Julio Anguita i per la direcció estatal d'IU. Entre els seus impulsors hi ha Jaime Bueno, cap de llista d'EUIB a les darreres eleccions generals i advocat del cas del Túnel de Sóller, el tinent d'alcalde de Calvià Anselmo Martin, l'ex-regidor de Palma Pere Mascaró i el secretari general de la federació d'hostaleria de CCOO de Balears Rafel Borràs.

Aquest sector és contrari al trencament de relacions entre EUIB i Iniciativa, esdevingut després que la direcció estatal d'IU va decidir de trencar amb la formació catalana que lidera Rafael Ribó. Representants d'aquest corrent es van reunir a Calvià la setmana passada amb una delegació d'IC integrada per Jaume Bosch i Jordi Guillot. En la reunió es va acordar continuar mantenint una cooperació estable, a l'espera de veure com evoluciona la situació interna d'EUIB.

Des de fa més d'un any, IC EUPV i EUIB, mantenien una estructura de cooperació estable sota el nom de Triangle a la Mar, per coordinar les seves iniciatives polítiques. Amb la crisi d'IU aquest organisme havia quedat congelat. Mente que IC i el sector crític d'EUPV havien continuat cooperant, amb les Balears no s'havia repès el contacte fins la reunió de la setmana passada.

La llei del català desperta una forta oposició al si d'ERC

Difícilment ERC donarà un vot afirmatiu a la llei del català si la posició del partit continua essent la que es va posar de manifest en la reunió de l'executiva del partit celebrada dilluns 10 de novembre. La totalitat dels membres del màxim organisme de direcció d'ERC, excepte un, van mostrar-se favorables a votar-hi en contra. A la reunió hi era absent el secretari general, Carod Rovira, però entre les veus més significatives que van expressar el rebuig frontal a la llei hi ha la del president d'ERC, Jordi Carbonell, i la del número dos del partit, Joan Puigcercós.

La reunió de l'executiva es va celebrar tres dies abans que una delegació d'ERC es reunís amb el conseller de Cultura, Joan Maria Pujals, per mirar d'acostar posicions. En aquesta reunió el govern va acceptar quinze de les noranta esmenes que els independentistes han presentat al text de la nova llei. Carod va qualificar l'acceptació de les esmenes de gest positiu però insuficient per modificar la posició del seu partit.

Les reunions previstes per aquesta setmana seran decisives per veure si finalment l'acord és possible, tot i que fonts d'ERC no descarten que sigui necessària una nova reunió Pujol-Carod.

ARXIU / RICARD CUGAT

Josep Lluís Carod Rovira, secretari general d'ERC.

LA SETMANA ECONOMIA

Es veu que no hi ha prou de fer vi de qualitat i que ho certifiqui el consell regulador de la denominació d'origen corresponent. Els cellers Miquel Torres, de Vilafranca del Penedès, acaben d'obtenir la certificació ISO 9002 de la fundació Det Norske Veritas. I és que aquestes certificacions de qualitat han acabat fent-se imprescindibles per a poder exportar, fins i tot per a empreses centenàries com Torres.

La Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) ha amenaçat d'excloure de la cotització a la borsa l'empresa de maquinària tèxtil catalana Jumberca, si continua sense presentar els seus comptes dels exercicis 96 i 97. Segons la Comissió, Jumberca no ha fet cas dels requeriments que li han enviat en els últims mesos. L'última junta d'accionistes de Jumberca va aprovar uns comptes en què figuren pèrdues de 2.596 milions de pessetes durant el 1996.

La renovació dels òrgans rectors de Bancaixa ja té data de caducitat. Segons el calendari previst, el procés electoral que s'ha encetat ara acabarà el 5 de març amb una assemblea general constituent en què s'elegiran els nous components del consell d'administració i posteriorment un nou president. L'interès del procés s'explica perquè serà la primera vegada que s'aplicarà la polèmica Llei de Caixes del govern Zaplana.

Macias critica l'actual gestió dels aeroports

El conseller de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya, Pere Macias, va aprofitar, la setmana passada, la celebració a Barcelona d'unes jornades sobre transport aeri i turisme, per criticar durament la gestió d'Aeroports Espanyols, AENA, l'empresa estatal que controla els aeroports. I va triar el moment oportú, ja que hi eren presents els principals responsables del sector a nivell estatal, des de companyies aèries fins a l'administració central. Macias va assegurar que hi ha una gravíssima crisi de gestió del sistema aeroportuari espanyol i va apostar per un canvi de model, perquè l'actual, totalment centralista, ja no s'aplica a cap país desenvolupat.

El conseller considera que s'ha de passar a un model més descentralitzat, en què participin en la gestió tots els agents afectats, des de corporacions locals i Generalitat fins a les cambres de comerç o les companyies aèries. Segons Macias, la gestió de l'aeroport de Barcelona és ineficaç i els de "Reus i Girona són monuments a la desídia comercial dels que haurien de preocupar-se de la gestió", en al·lusió a AENA.

ARXIU / VICENT A. JIMÉNEZ

La gestió dels aeroports és obsoleta, segons Macias.

El govern valencià privatitza les ITV

ARXIU

La catalana Iteuve gestionarà deu de les vint estacions d'ITV que la Generalitat valenciana acaba de privatitzar.

El grup català Iteuve ha estat el gran beneficiat amb la privatització de la Inspecció Tècnica de Vehicles (ITV) valenciana, ja que gestionarà deu de les vint estacions que hi ha al País Valencià. Iteuve paricipava com a soci tecnològic en dues de les ofertes presentades i que han estat triades finalment. El govern valencià ha privatitzat les estacions en cinc lots per uns 6.157 milions de pessetes. En una de les unions temporals d'empreses que han resultat adjudicatàries, la formada per les constructores castellonenques Sedesa i Llevantina d'Obres i Edificacions, Iteuve té el 40% de les accions. En l'altra, amb la constructora valenciana Cyes i l'empresari tèxtil Javier Cotanda, és minoritària amb un 10%. Iteuve és una de les empreses del sector més importants de l'estat, ja que gestiona actualment 28 estacions d'ITV a Catalunya, el País Basc, Castella-La Manxa i Canàries.

Nous negocis s'incorporen al món del diner de plàstic

Bancs i caixes emeten cada dia més targetes de pagament, en col·laboració amb empreses de serveis de tota mena. Ara mateix, la Caixa i la cadena Ser han creat la targeta Visa 40 Principales dirigida als joves. A més d'avantatges financers, com ara crèdits més barats o la rebaixa de comissions, la targeta incorpora ofertes vinculades al món de la música i l'oci.

Una altra aliança curiosa en el camp de les targetes de pagament és la del Banc de Sabadell amb l'empresa de transport de viatgers per carretera Sagalés. El banc ha emès més de 3.000 targetes d'aquestes, que porten un xip i serveixen per pagar els viatges en autocar, les trucades telefòniques i també com a targeta bancària normal i corrent.

EL RUMOR

La Cambra de Comerç de Barcelona ha entrat de ple en època pre-electoral. L'elecció dels seixanta vocals que han de formar el ple de la Cambra s'ha fixat per a mitjan mes de març. I ja comencen a córrer veus que pronostiquen quins podrien ser els candidats a la presidència de la institució. L'actual titular, Antoni Negre, aspira a la reelecció, però sembla que se les haurà de veure amb un oponent de pes, el president de l'Associació de Promotors i Constructors, Enric Reyna, que ja havia presidit la Fira de Barcelona durant l'etapa de Josep Maria Figueres al capdavant de la Cambra. Negre, no obstant això, comptarà potser amb el suport de membres del seu comitè executiu com Joan Molins, de Ciments Molins, Enric Crous, de Damm, o Josep Manuel Basáñez, d'Acesa, entre d'altres. Les cartes de Reyna, però, estan per veure.

ESTAPÉ RESPON

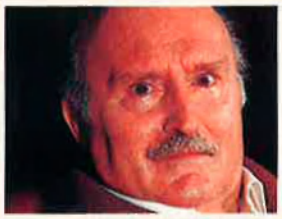

—Com pot ser que es descobreixi el forat de l'Expo de Sevilla cinc anys després?

—Si alguna cosa està exhibint la seva decrepitud, aquesta és la comptabilitat pública. Pensin, de totes maneres, que en aquest assumpte (i jo conec molt bé Milagros García Crespo, ara presidenta del Tribunal de Comptes i que va ser durant prop de cinc anys adjunta a la meva càtedra de Barcelona) ens trobem, de bell nou, amb la vella tàctica del Partit Popular, la tàctica del calamar. Perquè ningú, que jo sàpiga, ha oblidat aquells famosos 200.000 milions de pessetes, que els primers dies de l'any 1997 varen donar peu al que una "persona" –que per caritat cristiana no anomenaré– en deia: *"Los 200.000 millones de pesetas que el PSOE regaló a sus amiguetes"*.

—En tot cas, el Tribunal de Comptes no s'inventa res?

—No. Poden tenir confiança en ell. Però també en la professora Milagros García Crespo, que ha posat de manifest que tots, tots els comptes de l'Expo varen ser auditats i inspeccionats pels advocats de l'estat i pel fiscal general. Què volen ara?

I jo –modestament– pregunto: Tant cou l'èxit dels Jocs Olímpics de Barcelona? Mirin, jo sóc testimoni del moment històric en què Pasqual Maragall va encarregar l'afer econòmic a Josep Miquel Abad, i li va dir: "ni una pesseta de benefici; ni una pesseta de pèrdua". Aquell consell-ordre de Pasqual Maragall temo que no es va donar en el cas de l'Expo de Sevilla.

—L'etapa socialista serà recordada per la mala gestió?

—Tot depèn de la mala llet de l'historiador. Jo crec que l'etapa 1982-1996 serà registrada a la Gran Història d'Espanya com la gran transformació de la infrastructura de l'estat.

—Creu que l'Exposició Universal de Sevilla va servir per desenvolupar Andalusia?

—Per mi no hi ha dubte. Vaig ser dels pocs o molts convidats a l'Expo. Ara recordo, per exemple, el meu sopar amb el Premi Nobel d'Economia Paul Anthony Samuelson. No sempre es donen aquestes oportunitats.

—Després d'això, Sevilla pot aspirar a uns Jocs Olímpics?

—Qualsevol gran ciutat –i Sevilla ho és– pot ser candidata a uns Jocs Olímpics.

DAVID FERNÁNDEZ

PRESÈNCIA EMPRESARIAL NORD-AMERICANA ALS PAÏSOS CATALANS

Font: 'US FIRMS, SUBSIDIARIES AND BRANCHES IN SPAIN' DEL SERVEI DE COMERÇ EXTERIOR DELS ESTATS UNITS D'AMÈRICA A ESPANYA (Novembre 1995)

	SEU PRINCIPAL A L'ESTAT	DELEGACIÓ A L'ESTAT	PLANTA PRODUCTORA
BARCELONA	177	161	70
TARRAGONA	7	4	8
LLEIDA	-	3	3
GIRONA	3	3	4
PRINCIPAT	187	171	85
VALÈNCIA	7	53	13
CASTELLÓ	2	3	2
ALACANT	4	7	2
PAÍS VALENCIÀ	13	62	17
ILLES	-	11	5
TOTAL PP.CC.	200	244	107

LA SETMANA INTERNACIONAL

Després d'anar als Estats Units, Jiang Zemin ara vol fer d'amfitrió de Bill Clinton. Zemin ha començat a preparar la visita del president nord-americà que s'hauria de fer a la primavera de l'any que ve. De moment, segons la revista *L'Express*, ja ha encarregat a un grup de treball que estudiï quines concessions es podrien fer al mandatari dels EUA en qüestió de drets humans. Zeming faria aquest pas, però, alhora també voldria condicionar aquesta concessió a arribar a un compromís definitiu amb Clinton sobre l'illa de Taiwan.

El món àrab vol i dol Sadam Hussein

La crisi dels inspectors nord-americans de l'ONU a l'Iraq ha fet sorgir una contradicció entre els països àrabs de l'Orient Mitjà, segons el diari londinenc *Al Wasat*. D'una banda un Iraq fort significa potenciar el paper d'aquest país com a potència regional i fins i tot aventurar-se a operacions militars instigades per Sadam Hussein, com ja va quedar demostrat l'any 1991 amb la invasió de Kuwait. D'altra banda, però, un Iraq afeblit per la pressió diplomàtica, econòmica o militar internacional significa un desequilibri en les parts enfrontades a l'Orient Mitjà, en detriment dels països àrabs. Si l'Iraq no estigués afeblit, l'aliança entre Turquia i Israel no hauria suscitat tant de temor, ni les demostracions de força de l'Iran haguessin estat tan alarmants.

Molts països àrabs voldrien que Bagdad tornés al seu camp, però no ho veuen fàcil a curt termini, i més vista l'actitud de Sadam Hussein, de submissió i alhora d'intransigència davant del Consell de Seguretat de l'ONU. De fet, segons *Al Wasat*, en aquests països es comença a parlar d'un retorn de l'Iraq al seu camp, però sense Sadam. En aquests càlculs el règim actual és preferible a les opcions islamista i democràtica, i només és qüestió de canviar de líder. De moment, però, l'oposició iraquiana a Sadam té massa dissensions internes per coincidir amb la voluntat d'aquests països.

ARXIU / EFE

Sadam Hussein és alhora còmode i incòmode.

SOCIETAT CORAL "EL MICALET"

INSTITUT DE MÚSICA, DANSA I TEATRE SALVADOR GINER VIDAL

SOPAR TRADICIONAL DELS PREMIS

* Concessió de les **BEQUES DE VIOLÍ** als alumnes de l'**Institut de Música**, patrocinades per els ex-alumnes de l'**INSTITUT OBRER DE VALÈNCIA**.

IV *PREMI D'INVESTIGACIÓ FILOLÒGICA* **"FRANCESC FERRER PASTOR"**, Patrocinat per l'***Editorial Denes***

IV *PREMI DE TEATRE* ***"EL MICALET"*** organitzat per la **Societat Cultural FOREST D'ARANA**. Patrocinat per la ***Societat Coral "El Micalet"***

X *PREMI* ***MIQUELET D'HONOR***, que s'atorgarà: **AL TALL** (**testimoni viu de la Nova Cançó**)

Societat Coral "El Micalet" Guillem de Castro, 73
Dissabte 29 de Novembre '97, 9'30 nit
Tel. 392 07 86 Reserva de tickets

Els països de la UE reprenen les relacions amb l'Iran

La Unió Europea (UE) ha normalitzat les relacions diplomàtiques amb el govern de l'Iran. La setmana passada els països de la Unió Europea van decidir que enviarien de nou els ambaixadors a Teheran. Aquesta represa de les relacions va començar la setmana passada i es clou aquest divendres amb el retorn d'alemanys i francesos, que seran els darrers a recuperar el lloc. De la mateixa manera els ambaixadors iranians progressivament anirant tornant als seus despatxos de les capitals de països de la Unió Europees.

Els ambaixadors europeus van ser cridats a consultes l'abril proppassat.

A PARTIR DE L'1 DE DESEMBRE. 30 FASCICLES DE L'OBRA **JOAN FUSTER JOSEP PLA**

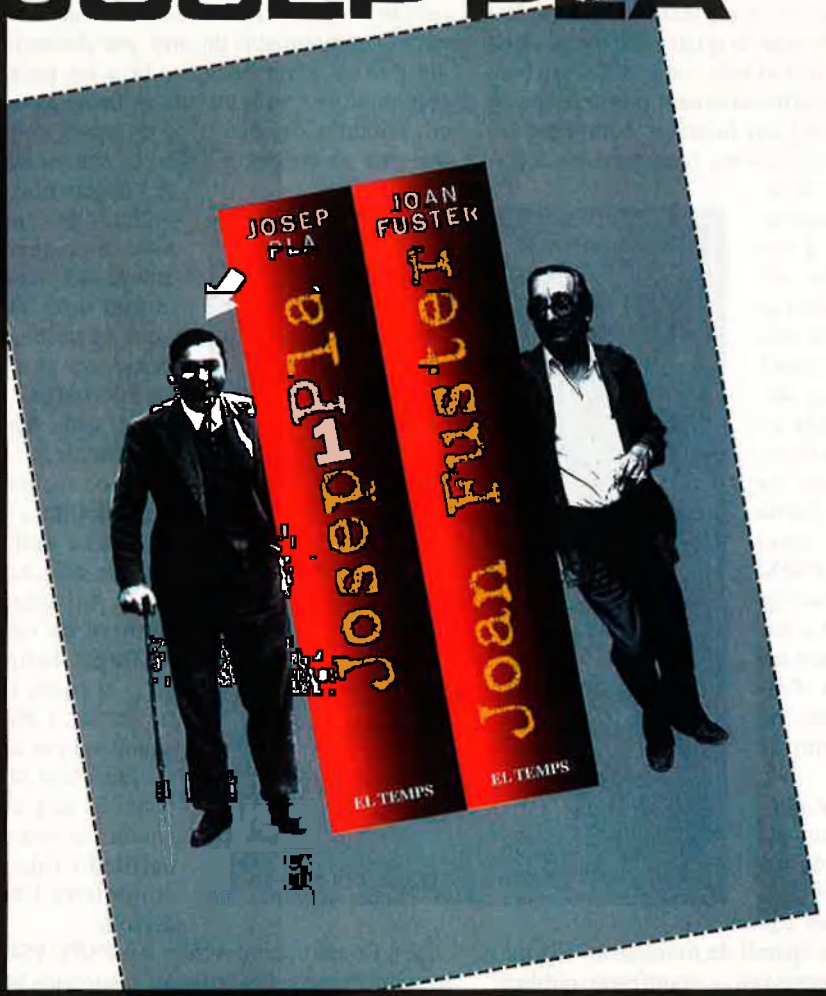

Amb el primer número regalem les **cobertes**

Subscriviu-vos a **"EL TEMPS"** i us regalem el vídeo de l'**"ÚLTIMA CONFERÈNCIA DE JOAN FUSTER"** i el llibre **"L' HOMENOT"** de Josep Pla.

PSPV, crisi tancada?

Pot ser Joan Romero, secretari general del PSPV-PSOE, passarà a la història del socialisme valencià com un jove rei a la manera artúrica, tothora assejat per mestres de l'encanteri i cavallers envejosos i cruels. I és que fa quatre mesos ja –just des que guanyà el setè congrés del seu partit– que Romero lluita acarnissadament per defensar la legitimitat democràtica del seu lideratge contra les aspiracions de lermistes i ciscaristes, protagonistes indiscutibles les dues darrers dècades de la política valenciana. L'enfrontament ha estat d'una virulència extraordinària, encara que finalment Romero se n'ha salvat, almenys per ara, del que semblava una segura defenestració. Després de duríssimes negociacions amb un dels seus rivals més astuts, Ciprià Ciscar, Romero ha clausurat la crisi que en forma de moció de censura amenaçava de fracturar el PSPV. L'ampliació del nombre de membres de l'executiva socialista amb la conseqüent inclusió dels ciscaristes i d'alguns lermistes moderats, ha estat bàsicament, el motiu de l'armistici.

En un segon terme han quedat Joan Lerma i els seus, als quals no els ha valgut de res el suport descarat de *Las Provincias* ni tampoc les expertes maniobres del seu aparell de *fontaneria*. Els més agosarats fins i tot s'atreveixen a manifestar públicament que el lermisme ha estat soterrat per sempre. Però les coses no són tan clares perquè ara com ara la qüestió és saber si l'abisme que s'havia obert als peus de Joan Romero és definitivament tancat. Els especialistes en sismologia política valenciana no se'n saben avenir. Cal dir que dels trenta-dos diputats valencians a les Corts valencianes, vint-i-cinc es mantenen fidels encara als postulats del lermisme. També plana sobre l'organització política el perill de reobrir velles ferides tot just iniciar-se el procés de confecció de llistes de candidats a les eleccions. D'altra banda, el rumb polític que en el futur puga emprendre Ciscar és, com sempre, un misteri inescrutable només comparable a les grans qüestions irresoltes de la teologia universal. No es pot oblidar que Ciscar ha estat de sempre la clau que obri tots els panys...

Siga com siga, els socialistes valencians no poden continuar entretenint-se en estèrils i espectaculars "carlinades" que només menen al desastre. Tenen poc temps, escassament un any, per dissenyar una estratègia que els garantesca acudir a les properes eleccions autonòmiques amb un mínim de seguretat. No serà fàcil. Eduardo Zaplana ja no és aquell dubtós personatge que ens va arribar a València embolcallat entre vents de murcianitat, sucursalisme polític i per qui ningú no donava ni un xavo. Cal recordar que el seu nom va estar relacionat amb el cas Naseiro i que va arribar a l'alcaldia de Benidorm gràcies al vot d'una tránsfuga. Fet i fet, Zaplana, cada dia és més *"presidente de la Cheneralità"* i un poc menys estranger, un valor polític a l'alça que fins i tot toca amb la punta del cap els cels rasos i cobejats de la política madrilenya. Romero en canvi encara no ha tingut temps de ser ningú... a penes l'home de rostre cansat, i mirada lànguida, aquell senyor taciturn que cada dia eixia als pàmpols de televisió mig aixecant la veu contra els insurrectes del seu partit. El líder resignat que administra l'herència de la derrota.

FRANCESC VIADEL

"Ara només cal esperar a veure si l'instint de supervivència de l'espècie els engreixa el seny als socialistes valencians. A Zaplana li entraria un gran disgust."

Joan Romero, com a líder del PSPV-PSOE, no tan sols haurà d'evitar els moviments insurgents al partit... potser fins i tot se l'haurà de reinventar en un exercici d'il·lusionisme capaç d'entusiasmar tot l'electorat perdut. De fet, de suggeriments en aquest sentit provinents de les seues pròpies files, no li n'han faltat, com ara aquell de fer del PSPV un partit orgànicament menys submís a les directrius de Madrid, més valencià per dir-ho d'alguna manera. Però Romero no és un aventurer i sap que prendre aquest camí pot reportar-li més d'una amargor en un país que a l'hora de votar mira més cap a la *Corte y Villa* que no pas cap al Cap i Casal. En fi, que de moment el PSPV-PSOE es queda com estava o quasi com estava... ara només cal esperar a veure si l'instint de supervivència de l'espècie els engreixa el seny als socialistes valencians. A Zaplana li entraria un gran disgust. ■

Lapsus telefònics

Deia Sigmund Freud que els lapsus verbals, els errors involuntaris, revelen en moltes ocasions problemes psicològics i conflictes interns que d'altra manera seria difícil d'advertir. Per dir-ho d'una altra manera, que quan menys ens interessa ens pot caure als peus la màscara amb què protegim els nostres pensaments més amagats.

Una cosa similar degué ser el que li va passar la setmana passada al vice-president i ministre d'Economia del govern espanyol, Rodrigo Rato. Rato va provocar una autèntica desbandada entre els accionistes de Telefónica, quan va anunciar, per error, en unes jornades organitzades per *The Economist* a Madrid, que les tarifes "urbanes" de la companyia baixarien l'any que ve entre un 20% i un 50%. En pocs minuts, la cotització de les accions de Telefónica, les famoses "matildes", va caure un 4% i va fer que el mateix Ministeri d'Economia hagués de rectificar en un comunicat les paraules del ministre justificant la relliscada per un error en el text del discurs. Segons el ministeri, al que es referia Rato era a una reducció de les trucades "provincials", "nacionals" i "internacionals" (i després diuen que el diner no té pàtria).

Potser sí, però en tot cas era un error que posava el dit en la llaga: l'abril passat, el govern cental va autoritzar a Telefónica no una baixada, sinó una pujada en les tarifes metropolitanes, "urbanes" segons el ministre, de més d'un 50% de mitjana, que es farà efectiva entre l'abril i el novembre de l'any vinent. Un increment difícilment justificable quan el govern no s'ha cansat de repetir que la privatització de Telefónica i l'entrada d'un competidor en el mercat com serà Retevisión els primers que beneficiarà seran els usuaris, que pagaran menys per les trucades. Doncs res de res, al contrari: pujada de les trucades més freqüents i les que més diners deixen a la companyia. Precisament per això els inversors van reaccionar amb pànic a l'anunci maldestre d'aquesta baixada, i van rectificar sàviament quan van saber que eren tota la resta de trucades les que baixen.

Per tant, resulta significatiu el lapsus de Rato, o del qui li va escriure el discurs, o dels dos i de tot el gabinet del ministeri, que no s'adonaren de la pífia fins que el mal ja estava fet. Però no és l'únic indici d'esquizofrènia ultraliberal-intervencionista, hi ha altres elements que revelen quina és la contradicció interna en què ha caigut l'executiu espanyol: el titular de Foment, Rafael Arias Salgado, ha dit que espera que Telefónica no apliqui l'augment de les tarifes urbanes a què ha estat autoritzada. No hi ha qui ho entengui. Però tot té explicació en aquest món, o gairebé.

L'autorització d'increment d'aquestes tarifes i la quota mensual dels abonats es va decidir per compensar Telefónica pels perjudicis que li ocasionarà l'entrada en el mercat de Retevisión, i en especial pel preu d'interconnexió que cobrarà a la nova companyia. És a dir, el preu d'utilització de les línies de Telefónica per fer-hi passar les trucades de Retevisión. El Ministeri de Foment va haver de moderar les exigències de Telefónica, que volia barrar el pas al competidor posant-li un peatge prohibitiu. Al mateix temps, l'estat estava en plena operació de privatització total de la companyia, de manera que li interessava que pugés el preu de les accions, i potser per tot això va anunciar l'augment.

Però també hi ha altres explicacions, com també en té el fet que Foment hagi fet orelles sordes a l'opinió de la Comissió Europea: Telefónica encara hauria de reduir més les tarifes d'interconnexió de cara a la liberalització total del sector a finals del 98. I no són altres que l'especial relació entre el govern i la companyia que presideix Juan Villalonga, amic des de la infantesa de José María Aznar. Un president d'una empresa totalment privada (cal recordar-ho) que ha fet servir els beneficis d'una companyia de telecomunicacions que encara té el monopoli de fet de la telefonia bàsica per controlar Antena 3 TV i muntar Vía Digital, de moment. Que Villalonga projecta un grup multimèdia al servei dels interessos del PP és evident.

De manera que avui per tu i demà per mi i la compentència que esperi, i els usuaris que s'aguantin. I els grans accionistes de Telefónica, l'anomenat nucli dur? Aquests miraran cap a un altre lloc sempre que la relació amb el poder serveixi per millorar els resultats. ■

TONI CANÍS

"És significatiu el lapsus de Rato, o del qui li va escriure el discurs, que no s'adonaren de la pífia fins que el mal ja estava fet. Però no és l'únic indici d'esquizofrènia ultraliberal-intervencionista."

CONFIDENCIAL

Els fandangos de Strauss

Tenia poder i sabia com utilitzar-lo. Als seus companys de partit no els va permetre mai aixecar el gall i als seus oponents sempre els hi va fer una por de mil dimonis. En els anys 80, Franz-Josef Strauss estava considerat un dels homes polítics més poderosos d'Alemanya i tots els diaris, quan parlaven d'ell, el qualificaven normalment com el "verdader rei de Baviera". Era, sens dubte, el cap indiscutible del CSU, la poderosa formació conservadora i un rival de talla per Helmut Kohl. A més, era coneguda la seva passió pels avions.

Durant divuit anys, Franz-Josef Strauss va presidir el consell de supervisió d'Airbus Industries i encara que no li va agradar mai parlar-ne, era *vox populi* la seva relació amb Alexandre Schalck-Golodkowski, un dels dirigents de l'ex RDA encarregat de fer arribar divises a Berlín-Est a través de qualsevol mètode, des dels més ortodoxos fins als més irregulars. Però el més interessant és que ara, justament, acaba de sortir a la llum que el conservador Strauss –que no perdia mai l'ocasió de denunciar els règims comunistes– va aprofitar el seu *hobby* i els contactes claus amb l'Est per fer negocis per sota mà i embutxacar-se un bon grapat de milions de marcs en diner negre que, per tant, tampoc van ser declarats mai a la Hisenda alemanya. Un bon exemple per calibrar l'honorabilitat del personatge.

El mes de juny de 1988, alguns mesos abans de morir, Strauss va viatjar a la ciutat francesa de Tolosa –seu de la firma Aerospatial– per participar en la signatura d'un contracte de lliurament de tres Airbus-A 310/300 a la RDA, pero el més bo és que, actualment, la fiscalia d'Augsburg investiga la destinació de les comissions que van rebre per aquella operació tant el mateix Franz-Josef Strauss com el seu fill Max. La història va començar en 1986, quan un corredor de comerç anomenat Hinneberg i especialitzat en aparells de navegació aèria va proposar a la companyia d'Alemanya oriental Interflug completar la seva dotació d'avions –composta essencialment d'aparells soviètics– amb uns quants Airbus. Interflug hi va mostrar el seu interès de seguida, però va demanar que un personatge polític d'alt nivell a la República Federal Alemanya es posés d'acord amb el seu intermediari oficial Schalck-Golodkowski.

Naturalment, quan li'n van parlar, Franz-Josef Strauss es va posar en marxa immediatament. A Hinneberg, el verdader iniciador de l'operació comercial, el van treure del mig amb la promesa verbal d'una important comissió i els acords es van tancar sense la seva presència. Alguns temps després va morir Strauss i al cap d'un any s'ensorrava la República Democràtica Alemanya. Per postres, quan Hinneberg va anar a reclamar la seva comissió li van dir que una quantitat important ja "havia estat pagada a una adreça de Munic". Tot seguit, el corredor de comerç va intentar negociar amb Max Strauss, però aquest li va tancar la porta als nassos i el va amenaçar de portar-lo als tribunals per difamar la memòria del seu pare.

Hinneberg ha explicat a l'equip d'investigació del diari de Munic *Süddeutsche Zeitung*, que tots els seus amics li van desaconsellar que anés als tribunals per reclamar el deute perquè "no es fàcil ficar-se amb la família Strauss i a més, a Baviera, els no bavaresos no tenen gaires possibilitats davant dels jutges". Finalment, ha estat la fiscalia qui ha iniciat diligències per frau fiscal. I seguint aquest fil s'ha descobert que, a més del contracte amb l'antiga República Democràtica Alemanya, els Strauss –pare i fill– també havien tocat calés en concepte de comissions per la venda d'Airbus a Canadà i a Tailàndia. Un excel·lent exemple per demostrar que, al cap i a la fi, el líder més important de la dreta alemanya en els últims anys només era un galtes que no tenia cap escrúpol a apadrinar negocis amb els comunistes per omplir-se la cartera personal. Ningú no dubta, doncs, que a Munic hi haurà fandango Strauss per estona. ■

XAVIER VINADER

"Strauss, el líder més important de la dreta alemanya dels últims anys, era un galtes que no tenia cap escrúpol a apadrinar negocis amb els comunistes per omplir-se la butxaca."

Carismes i espectres

Un dels actors històrics del drama iugoslau, Milan Kucan, serà reelegit president d'Eslovènia diumenge que ve. Els sondatges ja li donen més del 50% dels vots. Kucan és un dels vells líders de l'Europa de l'est que ha sabut passar del comunisme a la socialdemocràcia sense transgredir gaire els límits de l'ètica ni de l'estètica. Essent número u de la Lliga dels Comunistes mai no va amagar la seva adscripció a la fe cristiana en versió protestant en un país d'immensa majoria catòlica. I va saber mantenir la moderació i la calma en els moments més dramàtics de l'anomenada "guerra dels deu dies", quan l'exèrcit serbo-iugoslau, mogut per Milosevic, abans de retirar-se, va bombardejar i intimidar l'Eslovènia independitzada. Una independència a la qual Kucan es va veure arrossegat quan van fallar tots els seus intents de confederació.

Les magnífiques expectatives de reelecció de Milan Kucan han coincidit amb l'anunci de la retirada definitiva d'un altre carismàtic de les transicions post-soviètiques, el president lituà Algirdas Brazauskas, que no es presentarà a les eleccions presidencials del 21 de desembre que ve. En el comiat Brazauskas deia que potser el seu paper havia estat necessari, però que creia arribat el moment que ocupés la presidència lituana una personalitat gens compromesa amb el comunisme. Amb una declaració així Brazauskas aporta credibilitat a la socialdemocràcia lituana, enterbolida per afers de corrupció durant el període de privatitzacions. També és una bona estratègia per a barrar el pas al nacionalisme conservador que, si arriba a la presidència, crisparà encara més les relacions amb Moscou. Brazauskas, que en temps de la *perestroika* ja va ser l'interlocutor de Gorbatxov en el procés de sobirania de la Bàltica, ha estat també el millor negociador amb Ieltsin de garanties per a la integritat territorial d'Estònia, Letònia i Lituània, aspirants a ingressar a l'OTAN i a la Unió Europea.

El pragmatisme ètic de Milan Kucan i d'Algirdas Brazauskas entronca amb la del primer ministre socialista hongarès. Gyula Horn és un altre vell comunista que ha sabut fer un reciclatge profitós per al seu país i per a Europa. Molt pocs el recorden un dia de maig del 1989, quan, essent ministre d'Afers Estangers de l'últim govern comunista, féu una visita transcendental a la frontera amb Àustria. Allí, ajudat del seu col·lega austríac Alois Mock, va fer el primer esquinçament del teló d'acer. Horn és l'únic supervivent del pas del desert dels comunistes reformistes hongaresos. Poc abans de guanyar les eleccions del 1994, des de la dreta nacionalista li van recordar que llavors de la insurrecció del 1956 era un quadre actiu de les joventuts comunistes. No es va provar que hagués participat directament en la repressió, però sí en la restauració de "l'ordre socialista". Gyula Horn va dir que ell assumia el seu passat totalitari de la mateixa manera que els altres havien de respectar la seva evolució a la democràcia.

Uns altres dirigents de l'est han fet el camí a la inversa. Fa dos mesos Gyula Horn es va trobar amb el seu homòleg d'Eslovàquia, Vladimir Meciar. Meciar havia estat un dels homes de la "Primavera de Praga" a Eslovàquia. Com Dubcek i tot el corrent reformista del Partit Comunista, Meciar va ser purgat després de l'ocupació soviètica, que va administrar l'eslovac Gustav Husak. Però Gyula Horn va poder comprovar personalment que el Meciar que tenia al davant no era precisament el demòcrata que deia que havia estat el 1968. En les seves propostes de transaccions, intercanvis i mercadeig va arribar a insinuar la "repatriació" dels 600.000 hongaresos que viuen a Eslovàquia. Meciar s'ha mantingut al poder a base d'explotar màximament el nacionalisme i els hàbits col·lectivistes d'una població temorega i desorientada. El tarannà de Meciar és la versió eslovaca del nacional-comunisme serbi i panrús i s'arrenglera amb els perfils espectrals de Milosevic, Seselj, Jirinosvki o el dictador bielorús Lukaixenko. Tots ells, com Kucan, Brazauskas i Horn, són fills de set dècades de socialisme real a Europa. Però en algun moment de la vida els uns van optar per viure captius d'allò que els havien dit que eren les certeses i la identitat, quan els altres s'arriscaven a explorar en la complexitat i en el dubte. ■

LLIBERT FERRI

"Meciar, Milosevic i Lukaixenko, com Kucan, Brazauskas i Horn, són fills de set dècades de socialisme real. En un moment de la vida els uns van optar per la certesa i els altres pel dubte.

L'Europa del treball s'atura a Luxemburg

RICARD CUGAT

Amb el debat sobre la reducció de la jornada laboral a 35 hores com a teló de fons, l'estat espanyol va a la cimera europea per a l'ocupació de Luxemburg amb l'índex d'atur més alt de tots els països de la Unió i amb les opinions dels agents socials dividides.

El debat és servit. El primer ministre francès, Lionel Jospin, l'havia col·locat, de cop, en les agendes dels governs europeus. La proposta de Jospin de reduir la jornada de treball a 35 hores setmanals per a l'any 2000 –seguida pel cap de govern italià, Romano Prodi, després de les fortes pressions del Partit de la Refundació Comunista (PRC)– ha posat en primer terme la necessitat que les institucions governamentals europees afrontin un dels problemes més oblidats pels constructors de l'Europa de Maastricht i que afecta prop de divuit milions de persones de la Unió Europea: l'atur.

Els dies 20 i 21 de novembre, a Luxemburg, els caps d'estat i de govern de la UE es reuniran en la cimera per a l'ocupació, per tal d'activar mesures per lluitar contra l'atur. La proposta del govern francès ha revifat la vella aspiració dels sindicats de redistribuir entre els treballadors la plusvàlua generada amb l'augment de productivitat –aconseguida amb l'evolució tecnològica–, i fer-ho mitjançant la reducció de la jornada laboral. Les aspiracions de sindicats i patronals, però, són totalment oposades.

A l'estat espanyol, el debat sobre les iniciatives per generar ocupació arriba en el moment que els paràmetres macroeconòmics ofereixen uns valors més positius, però malgrat això l'índex d'atur –per sobre del 21% de la població en edat de treballar– continua essent el més alt de la Unió.

Espanya és l'estat de la Unió Europea amb més atur

Com a la resta d'Europa, el debat a l'estat espanyol s'ha reactivat arran de la proposta de Jospin. La reducció de la jornada laboral ja havia estat present en el debat polític alguns anys enrere. De fet, en la campanya electoral de les passades eleccions al congrés dels diputats, el 1996, el PSOE ja va formular la necessitat de repartir el treball mitjançant la reducció de la jornada laboral i amb la possibilitat de rebaixar proporcionalment els salaris. Ja instal·lat en l'oposició, el PSOE ha defensat més fermament l'acostament progressiu a la jornada de 35 hores, però la proposta queda un poc difosa pel que fa a la necessitat o no de reduir els salaris proporcionalment.

Però l'única ocasió en què els partits polítics del Congrés s'han definit sobre aquest punt va ser el febrer passat, quan una proposició no de llei d'Izquierda Unida a favor dels repartiment del treball i la reducció de la jornada laboral va ser rebutjada amb els vots del PSOE, PP, CiU i PNB.

Els agents socials i la jornada de 35 hores. Els agents socials han rebut amb diferents nivells d'entusiasme la proposta de Jospin. Si els socialistes, doncs, són relativament partidaris d'una aplicació progressiva de la jornada de 35 hores setmanals, acompanyada de la supressió de les hores extraordinàries i el repartiment del treball, els sindicats CCOO i UGT, per la seva part, defensen obertament una política de redistribució del treball i de reducció de la jornada com a via per a la creació d'ocupació. Tot i això, la reforma laboral que van pactar el mes d'abril passat amb la patronal CEOE va deixar fora qualsevol referència a la reducció de la jornada de treball o a les hores extres.

Ara, tant UGT com CCOO defensen mesures legislatives per a reduir la jornada laboral, encara que també accepten la necessitat de negociar amb les patronals. Per als empresaris, en canvi, la implantació de la setmana de 35 hores no és cap solució màgica per a crear nous llocs de treball. Segons la patronal catalana Foment del Treball, aquesta reducció, des del punt de vista empresarial, només podria ser acceptable si anés acompanyada d'una reducció proporcional dels salaris. Tot i això, aquesta patronal opina que l'aplicació d'aquesta mesura no és una eina de lluita contra l'atur, ja que, en molts casos, la contractació de nous treballadors no seria automàtica. A banda, les organitzacions patronals afirmen que no és el mateix tenir un lloc de treball per fer la mateixa feina que tenir-ne dos, perque cal un temps d'adaptació a l'inici i al final de cada jornada laboral, que es perd. A més a més, afegeixen que els costos derivats de les cotitzacions a la Seguretat Social tampoc són els mateixos, perquè amb dos treballadors són més elevats.

La patronal que agrupa les petites i mitjanes empreses, PIMEC-SEFES, també s'oposa a la reducció de la jornada a 35 hores. Consideren que en un context en què l'economia és cada vegada més globalitzada, és molt difícil reduir la jornada de treball mantenint els salaris, ja que això provocaria un augment de costos que les empreses petites i mitjanes no podrien mantenir.

Les organitzacions empresarials critiquen també la tendència a penalitzar les hores extres en determinades activitats, concretament, aquelles que tenen una especial dependència de l'estacionalitat. En aquest sentit, les patronals proposen, com a solució, la flexibilització de la jornada en funció de les necessitats de producció de cada moment de l'any.

Tant patronals com cambres de comerç, i també el vice-president econòmic del govern espanyol, Rodrigo Rato, o el conseller de Treball de la Generalitat de Catalunya, Ignasi Farreres, s'han afanyat a contraatacar la proposta de la reducció de la jornada amb el paradigma del model holandès.

Holanda va aconseguir reduir les seves taxes d'atur promovent els contractes a temps parcial.

DAVID FERNÁNDEZ

El món empresarial creu que per lluitar contra l'atur

ARXIU / EFE

José Maria Cuevas (CEOE), Cándido Méndez (UGT) i Antonio Gutiérrez (CCOO), després de signar l'acord de reforma laboral, l'abril passat. Aquell pacte no abordava la reducció de la jornada de treball ni les hores extres.

Actualment, el 36% de l'ocupació a Holanda és amb la modalitat de contractació a temps parcial. Però els sindicats espanyols critiquen que els mencionats agents econòmics espanyols solament valoren la part que més els convé del model holandès, sense tenir en compte altres paràmetres econòmics. A més a més, cal tenir present que els contractes a temps parcial que es van crear de nou a Holanda són fruit, majoritàriament, de la incorporació de mestresses de casa al mercat laboral. D'aquesta manera, en la major part dels casos, la feina a temps parcial es converteix en un sobresou per a les economies familiars.

En canvi, els sindicats pensen que aplicar aquests contractes per resoldre l'atur a l'estat espanyol significaria, per a moltes famílies, haver-se de conformar amb un únic sou "parcial". Un dels defensors del model holandès, el conseller Ignasi Farreres, considera que la reducció de la jornada a 35 hores, com a mesura per a la creació d'ocupació, no seria realista i podria provocar, a més a més, un efecte contrari al desitjat. El govern català no es mostra en contra de la mesura, però defensa que només beneficiaria aquells ciutadans que avui dia ja tenen feina. Pel conseller Ignasi Farreres, si s'implantés la reducció de la jornada sense una reducció proporcional dels salaris es provocaria un augment dels costos, la reducció dels beneficis i, a la llarga, la destrucció de llocs de treball.

Els empresaris creuen que amb la liberalització del mercat laboral es pot aconseguir l'augment de la contractació.

Però fonts sindicals afirmen que aquesta interpretació de la Conselleria de Treball, compartida per Foment i per PIMEC-SEFES, no s'ajusta a la realitat, ja que només preveu les repercussions a la curta i des del punt de vista empresarial. Segons els sindicats també cal tenir en compte que, si es redueix la jornada laboral i es mantenen els salaris, augmentarà el temps de lleure i, per tant, els sector dels serveis en pot sortir beneficiat. A més a més, si hi ha més contractació, segons els sindicats, també augmentarà el consum i per tant, la producció. Els sindicats consideren que aquesta proposta no respon a una necessitat creada davant d'una situació de pobresa, sinó que és fruit d'una necessitat de redistribuir més bé el treball.

Les "reformes estructurals", la solució patronal. Les cambres de comerç i les patronals, màximes defensores de la política econòmica neoliberal, consideren que per a lluitar contra l'atur primer cal afrontar les anomenades "reformes estructurals". Això vol dir que s'han d'emprendre una sèrie de mesures que permetin resoldre les dificultats que, segons els empresaris, impedeixen l'augment de la contractació: el dèficit del sector públic i la rigidesa del mercat laboral.

Per controlar el sector públic, les organitzacions empresarials defensen les mesures de privatització i la racionalització de l'estat del benestar, bàsicament la retallada de les prestacions socials i de les despeses de Seguretat Social. Les agrupacions empresarials també creuen que amb la liberalització del mercat laboral (és a dir, la reducció de cotitzacions, l'abaratiment de l'acomiadament...) es pot aconseguir l'augment de la contractació.

Tant el govern de la Generalitat de Catalunya com el govern espanyol han demostrat les reticències a la proposta de la reducció de la jornada laboral. La política econòmica del vice-president econòmic, Rodrigo Rato, amb el suport –com a socis de govern– de CiU, és més propera a les idees empresarials, però amb una dosi de contenció.

Amb la proposta de Jospin, a l'estat espanyol els sindicats troben una eina més de pressió per negociar amb un govern que segueix, amb certa moderació, els criteris de política econòmica de les patronals.

Enric Rimbau

Atur no rima amb euro

Els caps d'estat i de govern del països de la UE afronten la cimera per l'ocupació, els dies 20 i 21 de novembre, amb poques intencions d'assolir importants compromisos polítics reals.

Felipe González expressava fa pocs dies el seu pessimisme amb relació a l'efectivitat real dels acords que s'adoptaran a la cimera sobre l'ocupació de Luxemburg. Els temors de González que tot acabi en una declaració de bones intencions, un brindis per Europa i poca cosa més, representen una nota dissonant emmig de les expectatives creades al voltant de la cimera, però, de fet, són temors fonamentats.

A molts dels líders europeus, la cita luxemburguesa més que res els incomoda. I potser l'alemany Helmut Kohl més que ningú. Si el socialista Lionel Jospin no hagués guanyat les últimes eleccions legislatives franceses contra tot pronòstic, a l'última cimera d'Amsterdam no s'hauria forçat la inclusió de la lluita contra l'atur com a objectius de la Unió Europea, ni s'hauria convocat aquest nou encontre a Luxemburg. Una dinàmica que Kohl ha hagut d'acceptar a contracor, però no és l'únic. I no és que els governs europeus no considerin greu la situació, amb més de divuit milions de parats a la Unió Europea, senzillament, la majoria creu que la política d'ocupació és competència de cada estat i ni les situacions ni les respostes al problema no són intercanviables. A això, s'hi han d'afegir les suspicàcies de la dreta europea, a la defensiva davant del terratrèmol provocat a tot Europa per les mesures que els socialistes francesos han endegat, com les trenta-cinc hores setmanals, o la descoberta de nous jaciments d'ocupació, d'utilitat social, tot i que entrin dins la lògica del mercat.

En aquest context, el president de la Comissió Europea, Jacques Santer, intentarà d'obtenir a Luxemburg el copromís dels quinze estats membres de crear dotze milions de llocs de treball en els cinc anys vinents a la UE amb l'objectiu de reduir de l'11% al 7% la taxa de desocupació actual. El Pla Santer preveu recomanacions als estats en matèria de lluita contra la desocupació i un sistema per a avaluar cada any si cada país ha fet els deures marcats. Com s'ha fet amb els criteris de convergència de l'euro, però amb la diferència fonamental que aquí no hi haurà sancions per als mals alumnes.

ARXIU / EFE

La reina Beatriu d'Holanda amb els caps d'estat i de govern de la UE, reunits a la cimera d'Amsterdam. En aquella ocasió, les pressions del primer ministre francès, Lionel Jospin, van reactivar la preocupació dels governs europeus per l'atur.

Ni així. Els governs membres del Partit Popular Europeu ja s'han afanyat a deixar clar que no estan disposats a acceptar compromisos en aquest punt. No volen que es marquin objectius quantificables. S'han reunit fa poc a Tolosa de Llenguadoc i han pactat una estratègia comuna per la cimera. Aquest cop, els socialistes francesos no els agafaran desprevinguts. Com a màxim, estarien disposats a acordar polítiques comunes, sempre que no s'apartin de l'ortodòxia liberal. Flexibilitat laboral, liberalització econòmica i diners públics per a formació. És la posició que portaran a la cimera l'alemany Kohl, el belga Jean-Luc Dehaene, el luxemburguès Jean-Claude Junker i l'espanyol José María Aznar. Cas a part és el del primer ministre italià, Romano Prodi –obligat a fer equilibris entre l'obediència democristiana europea i les exigències dels seus socis comunistes al govern– o el del laborisme britànic de Tony Blair, en una ona molt allunyada del que són les propostes franceses.

En tot cas, per petits que siguin els avenços que es facin a Luxemburg, podran ser considerats un èxit. La qüestió no és la primera vegada que es planteja en l'àmbit europeu. Només cal recordar el Llibre Blanc sobre l'ocupació impulsat el 1993 per qui aleshores era president de la Comissió, Jacques Delors. Aquell document proposava la construcció de grans xarxes transeuropees de transports que havien de finançar-se amb una gegantina operació de deute públic europeu. El fet és que va anar a la paperera perquè ningú no estava disposat a apostar-hi en plena recessió econòmica. Ara, potser els objectius no són tan ambiciosos, però tothom sembla que hagi acceptat, si més no, de parlar-ne.

Toni Cañís

França: el debat real encara no ha començat

El primer ministre Lionel Jospin ha trasbalsat Europa amb la iniciativa de reduir la jornada laboral a 35 hores setmanals, més per complir una promesa electoral que no per convicció.

ARXIU / EFE

El primer ministre francès Lionel Jospin, celebra la seva darrera victòria electoral. La victòria inesperada dels socialistes a França ha redistribuït els equilibris polítics dins la UE.

"Ho ha fet!" El títol de portada de l'edició de l'11 d'octubre del diari *Libération* resumeix l'astorament generalitzat a França pel fet que el Lionel Jospin primer ministre havia promès el que el Lionel candidat havia promès en la campanya per les eleccions legislatives del mes de març. El dia abans, al final d'una conferència batejada ampul·losament "per l'ocupació, els salaris i el temps de treball", Jospin anunciava que, a partir de l'1 de gener del 2000, la durada legal de la jornada laboral seria, a França, de 35 hores setmanals.

La tempesta que va desfermar l'anunci encara no s'ha esvaït del tot: sobretot pel que fa al CNPF, l'associació patronal que va quedar decapitada quan en va dimitir el president, Jean Gandois, després de confessar-se "enredat" pel govern i d'afirmar que el que necessiten a partir d'ara els patrons és "un assassí, no un negociador". Una declaració sorollosa feta al caliu d'uns dies en què a França, a Europa i en tot el món industrialitzat es feien tones de tinta sobre la paradoxa francesa.

Gairebé un mes i mig després, les coses semblen tornar a un ordre natural, almenys en la mesura en què ho permet la dinàmica engegada pel govern francès. Una dinàmica, paradoxalment, molt prudent.

Si l'anunci de la jornada de 35 hores va caure com una bomba, el primer ministre francès va deixar establert des del començament que ell no és dels qui es llencen al buit sense xarxa de protecció: conscient que les organitzacions patronals posarien el crit al cel, va anunciar que la reducció de la jornada es negociaria "empresa per empresa" (marginant, doncs, la patronal com a interlocutora); sabedor que les petites i les mitjanes empreses són les que patiran més amb el pas cap a les 35 hores, va establir-ne el sostre d'obligatorietat en un mínim de deu treballadors; i, fidel al seu mètode, va anunciar una nova conferència, d'aquí a dos anys, per poder corregir el tir si fes falta.

A l'exterior, Jospin va intentar –i aconseguir, gràcies a circumstàncies alienes– que Itàlia es comprometés a fer-li costat en la iniciativa. A l'interior, diversos membres del seu govern ja han demostrat una calculada flexibilitat plantejant –de moment, "oficiosament i a títol personal"– la possibilitat que, en una primera fase, només siguin les empreses de més de vint o vint-i-cinc treballadors les que hagin de reduir la jornada.

Ara com ara, almenys abans que el debat es reobri a nivell europeu, el debat social ha estat ocupat, de manera gairebé exclusiva, pel conflicte dels camioners. L'oposició parlamentària neogaullista-liberal està dividida sobre la qüestió i en plena crisi d'identitat política i estratègica. La patronal, fins que no es reorganitzi amb una nova executiva, es troba desarmada per orquestrar una contraofensiva. Els sindicats esperen esdeveniments mantenint un comprensible perfil baix.

I mentrestant, a França, la pregunta del milió no troba qui la formuli: reduir la jornada laboral contribueix realment a reduir l'atur?

Jordi Ferrerons (París)

Itàlia: 35 hores per no perdre el govern

El govern de Romano Prodi, malgrat l'oposició dels empresaris, ha hagut de donar llum verd a la reducció de la jornada laboral per no perdre el suport dels seus socis, els comunistes del PRC.

Itàlia té aproximadament un 12% de població activa sense feina i el Partit de la Refundació Comunista (PRC), que recull una mica més del 8% dels vots, està convençut que es pot crear ocupació reduint l'horari laboral setmanal. Però hi ha una altra "escola de pensament" que no ho creu així.

El PRC, imprescindible per a la majoria a la Cambra dels Diputats, està tan convençut de la seva idea que la primera quinzena d'octubre d'enguany va renunciar a una crisi de govern quan Romano Prodi es va comprometre a fer un projecte de llei que preveurà un horari setmanal de trenta-cinc hores.

Aquest projecte de llei serà elaborat, el gener propvinent, pel govern, els sindicats i l'associació d'industrials. Segons els acords presos els dies de la pre-crisi de govern, no entrarà en vigor fins el 2001 i únicament per conveni entre empresaris i sindicats. En fi, no serà una llei coactiva.

Si encara no s'ha començat a redactar el projecte, el 12 de novembre, sindicats i industrials ja van definir un acord amb vista a reduir l'horari setmanal de quaranta-vuit hores a quaranta, com preveuen una directiva de la UE i una sèrie de normes del ministre italià de Treball Tiziano Treu. La intenció dels "definidors" era de signar l'acord al cap de vuit dies o deu.

Segons el secretari confederal del sindicat CISL, Natale Forlani, l'acord sobre les quaranta hores setmanals reforça la funció de la negociació sindical. El secretari confederal del sindicat CGIL, Walter Cerfeda, considera que aquest acord facilitarà l'elaboració de la llei sobre les trenta-cinc hores. "Entre quaranta-vuit i trenta-cinc hores –ha afirmat Cerfeda– hi ha una distància abismal. Entre quaranta i trenta-cinc es redueix molt".

Els empresaris han calculat que, amb la llei de les trenta-cinc hores, el cost anual de la producció augmentarà vint bilions de lires. Sense donar xifres, l'ex-secretari general de la CGIL (de majoria comunista)

ARXIU / EFE

El primer ministre italià, Romano Prodi, en un debat al Parlament. Prodi ha hagut d'acceptar la petició dels seus socis polítics, el Partit de la Refundació Comunista, per tal d'evitar una crisi de govern.

Bruno Trentin ha afirmat que és "impensable" una llei que redueixi de manera uniforme l'horari laboral perquè originaria "un augment enorme de les hores extraordinàries i no tindria cap efecte sobre l'ocupació".

Alguns economistes han condemnat sense remissió la idea de les trenta-cinc hores amb aquests arguments:

a) La reducció de l'horari laboral sense disminució de sous augmenta el cost del treball i té per força efectes negatius sobre l'ocupació. Certament, l'estat podria subvencionar l'augment del cost del treball, però li ho impedeixen dues circumstàncies: Itàlia té un deute equivalent al 120% del Producte Intern Brut, i com a membre de la Unió Europea només pot subvencionar empreses per a projectes específics i per un temps limitat.

b) Seria possible que empresaris i treballadors acordessin de destinar una part dels guanys derivats d'un hipotètic augment de la productivitat a subvencionar la reducció de l'horari de treball. Però aquesta mena d'acord no es pot imposar per llei.

c) En general, l'augment de la productivitat depèn de la innovació tecnològica i de la flexibilitat dels llocs de treball. La innovació tecnològica tendeix a reduir l'ocupació. Així, doncs, si hom vol crear llocs de treball augmentant la innovació tecnològica, cal introduir més flexibilitat dels llocs de treball, cosa que molts treballadors no desitgen.

d) La reducció de l'horari laboral, la inversió en tecnologia i l'augment de la productivitat només produeixen ocupació quan la conjuntura internacional és en fase d'expansió. Ara bé, un estat sol no pot modificar la conjuntura internacional.

No hi ha dubte que la comissió que elaborarà el projecte de llei sobre les trenta-cinc hores tindrà molt presents les opinions de Trentin i dels economistes. Els "comissaris" potser faran néixer un avortó, una cosa formal sense transcendència, però hauran de recordar que, mentre no es renovi el Parlament, el PRC pot fer caure el govern quan vulgui.

J. Minguell / V. Rey (Roma)

La candidatura de Rita

ARXIU / EFE

Rita Barberà, alcaldessa de València vol fer valdre el centre històric. Però no pot mostrar un pla de rehabilitació perquè no n'hi ha.

La candidatura de la ciutat de València a la capitalitat cultural europea del 2001 ha rebut el suport de tots els grups polítics i, fins i tot, del govern espanyol, però l'entusiasme que mostra l'alcaldessa, no el comparteix pràcticament ningú.

ARXIU / RAFA GIL

El pròxim dia 24 de novembre, el consell de ministres d'Europa podrà decidir –també podrà ajornar la resolució– quina de les set candidatures presentades per a ser capital europea de la cultura l'any 2001 mereix el guardó. Entre les set hi ha la de València, que, ara sí, ha obtingut el suport del govern espanyol. La ciutat ja va intentar, ara fa dos anys, ser candidata per a la capitalitat del 2000, però l'executiu, aleshores controlat pel partit socialista, va preferir la candidatura de Santiago. València haurà d'enfrontar-se amb Porto (Portugal), Basilea (Suïssa), Lille (França), Gènova (Itàlia), Rotterdam (Països Baixos) i Riga (Letònia) en una competició que té, sobretot, un caire polític. De fet, ningú no ha sabut fins ara definir què vol dir ser la capital europea de la cultura ni tampoc no hi ha unes normes clares per a la ciutat que hi accedeix o un barem per ser seleccionada. Les ciutats que fins ara han exercit la capitalitat, l'han aprofitada per fer coses molt dispars que van des de dotar-se d'una xarxa de teatres que no tenien, com ara Dublín, fins a, senzillament, fer una programació cultural una mica especial, com ara Madrid. No obstant això, l'experiència de Lisboa-94 va demostrar que les ciutats, a més de rendibilitzar la capitalitat quant a prestigi internacional, podien també aprofitar-la per ingressar molts recursos, tant a través dels visitants com de les subvencions que arriben gràcies al reclam del guardó.

Ningú no ha sabut fins ara definir què vol dir ser la capital europea de la cultura ni tampoc no hi ha un barem per fer la selecció.

La capitalitat, doncs, s'ha convertit en un bé molt preuat arreu d'Europa perquè tot el continent pot presentar candidates, i no sols els països membres de la Unió Europea, tot i que fins ara només ciutats membres de la UE han estat escollides. Potser per això hi ha qui comenta que ja és hora d'obrir-se a altres geografies i Riga tindria, aleshores, les millors possibilitats. Segons la normativa, cada estat pot presentar únicament una candidatura i això provoca una sèrie de lluites internes que causen més d'un maldecap als governs. El govern d'Aznar ha preferit per això arribar a una solució de consens i donar suport a totes les candidatures presentades des de l'estat espanyol, però, això sí, cadascuna

per a un any diferent: València per al 2001, Salamanca per al 2002, Granada per al 2003 i Barcelona per al 2004. En la pràctica, això vol dir que unes candidatures tenen més suport que no unes altres perquè és evident que és molt difícil que un estat obtinga més d'una capital cultural en només quatre anys. Segons fonts de la Unesco, citades pel diari valencià *Levante*, només Salamanca i Barcelona serien apostes fortes del govern espanyol mentre que València i Granada responen més aviat a compromisos polítics. València es troba en una situació cronològicament molt incòmoda. Per un costat, Santiago serà una de les seus de la capitalitat del 2000, que de manera extraordinària i per culpa de la significació de la data, serà compartida per diverses metròpolis, i per un altre, la UNESCO ja ha donat el seu suport al Fòrum Universal de les Cultures que se celebrarà el 2004 a Barcelona i és una peça important per aconseguir la capitalitat.

Rita Barberà, alcaldessa de València pel Partit Popular, conscient de la dificultat de la situació, ha decidit llançar la idea de la capitalitat compartida, seguint l'exemple del 2000, per poder tenir les majors oportunitats. La presència del mar, per exemple, serviria d'excusa per unir les forces en una convocatòria que podria tenir com a lema: "El mar, origen i vehicle de vida i difusió de la cultura". Quedarien així integrades rivals molt potents com Gènova o Rotterdam. Mentrestant, l'equip de Barberà intenta presentar un projecte capaç de seduir els encarregats de la votació però, també, d'unir l'oposició política, que fins ara havia estat molt crítica amb la gestió cultural del consistori. No ho ha aconseguit. Tothom, des d'UV fins a EU i el PSOE, ha parlat en públic de tancar files per demanar la capitalitat i han reconegut el treball de l'alcaldessa, però les crítiques han anat sorgint de manera inevitable. Unió Valenciana ha recordat a Barberà que el seu partit va votar a Madrid contra una proposició del diputat unionista José M. Chiquillo que proposava dotar València de 15.000 milions per a infrastructures culturals. El PSOE ha recordat també a l'alcaldessa la nul·la relació de l'ajuntament amb el món del teatre, per exemple, i Esquerra Unida ha destacat l'oblit en què ha caigut el centre històric després de l'eliminació del pla de rehabilitació RIVA, que l'anterior govern de la Generalitat en mans del PSOE havia creat, i la urbanització salvatge de zones, també històriques, de l'horta.

Davant de les crítiques, Rita ha plantejat una defensa de la candidatura basada, sobretot, en les noves infrastructures, especialment el Palau de Congressos, obra de l'arquitecte Norman Foster, i la ciutat de les ciències i les arts, obra de Santiago Calatrava, que hauran d'estar acabades l'any que ve, poc abans de les pròximes eleccions autonòmiques. La bona marxa de les obres va permetre que el representant de la Unió Europea, Guy Dockendorf, que les va visitar, quedarà molt complagut. Al costat, de les novetats, l'alcaldessa, que s'ha pres la candidatura com un repte gairebé personal, vol presentar en Europa la tradició històrica d'una ciutat que pareix condemnada a figurar sempre en segon pla. La declaració l'any passat de la Llotja, un dels edificis del gòtic civil més emblemàtics d'Europa, com a patrimoni de la humanitat per la UNESCO serveix d'excusa per presentar el cinquè centenari del segle d'or de la literatura valenciana (escrita en una llengua que l'alcaldessa no coneix). A més d'infrastructures i tradició, l'Ajun-

DAVID VIJUESCAS

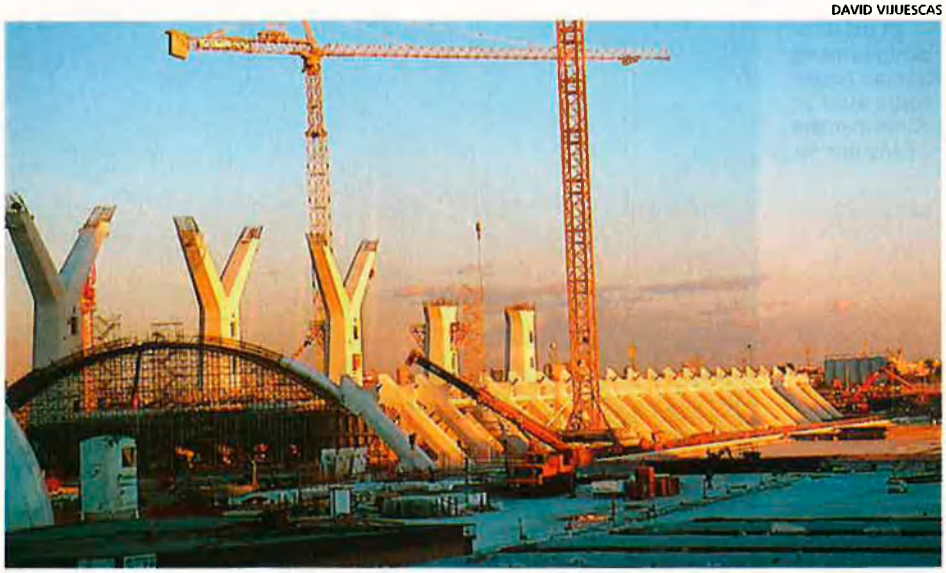

DAVID VIJUESCAS

Les obres de la Ciutat de les Ciències van a un bon ritme. Representen una de les grans novetats del panorama recreatiu i cultural d'Europa.

DAVID VIJUESCAS

El palau de congressos de Norman Foster. Podrà estar en funcionament l'any que ve.

tament de València ha volgut incorporar-hi esdeveniments de relleu per constatar el "dinamisme" cultural de la ciutat, com ara el Forum del III Mil·lenni, pel qual han passat figures tan rellevants com Umberto Eco o Jean Baudrillard o l'exposició "La Gran Via de les escultures" que presenta a l'aire lliure obres dels millors artistes contemporanis.

La candidatura valenciana, segons les fonts oficials, ha estat ben acollida, però a València no ha despertat fervorosos entusiasmes. La raó és ben zenzilla: la desconnexió entre l'Ajuntament i els productors de cultura és gairebé absoluta. Companyies de teatre, artistes i especialment la universitat, mantenen una actitud d'incomunicació, quan no d'oberta hostilitat, amb el govern municipal, més interessat a convertir València en una sucursal d'esdeveniments de primera magnitud, que en una productora d'aquests mateixos esdeveniments. La relació del govern municipal amb la universitat és especialment tensa, sobretot per la posició del partit de Rita Barberà en el conflicte lingüístic, i resulta per això curiós que en el dossier presentat per l'ajuntament figure en un lloc destacat el 500 aniversari del naixement de la Universitat de València, que es compleix l'any 2000. Aquesta situació explica la soledat de Rita Barberà, que reuneix adhesions, més o menys sinceres, de polítics, però ni una sola d'escriptors, artistes o intel·lectuals. L'excepció potser és la de Manuel Àngel Conejero, que per al 2001 ha aconseguit que València siga la seu del congrés sobre Shakespeare i ha accedit gustós a incloure'l en el projecte de capitalitat. Conejero, que anteriorment va dirigir el Palau de la Música i també l'ens dels teatres de la Generalitat, dirigeix ara la Fundació Shakespeare, una de les poques entitats que reben subvencions i ajudes, entre altres, del govern municipal.

El projecte de València pareix coherent mirat des de fora i presenta una capital plena de projectes i energies, però els de dins no l'acaben de veure igual perquè resulta totalment distint a la trajectòria que ha impulsat el govern municipal. Dels vuit teatres que presenta el dossier oficial, alguns funcionen durant molt poc de temps, cap dels privats, excepte l'Olympia, té ajudes oficials i tots, absolutament tots, tanquen a l'estiu. De la resta d'infrastructures, molt poques es desplacen del centre i l'oferta de l'alcaldessa de fer arribar la capitalitat als barris amb la creació d'una biblioteca i un centre polivalent ha estat recollida, com a mínim, amb escepticisme. Aconseguir la capitalitat podria representar un revulsiu per a aquest panorama estancat i potser podria iniciar el desgel en les relacions entre el món de la cultura i l'ajuntament. No aconseguir-la seria una altra derrota en la sèrie de frustracions europees de València que va des dels jocs del Mediterrani perduts ja fa sis anys, fins a la mateixa candidatura de capital europea de l'any 2000, passant per la sol·licitada seu d'Euronews que tampoc no vingué al sud. Seria tancar una altra vegada la porta cultural cap a Europa a una ciutat que no l'obre de fa uns quants segles.

Jordi Sebastià

MINYONS ESCOLTES I GUIES SANT JORDI DE CATALUNYA

Som una associació formada per 15.000 persones: 12.000 nois i noies i 3.000 caps que són els responsables de les activitats educatives i comptem amb 159 agrupaments arreu de Catalunya.

Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya té signat un protocol de col·laboració amb el Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca i amb els Escoltes de Menorca i treballa conjuntament amb la Federació d'Escoltisme Valencià.

Per a totes aquelles informacions que us puguin interessar podeu demanar:
El Correu, revista bimensual de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi.
Col·lecció Parlem-ne, llibres de reflexió i proposta social.
L'Ull, revista editada per quatre associacions escoltes dels Països Catalans.

c/Consell de Cent, 118, 3r, 2a
08015 Barcelona
Tel.93/424.38.88
Fax.93/424.89.62
E-Mail: mig cal@panc ea org
http://www.panc ea o.g/~mig cat

El nacionalisme és a debat

Revista trimestral

debat
NACIONALISTA

"Pretén ésser una eina més al servei de la reconstrucció nacional dels Països Catalans oberta a totes les tendències i ideologies que vulguin, sense complexos, construir la nació catalana".

El núm. 31
és al quiosc o llibreria

Subscriu-te i participa en el debat

Gran Via de les Corts Catalanes, 570, entresol – Tel. 454 97 02 – Fax 454 97 03 – 08011 Barcelona

Domiciliació a Banc o Caixa

Nom .....

Adreça .....

Població .....Tel .....

❑ Subscripció normal .....2.500 ptes .....

❑ Subscrició suport.....3.500 ptes .....

Altres formes de pagament.....

❑ Xec bancari adjunt núm. .....

❑ Contra reemborsament.....

❑ Gir postal .....

Signatura

.....de.....de 199.....

Sr. Director Banc o Caixa .....

Sucursal .....

Adreça .....

CODI COMPTE CLIENT			
Entitat	Oficina	D.C.	Núm. de Compte

(Si us plau, ompliu tots els codis numèrics)

Distinguit senyor,

Us preguem que fins a una nova ordre feu efectiu a Fundació CDP amb càrrec al meu compte corrent/ llibreta d'estalvis els rebuts anuals que per aquesta entitat siguin presentats. Cordialment.

Signat

P E T I C I O D E N Ú M E R O S E N D A R R E R I T S

1 ❑ 2 ❑ 3 ❑ 4-5 ❑ 6 ❑ 7 ❑ 8-9 ❑ 10-11 ❑ 12-13 ❑ 14 ❑ 15 ❑ 16-17 ❑ 18 ❑
19 ❑ 20 ❑ 21 ❑ 22 ❑ 23 ❑ 24-25 ❑ 26 ❑ 27 ❑ 28 ❑ 29-30 ❑

Forma de pagament: ❑ Contra reemborsament ❑ Xec bancari adjunt núm.

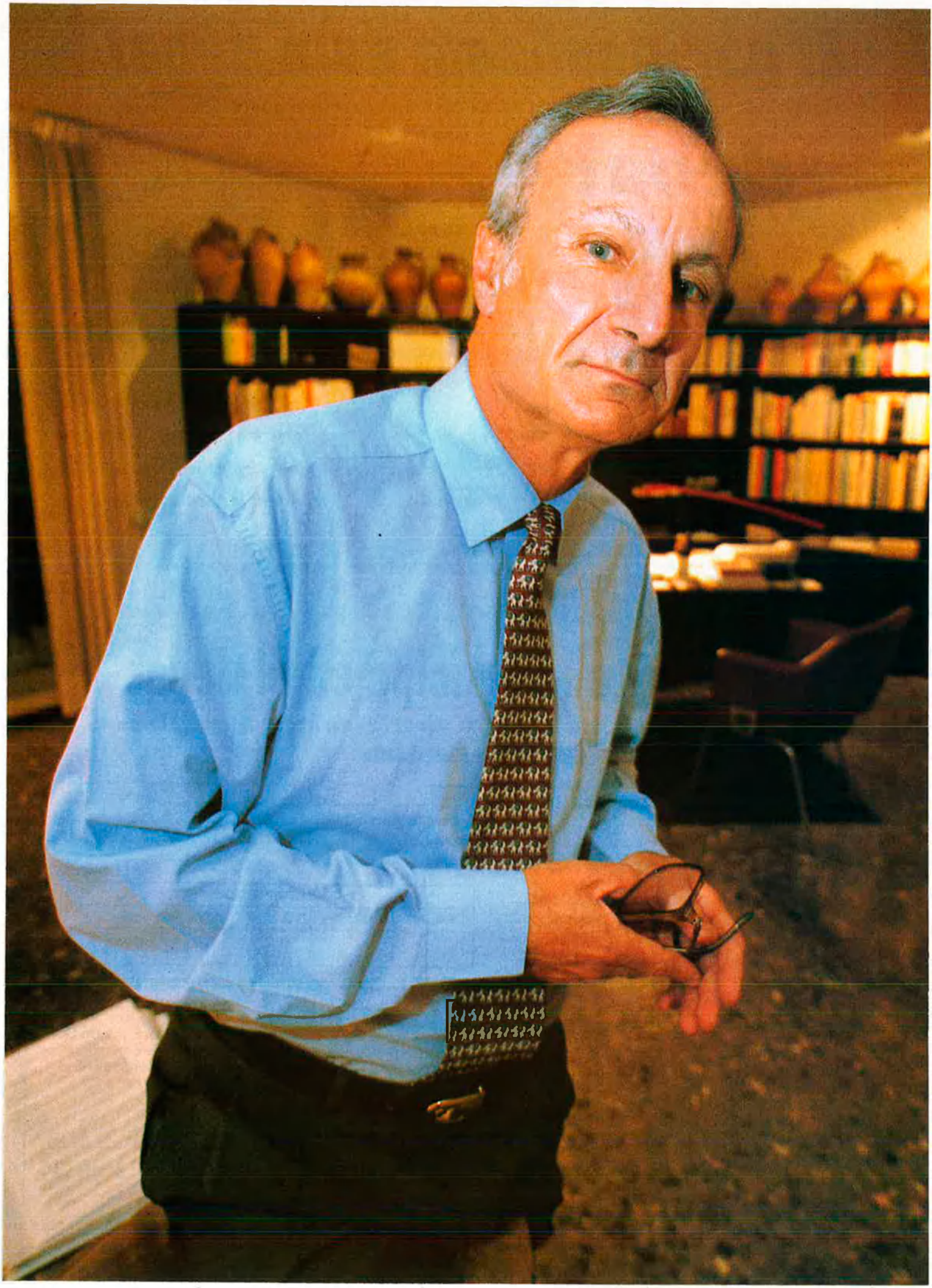

JOAN MAJÓ, ASSESSOR DE LA COMISSIÓ EUROPEA

Text: IGNASI GALLART / Fotos RICARD CUGAT

"Els mitjans fabriquen la realitat"

Joan Majó creu que som en un moment de transició cap a la societat de coneixement, que canviarà la nostra vida. Però avui els mitjans de comunicació dicten l'agenda dels polítics i d'una societat que no es prepara per a la "revolució" que ja vivim.

És un dels capdavanters de les noves tecnologies de la informació. Tant des de l'empresa privada com des dels seus càrrecs polítics Joan Majó ha participat de manera entusiasta en el que ell anomena la revolució de la societat del coneixement. Ministre d'Indústria del govern socialista l'any 1985, va presidir Olivetti durant tres anys i ha estat conseller responsable de tecnologia informativa i de telecomunicacions de la Comissió Europea. Des del 1994, quan va abandonar el càrrec per no deslligar-se del país, és assessor de la Comissió. A Catalunya és vicepresident de la Seda i president del Consell de l'Institut Català de Tecnologia. No descarta de tornar un dia a la política, on va començar fent d'alcalde a Mataró. A cavall entre Barcelona i Brusselles acaba de publicar *Xips, cables i poder* a Proa.

—Va fundar la primera empresa d'ordinadors de l'estat espanyol, fa trenta anys. Des d'aleshores hem avançat com s'esperava?

—Jo diria que més. Es a dir, els canvis que hi ha hagut aquests trenta anys en tecnologia no eren previsibles ni en les capacitats ni en la reducció dels costos. Sempre s'exposa el mateix exemple: els ordinadors que nosaltres fabricàvem tenien uns pocs milers de bytes de memòria, després vam passar als quilobytes, després als megabytes i ara ja som als gigabytes... A més, jo recordo que en la meva època un byte de memòria valia 200 pessetes i ara un byte de memòria val menys d'una milèsima de pesseta, és a dir que ha baixat un milió de vegades. Per tant l'avenç ha estat extraordinari.

—Ens trobem en una època de transició històrica cap a la societat de la informació?

—Jo em penso que sí. Fixem-nos que l'europeu de l'Edat Mitjana disposava d'una certa energia per a fer coses: l'energia del seu cos, l'energia dels animals domesticats i l'energia dels molins de vent... En canvi, l'europeu actual disposa, per càpita, segons els meus càlculs, de 40 a 50 vegades més d'energia que no en aquella època.

"Ja no tenim només la capacitat d'emmagatzemar en el nostre cervell, de transmetre mots, sinó que tenim uns òrgans artificials que emmagatzemen coneixements i els transmeten. És una revolució."

—Què vol dir això?

—Que podem fer moltíssimes coses, en tots els camps, en la indústria, en els viatges, en la comunitat..., tot perquè disposem d'una gran energia que no teníem. Aquesta va ser la gran revolució dels segles XVI, XVII, XVIII. Ara passa igual en el camp de la informació. Es a dir, no solament tenim la capacitat d'emmagatzemar en el nostre cervell, de transmetre les nostres paraules, sinó que tenim uns òrgans artificials que, de la mateixa manera que vam fer energia artificial fa uns segles, ara emmagatzemen coneixements i transmeten coneixements. Això és una revolució absoluta.

—Una revolució?

—Sí, perquè vol dir que les limitacions que teníem en aquesta àrea desapareixen. De la mateixa manera que les limitacions energètiques, quan van desaparèixer, van permetre la creació de la indústria, les limitacions informacionals o de transmissió de coneixements que ara desapareixen confi-

guren una altra societat, la societat del coneixement.

—I quins factors s'han donat perquè això passi justament ara?

—Factors fonamentalment tecnològics. L'evolució del progrés és sempre la suma d'uns elements tecnològics i la innovació social, la capacitat d'emprendre i de fer noves coses. Quan al segle XVII es va descobrir la màquina de vapor i per primer cop es va aconseguir que el vapor d'aigua mogués unes turbines, va ser un procés tecnològic que va dur una sèrie d'invents i d'innovacions. Fa quatre dècades es van inventar el transistor, la microelectrònica, la fibra òptica i una sèrie de coses que són uns avenços científics que, agafats amb capacitat d'innovació per les persones, han creat una gran revolució.

—El discurs intel·lectual es troba a l'altura d'aquests canvis?

—No, jo crec que no. No hi ha consciència encara de la trascendència que això té i dels canvis profunds que portarà en la manera de treballar, en la manera d'aprendre, en la manera de vigilar-nos la salut, de divertir-nos. Aquesta última potser és la que es veu més, perquè cada vegada més la gent s'acostuma a llegir menys llibres i a escoltar més música o a veure més pel·lícules, però en molts altres sectors la revolució serà tan important o més i no hi ha consciència suficient de com s'han d'organitzar aquests canvis.

—I política tampoc?

—No, política tampoc. Comença a haver-hi, últimament, un cert discurs sobre la societat de la informació, la societat del coneixement, sobre la transició cap a aquest tipus de societat, però, per exemple, els governs no han variat els plans d'ensenyament de les escoles. Què vol dir això? Que diem que canviem la nostra societat, però les nostres escoles continuen preparant els infants per viure en una societat que quan seran grans ja no existirà.

—Què caldria ensenyar?

—Ara hi ha una gran polèmica sobre la manera d'estudiar la història d'Espanya. Fa riure que la preocupació del ministeri sigui aquesta. El que realment és important és que els plans d'estudi de tots els nivells són dissenyats encara pensant en la societat industrial i en una etapa de la nostra història. Les nostres escoles encara pensen que els ciutadans reben la cultura o els coneixements a través de l'escriptura. És a dir, ensenyen els nostres fills i els nostres néts a llegir llibres, a analitzar-ne, a estudiar-ne i fins i tot a escriure'n. Però aquests nens que ara són a l'escola, rebran el 90% de les informacions i missatges culturals per via audiovisual, o ja els hi reben, i no pas per via escrita. I si l'escola ensenya a llegir llibres, ningú no ensenya a mirar la televisió, ningú no ensenya a criticar un programa de televisió com ensenyen a criticar els llibres. Formem una gent que sabrà molt de llegir llibres però que després no en llegirà tants i que rebrà moltes altres influències per a les quals no disposarà d'entrenament suficient.

"Fa riure que la preocupació del ministeri sigui com s'ha d'estudiar la història d'Espanya. El que és important és que els plans d'estudis encara són dissenyats pensant en una societat industrial."

—Les empreses es preparen per a aquesta nova societat. Darrerament els diaris van plens de fusions i compres d'importants grups de les telecomunicacions.

—Això només és un intent dels grups econòmics importants de prendre posicions en un mercat nou. Fins ara els mercats eren encara petits i molt monopolitzats. El telèfon, per exemple, era un monopoli, i ningú no podia fer telèfons; la televisió fins fa poc era un monopoli... Aleshores, quan s'ha obert tot això per la liberalització i per una raó tecnològica com la reducció dels costos, que fa que no es necessitin les grans inversions que calien abans per a muntar una cadena de televisió o una xarxa telefònica; quan hi ha una barreja del que era televisió amb telecomunicacions perquè ja tot pot passar pels mateixos cables...; doncs, bé, de tot això en resulta el que a Madrid en diuen una *movida*, perquè els grups privats s'adonen que aquí neix un mercat impressionant. Per tant, hi ha veritables corredisses, lluites i aliances i fusions per agafar posicions al nou mercat.

—I aquí es on vostè defensa que l'estat actuï, oi?

—Jo crec que l'estat hauria d'impedir que aquesta cursa que he descrit acabi en una excessiva concentració del poder mediàtic en mans d'uns pocs grups. Nosaltres hem sofert prou durant moltes dècades els inconvenients del monopoli telefònic, televisiu i en el camp de la distribució, tots ells monopolis públics, i jo els he combatuts des de Brussel·les. Però ara em fa por que, si els estats es pensen que han de destruir els monopolis que hi ha i deixar, sense preocupar-se'n més, que el mercat vagi prenent posicions, ens trobarem d'aquí a uns anys que a Europa haurem substituït una colla de monopolis públics de cada país per grans monopolis privats, no ja d'àmbit europeu, sinó mundial.

—Les tecnologies de la informació seran més ecològiques?

—El gran avantatge de les tecnologies de la informació és que substitueixen el consum material. És a dir, si ara per a escoltar música cal tenir a casa un prestatge per als compactes i d'aquí a deu anys no

tens a casa ni un sol compacte, sinó que estàs connectat a una xarxa que a cada moment t'ofereix la música que vols, haurem fet un estalvi impressionant de materials per a compactes. Si comencen a fer videoconferències i jo, per comptes d'anar cada dos per tres a Brussel·les, no em moc d'aquí, i els de Brusselles no es mouen d'allà, estalviarem una gran quantitat de querosè.

—Però hi haurà persones que no s'hi adaptaran...

—Bé, reconec que, com tota cosa bona, és un nou element de marginació. Hi haurà gent que hi entrarà i gent que no hi entrarà. És com quan en un país augmentes la riquesa: aquest augment, si no es distribueix equitativament, crea desigualtats. I aquí jo crec que hi haurà una forta creació de desigualtats basades en l'adaptabilitat diferent de les persones a les noves tecnologies. Ara bé, hi ha causes de les desigualtats que es poden corregir. Per exemple, d'origen geogràfic: qui està en una ciutat té accés a coses que qui viu a muntanya no té. Però això és molt fàcil de corregir, amb xarxes que arribin a tot arreu.

—El nivell econòmic discriminarà?

—Si la connexió a la xarxa és per abonament, hi haurà qui tindrà diners per a abonar-s'hi i qui, no. Jo defenso que hi hagi una part de l'accés a la xarxa que sigui gratuït. Podríem dir: tothom un mínim, i qui en vulgui més que pagui. Si entres físicament en un museu considerat un servei públic, per què per accedir-hi a través d'Internet has de pagar?

—Aquesta evolució sovint fa témer que no se'n segueixi una greu desocupació, per l'avenç tecnològic.

—Com més tecnologia hi ha més es pot substituir treball per tecnologia. Això no vol dir que substitueixes mà d'obra per tecnologia, això vol dir que substitueixes una mà d'obra per una altra mà d'obra, perquè la tecnologia no va sola. Un robot pot substituir trenta persones d'una cadena de producció, però compte!, aquest robot s'ha de fer, s'ha de programar, s'ha de mantenir, s'ha de canviar..., el robot acaba creant una sèrie de llocs de treball.

—Els anys 80 i 90 han estat marcats pel gran poder dels mitjans de comunicació. Vostè ha afirmat que el que no surt als mitjans no existeix i, contràriament, el que apareix als mitjans passa a ser important, "encara que no ho sigui". És molt greu això...

—Sí que ho és. Els mitjans fabriquen la realitat. Quan es diu que si el poder legislatiu, que si el judicial, que si l'executiu, que qui mana més..., jo sempre dic que tots aquests poders durant el dia, en una part molt important de les hores de govern, obren segons allò que al matí han dit els diaris.

—Això ho diu per experiència pròpia?

—Sí. Aleshores passa que coses que no són importants adquireixen importància pel tractament mediàtic. Per tant distorsionen la visió de la realitat que té el ciutadà. Un exemple no polític: en el partit Madrid-Barça de lliga, què va ser important. Que guanyéssim el Madrid per tres a dos o que la senyora dels lavabos atengués bé en Joan Gaspart i la resta dels directius? Doncs sembla que l'única cosa important que va passar al Bernabeu és el problema de Joan Gaspart amb la senyora dels lavabos. Dels gols, no n'ha parlat ningú! No és un cas important, però sí il·lustratiu.

—I això és culpa dels periodistes, dels polítics...?

—Jo diría que és producte de l'inevitable superficialitat de l'audiovisual. El món de la imatge va per unes lleis diferents del món de la paraula. I en el món de la imatge compten molt més els impactes, les coses a curt termini que al cap de dos dies ningú ja no recorda. Ara, doncs, ens basem més en l'impacte que no pas en la reflexió. I això és culpa de tothom.

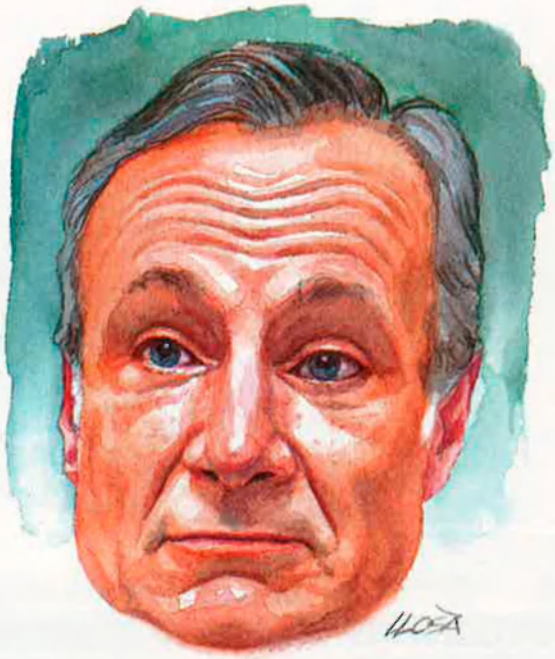

—Les noves tecnologies de la comunicació ajudaran la cultura catalana?
—L'augment de la pluralitat és bo per a les cultures minoritàries. Si només hi ha un canal de televisió a Espanya, serà en castellà. Si només n'hi ha un a Europa, serà en anglès. Si a Espanya, per comptes d'un n'hi ha deu, podria haver-n'hi tres, quatre o cinc en català. La pluralitat augmenta la diversitat i l'oportunitat de les llengües, les cultures i, fins i tot, dels interessos minoritaris. Una altra cosa es que això se sàpiga aprofitar.

ARXIU / RAFA GIL

Renovar-se no vol dir sobreviure

Acabada la guerra freda, les Nacions Unides necessiten una profunda renovació. Però si la reforma es limita a la retallada de pressupost i a la reducció de la meitat dels seus treballadors, potser la renovació contribuirà a la lenta mort, per asfíxia, de l'ONU.

L'aversió a les Nacions Unides que es respira al Congrés dels Estats Units pot acabar limitant-ne la reforma anunciada a una sagnant retallada de pressupost. Lluny són les pretensions d'adequar aquest "govern mundial" al nou ordre de la post-guerra freda. S'han aparcat a un segon pla propostes com l'ampliació del Consell de Seguretat o la creació d'un organisme de "resposta ràpida" per a conflictes que necessitin una intervenció militar immediata. La reforma que proposa el secretari general de l'ONU, Kofi Annan, recollida en un document d'un centenar de pàgines, és la reducció del personal –fonamentalment funcionaris a punt de jubilar o que es poden reconduir a uns altres organismes.

Al país més poderós del món –i principal soci capitalista de l'ONU– ningú no creu en un organisme "burocratitzat" i amb "excés de responsabilitats i incompetències". Des que la classe política nord-americana va responsabilitzar l'ONU dels seus fracassos a Somàlia i Bòsnia, ningú no es veu capaç de rehabilitar la imatge de la institució. Després d'haver identificat el secretari general anterior, l'egipci Boutros Boutros-Ghali, amb la inoperància dels sistemes burocràtics dels països subdesenvolupats, ara és difícil que un altre secretari general africà, Kofi Annan, aconsegueixi d'acostar les

Nacions Unides a la societat nord-americana.

Els Estats Units volen aplicar a les Nacions Unides les solucions liberalitzadores que han cregut oportunes per a l'administració pròpia: reducció del pes de la intervenció pública per a millorar-ne l'eficàcia. Però la raó no confessada per la qual els nord-americans volen reduir el pes de l'ONU és, també, la primacia que els atorga un sistema internacional no regulat. Si en un país sense mecanismes de compensació social, els rics són cada vegada més rics, en un món sense més lleis que les del mercat, els països més rics tenen més mecanismes de pressió sobre els més pobres. L'ONU és un dels pocs reductes multilateralistes del món, en què cada estat és un vot a l'Assemblea General.

Una ampliació difícil. La credibilitat d'aquest projecte plural és difícil de defensar amb l'existència d'un Consell de Seguretat format per cinc membres permanents, que són les potències que van guanyar la Segona Guerra Mundial: els Estats Units, Rússia, la Xina, França i la Gran Bretanya. El Consell és l'òrgan màxim de decisió i hom qüestiona l'anacronisme de la seva composició en un marc internacional que ja no té res a veure amb la correlació de forces dels anys 40.

Ara s'imposa la necessitat de reconvertir aquest consell en un òrgan més democràtic, legítim i representatiu. Un exercici de realisme polític, atès que el Japó i Alemanya s'han consolidat com a noves potències amb molt més pes econòmic i polític que no la majoria dels actuals membres del Consell. També, en compensació per l'absència de representants de països en vies de desenvolupament, hi ha una proposta d'oferir tres llocs a potències regionals de l'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia. El problema, en aquest cas, seria la determinació de quins estats podrien actuar de representants de cada àrea geogràfica. L'Índia i el Pakistan es disputarien el seient d'Àsia; possiblement l'Argentina i el Brasil

Els EUA volen aplicar a l'ONU les mateixes reformes que en la seva administració: reducció del pes de la intervenció pública.

ARXIU / EFE

Kofi Annan. El secretari general de l'ONU, que ja ha convocat una assemblea del Mil·lenni per a l'any 2000, espera que siguin els estats que debatin quines Nacions Unides volen per al segle XXI.

Les Nacions Unides, a dieta

ROSANNA PUCHADES

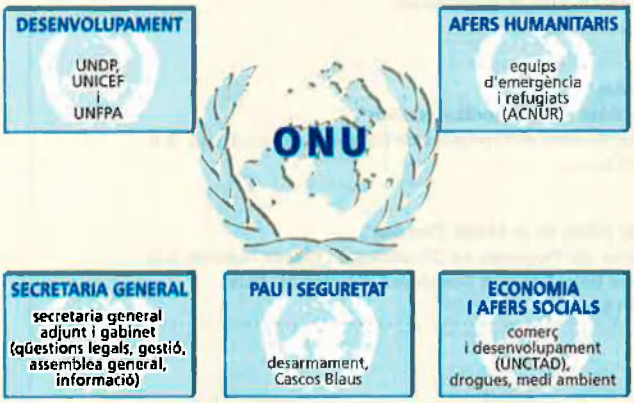

Actualment l'Organització de les Nacions Unides té uns 53.000 funcionaris, la meitat dels quals es retiraran aquests deu anys vinents, atesa la mitjana d'edat dels treballadors de l'ONU. El secretari general, Kofi Annan, creu que la retallada pressupostària és necessària, tot i que s'hauria de fer lentament, vistes les responsabilitats que l'organització té encarregades. L'informe del secretari general preveu de rebaixar les despeses administratives de l'organització del 38% del pressupost regular a un 25% l'any 2000. Els estalvis servirien per crear una fundació específica pel desenvolupament dels països més pobres. Així Annan preveu de conciliar les posicions dels Estats Units i dels països subdesenvolupats a l'hora de reduir el gruix de l'organització.

D'una altra banda, Annan proposa la creació d'un nou gabinet de cinc membres dirigits per un adjunt seu, que concentraria les operacions relacionades amb la pau i la seguretat, els afers econòmics i socials, el desenvolupament i els programes d'ajuda humanitària.

El projecte d'Annan preveu també la fusió de dues oficines dedicades als drets humans amb seu a Ginebra, a més de la creació d'un nou organisme destinat a la lluita contra la droga, amb seu a Viena. Per millorar la rapidesa i l'eficàcia de les operacions d'emergència es transferirien les competències del Departament d'Afers Humanitaris al gabinet de la Secretaria General de les Nacions Unides. D'aquesta manera es podria reaccionar més ràpidament en les situacions de crisi. "La raó de les reformes –diu Kofi Annan– no és únicament de reduir costos, sinó també de millorar l'eficàcia de l'organització". **A. C.**

ARXIU / EFE

Bill Clinton. La raó no confessada dels Estats Units per reduir el pes de l'ONU és la primacia que els atorga un sistema internacional no regulat.

competirien per la representació del con sud americà i, finalment, Sud-àfrica, Nigèria i Egipte optarien per la representació de l'Àfrica.

En tot cas, perquè els projectes de reforma puguin fer-se realitat, cal el vist-i-plau dels governs i dels parlaments de dos terços dels 185 països de l'assemblea general, inclosos els cinc permanents del Consell de Seguretat actual. Però, sobretot, cal que el principal accionista de l'organització aprovi els canvis i pagui els deutes.

Un deute controvertit. El pressupost anual de les Nacions Unides és actualment de 2.600 milions de dòlars. Però els deutes són a punt d'ofegar totes les activitats de l'organisme. En aquest sentit s'entenen les retallades pressupostàries que preveu el pla de reforma de Kofi Annan, que reduirien a la llarga la despesa anual a 1.600 milions de dòlars. L'actual situació de quasi fallida econòmica és deguda a la decisió política dels Estats Units de no pagar la seva quota de participació, que l'ONU estipula en 1.700 milions de dòlars quan el Congrés nord-americà assegura que només és de només 819 milions. El senador Jesse Helms és l'acèrrim defensor de la negativa a pagar el deute; a l'altre extrem, la secretària d'Estat, Madeleine Albright, ex-ambaixadora del seu país a Nacions Unides, assegura que fa tots els possibles perquè el Congrés aprovi el pagament del deute. Helms pretén que la contribució nord-americana a l'ONU baixi del 25% actual al 20%, i en el pagament de les operacions de pau, del 31% al 25%. En canvi, no aspira a rebaixar la capacitat d'influència del seu país, perquè supedita el pagament del deute al tipus de reforma de l'organització.

El sentiment més estès a les Nacions Unides és que els Estats Units probablement se'n sortiran amb la seva: pagaran menys i mantindran la seva influència. Però les protestes dels representants de la Unió Europea no s'han fet esperar, atès que el vell continent hi aporta en conjunt el 35% del pressupost total. I també els països més pobres ja han alertat del perill que les retallades pressupostàries portin al desmantellament dels actuals programes de desenvolupament.

En definitiva, un joc d'equilibris per al qual sembla totalment preparat l'actual secretari general, Kofi Annan, que ja ha convocat una Assemblea del Mil·lenni per a l'any 2000. Annan, d'origen africà, però de formació anglòfona, espera que siguin els estats que debatin com volen que sigui el primer organisme mundial del segle XXI: si volen que la renovació faciliti la creació d'un autèntic govern mundial o si s'estimen més de fer-ne la suprema agència humanitària de la terra.

Antoni Cruañas

fundació
BANCAIXA

Del 17 al 23 de novembre

AGENDA

17 Dilluns

Seminari Euromediterrani
"Los incendios forestales y el empleo".
Col·labora: Federació del Camp de Comissions Obreres.
Inscripcions tel.: 388.21.18. Fins al dimecres 19.
Sala d'Actes de 8'30 a 21 hores.

Conferència
Cicle: Economía familiar.
"Los órganos de dirección en la empresa familiar".
Jaume Tomás. Director General de Productos de Consumo de Agroimen, S.A.
Sala Pinazo a les 19'30 hores.

Conferència
"El Programa sobre el clima en la Unión Europea".
Dr. Anver Ghazi. Director del Programa de Climatologia i Riscos Naturals a la Unió Europea. Col·labora Reial Societat Econòmica d'Amics del País.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

20 Dijous

Conferència
"Huellas de tinta en las obras de Julius Bissier".
Dieter Rahn. Colaborador científic de la Casa de Cultura japonesa.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

Taula Redona
Cicle: Solidaridad y nuevas demandas sociales.
Dia Internacional dels Drets del Xiquet.
Centre Valencià del Voluntariat a les 19'30 hores.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 387 56 64. Valencia

Els vots de la desídia

Els serbis tornen a les urnes per escollir els seus líders a Bòsnia i a Iugoslàvia en un clima de crispació política i incertesa mentre els acords de Dayton resten del tot aurats.

Els polítics serbis s'han convertit en un cas paradigmàtic d'inadaptació a la pau. El poder instal·lat a Belgrad i Pale es va mostrar tan organitzat com eficaç a l'hora d'encarar-se amb les guerres que han afligit els pobles balcànics en aquesta tèrbola dècada dels 90. Al territori dominat pels nacionalistes eslavo-ortodoxos, urnes i vots són l'anunci d'un conflicte civil.

La negativa a acceptar la derrota electoral ja forma part d'una tradició política, iugoslava i sèrbia. La república de Montenegro ha estat l'últim episodi d'aquesta repetició cíclica d'una manera de fer, política. Malgrat que l'OSCE va ratificar els resultats finals dels comicis presidencials, el candidat perdedor, Momir Bulatovic, un home patrocinat per Slobodan Milosevic, s'ha negat contínuament a acceptar la derrota i ha promès manifestacions diàries per evitar que el seu rival, Milo Djukanovic, un home amb vel·leïtats independentistes, obtingui el poder. Bulatovic només ha pogut mobilitzar, de moment, uns pocs centenars de caps rapats i de refugiats serbobosnians, però ja ha amenaçat de repartir armes, si cal, per defensar la nova unitat iugoslava. Bulatovic adverteix dels riscos de l'escissió, malgrat que Djukanovic només prevegi aquesta possibilitat si el poder central no reforma les estructures federals, que estableixen l'hegemonia sèrbia en detriment dels montenegrins.

D'aquí a unes setmanes milions de serbis de Bòsnia i Iugoslàvia s'encararan, recelosos i fatalistes, amb un altre torn de consultes electorals. Les eleccions a l'ens autònom serbi de Bòsnia dibuixaran un mapa polític nou, però no per això més tranquil·litzador. La presidenta Biljana Plavsic veurà reforçat, segurament, el seu liderat i és possible que pugui obtenir una majoria còmoda al Parlament, però el seu domini serà molt limitat, tant en el pla geogràfic (reduït a la perifèrica Banja Luka), com econòmic (un sector dominat per les màfies del contraban, dirigit pel copresident bosnià Momcilo Krajisnik, que òbviament no contribueixen a l'estat) i polític (dominat pels homes que van fer la guerra, dirigits pel genocida Radovan Karadzic i protegits per Belgrad).

La situació electoral és igualment perversa a la Sèrbia iugoslava, on els electors, si volen mostrar el seu rebuig a la llista de Milosevic, només tenen com a alternativa d'abstenir-se o de votar Vojislav Seselj, l'exponent més estripat del feixisme txètnik. L'esperança occidental que hi hagi una transformació per via electoral es revela, per aquesta raó, innocent i il·lusòria; una actitud que va contra els interessos reals de la població imposant una *realpolitik* injusta i cínica, incapaç de controlar la intransigència dels partits polítics. La situació real que les cancelleries europees volen defugir és que a Bòsnia les negociacions continuen aturades per culpa d'uns protagonistes entestats a interpretar els acords de Dayton pels avantatges que en poden obtenir. És el cultiu ideal per als ultranacionalistes, mentre que els partidaris del pluralisme només tenen l'opció d'anar-se'n, d'exiliar-se.

A falta d'un estat veritablement representatiu, la societat civil ha permès que els senyors de la guerra monopolitzin l'autoritat i els privilegis amb el suport d'una oligarquia política que només vol sobreviure. La comunitat internacional i els seus "alts representants" defugen que els Balcans necessiten un canvi de protagonistes, i que és responsabilitat d'Occident de promoure la tornada dels exiliats polítics, que individus moralment nets dirigeixin la vida social i cultural sèrbia o se'n responsabilitzin.

Nicolás Valle

EFE

Manifestació dels seguidors del candidat perdedor a les eleccions presidencials de Montenegro, Momir Bulatovic. Aquest home, patrocinat per Slobodan Milosevic, s'ha negat contínuadament a acceptar la derrota.

ARXIU / DEPARTAMENT DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

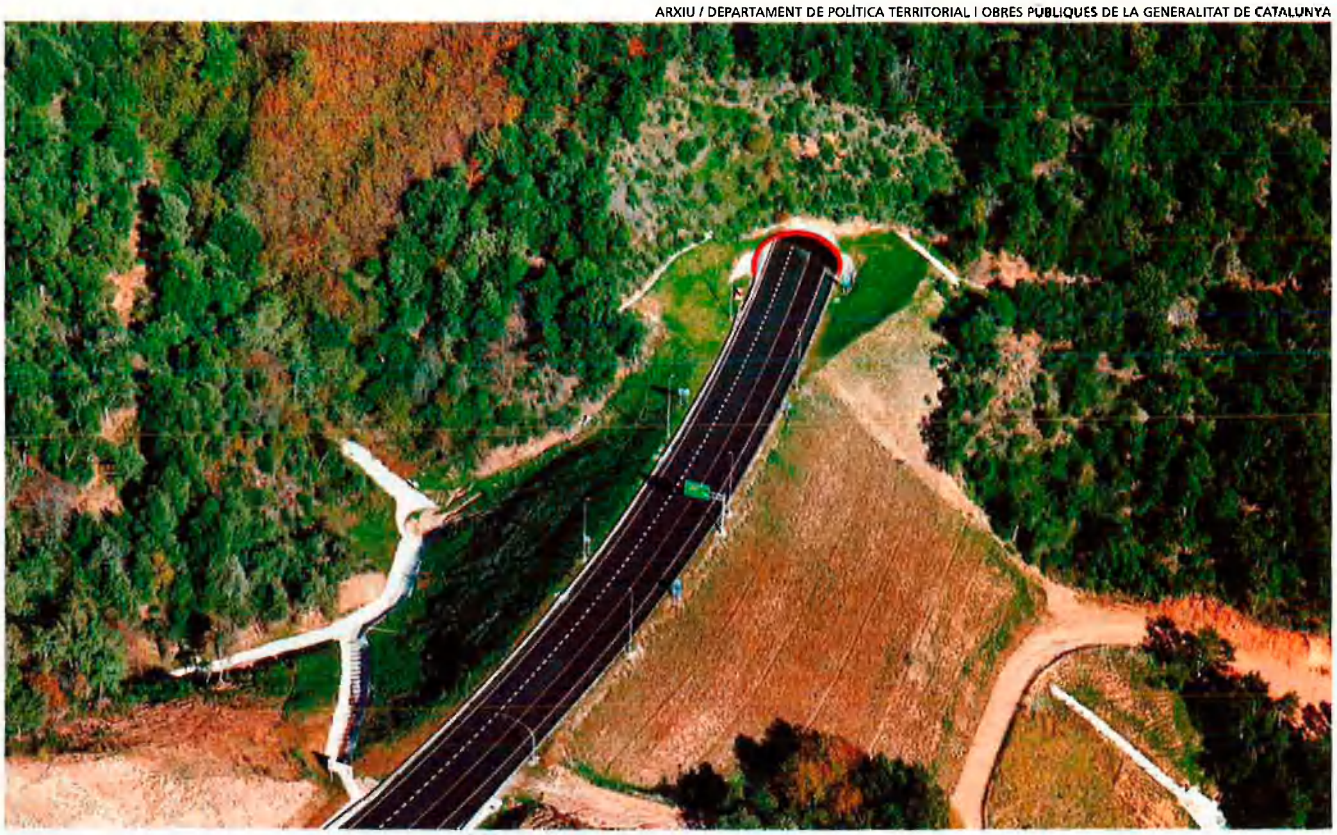

L'eix transversal

La nova via entre Lleida i Girona, que s'ha d'inaugurar el propvinent mes de desembre, no solament és un avenç remarcable en les comunicacions de la Catalunya interior, sinó també un factor bàsic en el reequilibri territorial i en l'estímul del creixement econòmic.

El desembre d'enguany Catalunya disposarà d'una via de comunicació viària cabdal: l'eix transversal ja funcionarà entre Lleida i Girona al llarg de 204 quilòmetres. En termes de característiques tècniques, l'eix és una via segregada, dissenyada per circular-hi a una velocitat de cent quilòmetres l'hora.

El primer tram de l'eix, que travessa les comarques del Segrià, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Segarra, és paral·lel a la N-II, cosa que permet d'aprofitar com a tal, l'autovia A-2, que és responsabilitat del Ministeri de Foment.

La resta de l'eix, entre Cervera i Girona és competència de la Generalitat de Catalunya. Travessa les comarques de la Segarra, l'Anoia, Bages, Osona i la Selva.

Els efectes d'aquesta nova via, de la qual ja s'han inaugurat alguns trams parcials aquests darrers anys, van més enllà de la comunicació entre municipis i comarques per situar-se en el terreny econòmic i demogràfic. L'eix transversal serà un factor bàsic per a reequilibrar el país, que fins ara ha tingut la costa d'escenari privilegiat, amb un desenvolupament de l'interior.

Connectivitat. L'eix transversal discorre a través de la Depressió Central i comunica directament Lleida amb Girona sense necessitat de desviar-se cap a l'àrea de Barcelona. D'aquesta manera es trenca l'estructura radial de la xarxa viària catalana que fins ara havia tendit a concentrar-se al Barcelonès com a gran pol d'atracció.

Aquesta important via connecta les capitals de vuit comarques. Això fa que els seus habitants tinguin un accés més directe a la costa nord, i d'aquesta manera a les principals vies europees.

L'eix transversal ha reduït un 14% el recorregut anterior entre Lleida i Girona. Això es tradueix en un estalvi notable de temps entre unes quantes destinacions. Així, per exemple, entre Lleida i Vic, de 54,6 minuts; entre Cervera i Gi-

rona, de 34 minuts i entre Calaf i Girona, de 26,6. En conjunt, aquest estalvi de temps equival a un estalvi econòmic valorat en més de 4.800 milions de pessetes l'any.

Però la nova via no ha estat pensada solament com un nexe entre poblacions importants, sinó entre tot el territori i la resta de la xarxa viària. Hi ha de mitjana un enllaç cada 3,95 quilòmetres, cosa que dóna una idea aproximada de la seva gran connectivitat.

Respecte ambiental. L'eix travessa, al llarg del recorregut, indrets de gran caràcter i bellesa, com els paisatges oberts de la Segarra, la gran plana de Vic o les Guilleries i el Montseny, i més encara. Tenint això en compte, l'obra s'ha dut a terme amb el màxim respecte possible a l'entorn. Aquesta voluntat s'ha manifestat en totes les fases, des del disseny als acabats, i també en tots els trams, bo i adaptant-se a les necessitats específiques de cada lloc amb túnels, viaductes i replantacions.

Així, per exemple, només en el tram inaugurat el mes de juliol, entre Artés i Santa Maria d'Oló, s'hi han invertit 151 milions de pessetes en revegetació i en pantalles acústiques i 122 milions més en mesures incorporades a la solució definitiva del traçat. Els principals treballs efectuats han consistit a utilitzar terres vegetals en talussos amb tractament d'hidrosembra, en una superfície total de 371.000 m² i la plantació de 27.000 arbres i arbustos d'espècies autòctones. No s'han oblidat aspectes com l'adequació d'algunes obres de drenatge per a passos de fauna o la restitució de totes les àrees amb abocadors.

Reactivador econòmic. La funció de reequilibri territorial de l'eix transversal té inevitablement unes conseqüències d'ordre econòmic que es poden observar en distints àmbits. Així, pel que fa a la renda, s'observa una certa desigualtat entre els municipis que travessa l'eix. Precisament pel fet de facilitar l'accés als grans eixos de comunicació, i per tant als mercats més grans, l'eix introdueix un element de dinamisme en les economies locals que no havien assolit un grau de desenvolupament similar al d'alguns altres municipis i comarques.

DAVID FERNÁNDEZ

En el sector agrícola, és obvi que la construcció d'aquesta via de comunicació ha causat la pèrdua de conreus. Ara bé, els perjudicis a les explotacions són àmpliament compensats per l'aportació de capital a l'agricultura en forma d'indemnitzacions, capital que pot ser reinvertit en la millora de les explotacions.

L'efecte positiu per a la indústria és inqüestionable, en primera instància perquè facilita la mobilitat de les persones i les mercaderies. A partir d'aquí es pot generar un creixement indústrial als municipis que tinguin més disponibilitat de sòl per a aquesta finalitat. Un segon aspecte, no menys important, és la facilitat d'accés a la xarxa europea d'autopistes, a l'aeroport Girona-Costa Brava i a una possible estació del futur tren d'alta velocitat.

En el subsector de la construcció, s'espera que l'eix faci de gran reactivador tot accelerant l'ocupació del sòl urbanitzable. Si aquesta dinàmica es confirma, aquest pot ser un factor de reequilibri demogràfic que pot pal·liar la pèrdua de població que la Catalunya interior havia experimentat aquests darrers anys.

No es pot deixar de parlar del turisme. En aquest aspecte el potencial de l'eix se centra no pas en un turisme de masses, sinó rural i cultural, que té com a destinació llocs de gran atractiu natural o històric fora dels circuits habituals.

En definitva, amb l'entrada en servei de l'eix transversal culmina un procés que té els precedents remots en la planificació viària de final del segle XIX que ja preveia la comunicació directa de les comarques de l' interior. Però aquesta culminació és també l'inici de noves dinàmiques que aniran configurant la Catalunya del segle XXI.

Albert Punsola

L'eix Bus

La construcció de l'Eix Transversal dóna facilitats al transport privat, però també permet de planificar nous serveis de transport de viatgers per carretera, inexistents fina ara per manca d'una xarxa prou adequada. El primer d'aquests serveis posat en marxa ha estat l'enllaç entre Vic i Girona amb autobús, amb dos viatges d'anada i tornada els dies feiners, del dilluns al dissabte, amb una durada de trajecte d'aproximadament una hora.

Aquest servei es presta en règim de concessió administrativa atorgada per la Direcció General de Ports i Transports mitjançant concurs públic, del qual va resultar adjudicatària l'empresa Eix Bus SA, constituïda a l'efecte per les empreses de transport Societat Anònima Alsina Graells d'Auto Transports, Asistencia i Servicios SA i Transportes Eléctricos Interurbanos SA (TEISA).

Amb l'entrada en funcionament de la via entre Girona i Lleida, es posarà en marxa una línia de transport col·lectiu entre aquestes dues capitals amb parades a Vic, Manresa i Cervera. **A. P.**

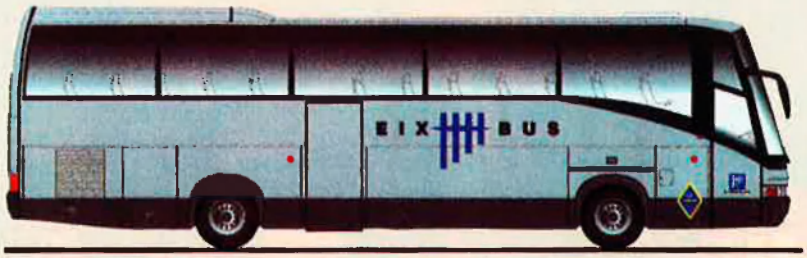

Lisboa navega cap a l'Expo 98

D'aquí a sis mesos s'inaugurarà a Lisboa l'Expo 98, dedicada als oceans. La nostàlgia dels descobriments i el patrimoni que constitueixen els oceans centraran la darrera Exposició Universal del segle.

EXPO'98

A la vora del Tejo hi ha la vella Torre de Betlem i el modern monument als descobriments. No gaire lluny, vora el mercat, encara s'hi veuen dones oriündes de les ex-colònies amb coves de peix al cap. Lisboa té un regust colonial i cosmopolita, multitudinari i trafegós. I sempre amb el rerefons, actual o històric, dels oceans, de tot allò que Portugal hi aportà i allò que n'obtingué.

No és estrany, doncs, que el tema central de l'Expo 98, l'útima Exposició Universal del segle, siguin els oceans. El 1998 farà cinc-cents anys del viatge de Vasco de Gama a l'Índia –tot vorejant l'Àfrica–, per establir-hi bases comercials. La coincidència facilita que es destaquin aquesta contribució portuguesa i tantes més a la navegació i al descobriment de noves rutes. L'orgull sempre surt a la superfície en la presentació de l'Expo dels oceans.

"Oceans, un patrimoni per al futur" és el punt principal d'una manifestació que vol harmonitzar, sobretot, dues idees: globalitat i diversitat. I com a praxi de la diversitat no s'han oblidat d'editar, també en català, un llibret acolorit que explica sumàriament les principals característiques de l'exposició. La portada ja ens invita a submergir-nos en noves perspectives: "Vine a cabussar-te en el futur".

L'Expo de Lisboa té diversos objectius, que van des de la mostra de tot allò que coneixem sobre els oceans fins a la crida d'atenció sobre una nova gestió que preservi aquest immens patrimoni, que abasta dos terços de la superfície del planeta. I Portugal voldria dirigir el moviment per planificar-ne la gestió. El 1995 es va crear la Comissió Mundial Independent per als Oceans, que durant l'Expo presentarà a l'ONU un informe sobre l'estat dels oceans i el futur de la seva gestió. El president de la Comissió és Mário Soares, ex-president de la República, que ha demanat la creació d'una Agència Europea dels Oceans amb seu, òbviament, a Lisboa.

Les expos, segle i mig després. Amb un tema tan ampli i cridaner com el dels oceans, l'Expo 98 es presenta com una barreja de ciència i espectacle, amb ganes de mostrar coses, però també de promoure la reflexió i els acords. I és que a final del segle XX les exposicions universals han de plantejar-se amb objectius concrets. Ja fa molt que Londres inicià el camí d'aquestes manifestacions, el 1851, amb la intenció de mostrar el nivell de desenvolupament assolit per la humanitat –i particularment pels britànics–. En època d'avenç ràpid, d'aparició i expansió de grans invents (ferrocarril, telèfon, automòbil), les exposicions universals servien d'aparador. Els visitants podien conèixer, abans que la majoria de gent, algunes novetats cridaneres, que uns anys

ARXIU / XAVIER DURAN

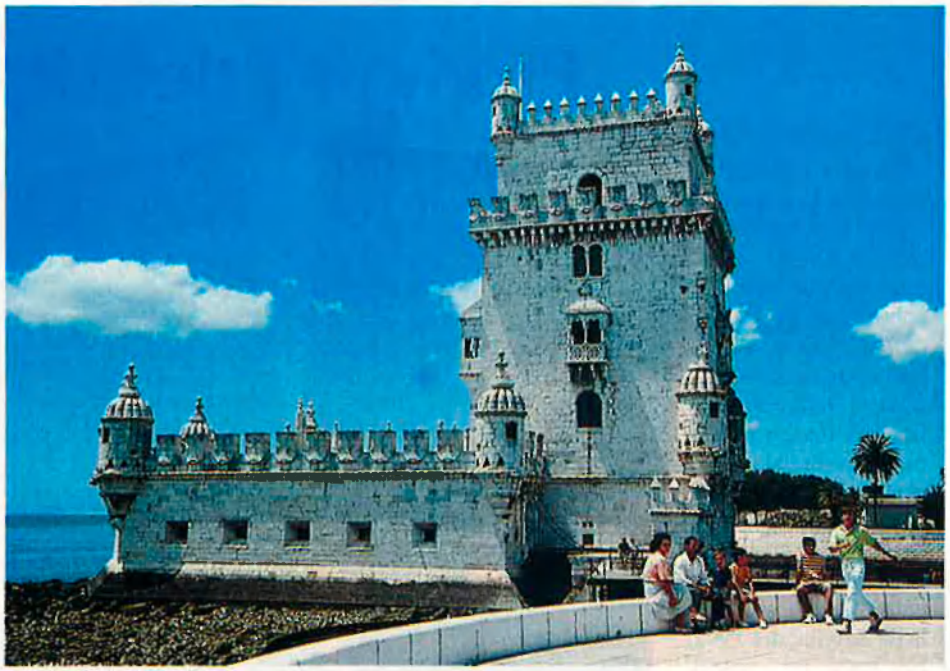

La Torre de Betlem, a la vora del Tejo. L'Expo 98 es presenta com una barreja de ciència i espectacle, amb ganes de mostrar coses però també de promoure la reflexió i els acords.

després ja eren realitats quotidianes.

Les exposicions també eren aprofitades per a la propaganda xovinista. El 1889, cent anys després de la Revolució Francesa, París organitzava una expo. Però el desig de fer-ne un punt d'unió mundial i d'encontre comercial xocà amb la por de la *grandeur* francesa. Només Suïssa, dels països europeus, s'hi inscriví oficialment. Tot i així, París va viure l'apoteosi de la nova era: apologia del ferro i de la indústria, amb la torre Eiffel de fons.

El 1900 París va reincidir-hi, també amb polèmica. Molts ciutadans i diversos diputats denunciaven un gegantinisme exagerat de les expos successives, que, a més, obligaven a restructurar una bona part de la ciutat que les acollia. L'esperit de mostrar els avenços de la humanitat –si és que mai havia existit en forma pura– s'havia transformat en una competició desmesurada. Flaubert diu de la paraula "exposició", en el seu diccionari d'*Idées reçues*, que és "motiu de deliri del segle XIX". Però quan el deliri és de grandesa i toca la butxaca pública, els objectius es replantegen. Naixia l'exposició universal especialitzada.

El 1929 Barcelona va acollir una expo basada en la indústria elèctrica. No era un any de gaires alegries, el del gran *crack* de Wall Street. Deu anys després, la ciutat on el daltabaix de les accions havia fet tremolar mig món, n'acollia una altra. En aquest cas, mirant cap al futur, ple de meravelles, potser per no recordar un passat proper ple de desastres econòmics i socials. Curiosament, el gegantinisme de l'expo de Nova York incloïa un immens monument amb el perfil de Stalin, en què el líder soviètic destacava que per a ells el socialisme ja era un assoliment.

Passaren gairebé dues dècades sense expos i quan Brussel·les organitzà la seva, el 1958, el món encara tenia més por de les bombes atòmiques i desconfiança dels avenços científics que no pas admiració per allò que els investigadors podien aportar. Per això, el tema de l'expo era la utilització pacífica de la ciència i l'edifici central era emblemàtic: l'Atòmium, un cristall de ferro fet a escala, augmentat 150 mil milions de vegades. Però el públic no deixava de mirar de cua d'ull els pavellons de les dues superpotències aleshores enfrontades: els Estats Units i la Unió Soviètica (curiosament, aquest darrer pavelló era al costat del que representava el Vaticà).

Els organitzadors calculen que l'Expo serà visitada per vuit milions de persones, durant els quatre mesos que funcionarà.

De l'Oceanari a la utopia. Caiguda una de les superpotències, en un món amb grans desequilibris, però fascinat per Internet i preocupat pel medi, Lisboa exposa allò que millor coneix: els oceans. I ho fa amb una oferta molt atractiva, que a més de cridar molts visitants deixarà algunes infrastructures importants a la ciutat. Entre elles, la nova estació d'Oriente, un nus de ferrocarrils i metropolitans dissenyat per Santiago Calatrava.

Parlant d'afluència, els organitzadors calculen que hi aniran vuit milions de persones, durant els quatre mesos que funcionarà. Però potser la xifra serà més elevada, perquè segons una enquesta, dos terços dels portuguesos manifesten intenció de visitar-la. Amb una població semblant a la dels Països Catalans, Portugal gairebé cobriria les expectatives només amb la gent de casa.

El pavelló més important de l'Expo 98 és l'anomenat Oceanari o Pavelló dels Oceans. L'ha dissenyat el nord-americà Peter Chermayeff i consisteix en un immens aquari, amb un tanc central on hi cap tanta aigua com en quatre piscines olímpiques. La idea, naturalment, és de mostrar els oceans com una massa única i contínua d'aigua, però amb uns tancs més petits a cada racó, mostrant-ne zones concretes. En aquesta representació de tots els oceans del món hi haurà uns pannells corbats que transmetran al

Prodigis i dèficits

Durant aquests mesos ha anat apareixent una col·lecció de llibres –el total serà de deu–, sobre les exposicions universals. Cadascun descriu el context tecnocientífic, econòmic i polític i assenyala els principals trets de cada exposició. La col·lecció comença amb la de Londres, del 1851 i s'acaba amb la de Sevilla, del 1992. No totes les exposicions tenen el seu llibre, però el quart, de 82 pàgines, és dedicat a la que va acollir Barcelona el 1929.

Una col·lecció sobre les exposicions universals, dedica un llibre sencer a la de Barcelona del 1929. Presentà innovacions impactants.

Barcelona, que ja havia organitzat l'exposició del 1888, va tirar endavant la d'un any que recorda la gran depressió, però també una època de grans avenços tecnocientífics i d'inestabilitat política. El llibre, escrit per Cristina Ferreira de Almeida, titula un dels seus apartats "O imparável progresso" i hi exposa innovacions impactants d'aquells anys: primera pel·lícula sonora, aparició de la ràdio en freqüència modulada, emissions televisives experimentals, bases teòriques que havien de dur al transistor, electroencefalograma, primera locomotora diesel de grans dimensions, l'hidroavió que va batre el rècord de transport aeri de persones... Tants invents ajudaren a banalitzar una mica el que havia de ser el tema bàsic de l'Exposició del 1929: la indústria elèctrica (la manifestació s'havia endarrerit per causa de la Guerra Mundial). Però els jocs d'aigua i de llum de les fonts de Montjuïc, entre més elements, constituïren una mostra atractiva de l'electricitat com a element estètic i espectacular. El llibre també presta atenció a les "relacions tortuoses" amb el poder central.

Es curiós de posar al costat del llibre alguns textos de l'època. El número 35 de la revista *Ciència*, de març-juny del 1930, era dedicat a l'Exposició del 1929 (en realitat va durar més d'un any). A la presentació, entre més consideracions, la revista recordava els objectius marcats "abans de setembre de 1923", data del cop d'estat de Primo de Rivera: harmonitzar l'atractiu turístic amb les exhibicions d'art hispànic i industrial, i il·lustrar el públic profà sobre les matèries exposades.

Però, més endavant, l'editorial es lamenta: "En canvi ara, què n'ha tret Barcelona de l'Exposició, feta abstracció del seu prestigi moral i del seu millorament urbanístic? Res o gairebé res, com a cosa immediata. En el futur, l'eixugament d'un dèficit fantàstic que pesarà com una llosa sobre el contribuent".

Expos i altres manifestacions actuen de revulsiu per a les ciutats, tant en el pla urbanístic com en el d'infrastructures –entre la bibliografia citada per Ferreira de Almeida hi ha *La ciudad de los prodigios*, d'Eduardo Mendoza–. Però cal esperar que Lisboa n'hagi sospesat bé els riscos. Un mal càlcul podria fer naufragar l'Expo 98 en un mar de dèficits, amb l'única fusta salvadora d'un barri remodelat, alguns palaus difícils d'omplir i uns habitatges d'alt *standing*. **X. D.**

visitant la sensació de trobar-se dintre l'aquari. Aquest també serà visible des dels pisos superior i inferior, on es mostraran, respectivament, la flora, fauna i paisatge de cada regió i la seva vida subaquàtica.

Els organitzadors calculen que 60.000 persones passaran cada dia per l'Oceanari, i que un milió de visitants hi aniran cada any, un cop acabada l'expo.

Un altre pavelló és el del "Coneixement dels Mars", que, un cop acabada l'expo, romandrà com a museu. El conformen sis sectors, on s'explicarà com l'home va aprendre a navegar, com la recerca científica apartà –diuen– els inicials interessos econòmics i militars dels oceans, quines màquines permeteren de submergir-s'hi, com es construïren les naus que els solcaren, com s'han explotat –amb la pesca i el petroli, però també amb els cables submarins de telecomunicacions– i, finalment, quins instruments científics han permès d'avançar-hi.

El Pavelló de la Utopia, per la seva banda, acollirà un gran espectacle multimèdia. Amb deu mil espectadors asseguts, l'espectacle, que pot ser entès, segons que expliquen, per públics de totes les procedències i condicions, mostrarà somnis i llegendes relacionats amb el mar. L'espectacle es basarà en tecnologies diverses, amb làsers i efectes òptics i sonors. Acabada l'expo, Lisboa tindrà un escenari excepcional per a espectacles i esdeveniments diversos.

El Pavelló del Futur oferirà un missatge clar: salvar la vida del planeta. El visitant viatjarà pel fons dels oceans i se li presentarà novament la idea d'un oceà únic, a través de la interacció i interdependència de tots els oceans i mars de la Terra. Les tecnologies multimèdia permetran d'exposar allò que la ciència sap avui dels oceans. Sis àrees diferents configuren un viatge des dels confins de l'univers fins al punt més profund dels oceans terrestres. Fusta, acer, roba i vidre són els materials utilitzats al pavelló, els mateixos que en la major part de les construccions navals.

Quant als pavellons dels estats, Portugal, naturalment, s'hi reserva una posició central. I a més d'exposar la tendència de l'home cap al que és desconegut i a l'aventura, ressaltarà la contribució portuguesa al coneixement dels oceans i a la navegació. Un nucli anomenat "Inventors del futur" evocarà, com diuen textualment, el país "inventor d'una societat multicultural expressada en llengua portuguesa".

Consideracions ambientals. En una expo que crida l'atenció sobre els perills que graviten damunt els oceans, no hi podia faltar la consideració ambiental a l'hora de construir. És així que la construcció dels edificis ha tingut en consideració l'estalvi i l'optimització de l'energia. L'energia solar, en una ciutat com Lisboa, proporcionarà recursos sense necessitat de produir diòxid de carboni. Es el que un tècnic ha anomenat "supermercats de la natura", referint-se a les fonts d'energies renovables. La gestió informàtica integrada també facilitarà l'estalvi i el consum. En total, es preveu que el consum no arribi al 50% del que gasten els edificis convencionals.

ARXIU / XAVIER DURAN

Lisboa té un regust colonial i cosmopolita, multitudinari i trafegós. I sempre amb el rerefons, actual o històric, dels oceans.

L'Expo de 1998 cridarà l'atenció sobre els perills que graviten damunt els oceans i llançarà un missatge clar: salvem el planeta.

Però les noves tecnologies també han arribat en suport de la tradició. Així, les petites llambordes, característiques de les voreres lisboetes –i que fan pensar el visitant en la paciència dels *calceteiros* que les hi han posades– s'estendran per 13.000 m², tot mostrant dibuixos de temàtica marinera. Deixant de banda el mètode tradicional, en què l'artesà ampliava ell mateix el model del dibuix per dur-lo a mida natural i situar cada ratlla en la llamborda corresponent, la digitalització ofereix un sistema per fer el motlle, amb una semblança absoluta amb l'original. En quinze dies es fa una feina que amb uns altres mètodes dura mesos. Això sí: la paciència dels *calceteiros* que col·locaran les llambordes continua essent necessària.

Entre artesans tecnificats i edificis amb consideracions ambientals, entre espectacles multitudinaris i reproduccions enginyoses de trossos d'oceà, també hi haurà lloc per a l'intercanvi tecnològic. Finlàndia, per exemple, ja ha presentat un giny informàtic que permet de simular la navegació marítima. Basat en microprocessadors associats en paral·lel i amb una pantalla d'alta definició, permet de visualitzar una operació virtual i serveix, així, d'entrenament de pilots i de pràctics de port.

D'aquí a sis mesos Lisboa deixarà de banda la simulació i arribarà l'hora de la veritat d'aquesta Expo 98 sobre els oceans, amb el record dels navegants que bastiren un imperi, amb la intenció de mostrar aquest immens llegat i amb el desig de dirigir-ne, si més no en part, la gestió durant el segle XXI.

Xavier Duran

El país que rep la nova Expo

Amb a penes 10 milions d'habitants en una extensió de poc més de 90 mil quilòmetres quadrats, Portugal és un país de contrastos, orgullós del seu passat i del paper que els descobridors van representar en la història.

ARXIU

L'estació d'Oriente, dissenyada per l'arquitecte valencià Santiago Calatrava, és un dels emblemes de la nova Lisboa. L'Exposició Mundial representa una transformació radical de la ciutat.

El fet de compartir amb el gegant espanyol la península Ibèrica desperta alguns recels cap al país veí i sentiments en què es mesclen l'orgull nacional i alguns complexos. No hi falten tampoc els qui sempre estan disposats a cridar que el país és "envaït i controlat pels espanyols".

No és estrany, perquè de vegades es donen situacions desafortunades, com acaba de passar en una conferència de premsa de la VII Cimera de Països Iberoamericans, tinguda a Illa Margarita, de Veneçuela. Quan presentaren el màxim dirigent português, anunciaren: "Ara té la paraula el primer ministre de Portugal, José Maria Aznar". L'actual primer ministre de Portugal, el socialista Antonio Guterres, s'ho va prendre com una badada simpàtica, però els periodistes portuguesos no ho passaren per alt en les seues cròniques. Són molt suspicaços amb aquesta mena de confusions i potser no els hi falten raons.

Creixement econòmic. L'increment del producte interior brut d'enguany, segons les previsions una mica superior al 3%, és fruit en certa mesura de les grans obres públiques que es realitzen a Portugal. Destaquem-ne algunes, molt relacionades entre si: l'Exposició Mundial, que representa la transformació radical de tota la part oriental de la ciutat de Lisboa, el nou pont sobre el riu Tejo i l'ampliació del metro. Aquestes obres estan relacionades perquè, precisament, el nou pont, que es dirà Vasco de Gama en honor del descobridor que fa cinc segles va arribar a l'India, acaba molt a prop de l'Expo 1998. De la seua banda, l'ampliació del metro pretén comunicar la ciutat amb la nova i ultramoderna Estació Oriente, dissenyada pel valencià Santiago Calatrava.

Així doncs, Portugal ha aconseguit sorprendre els altres socis de la Unió Europea. En aquest sentit, el darrer informe del Deutsche Bank reconeix que Portugal complirà tots els criteris de convergència i si no entrara en la moneda única seria perquè s'ha produït "un fracàs de tot el projecte".

Tot i això, les xifres macroeconòmiques no poden amagar una trista realitat: molts ciutadans de Portugal encara viuen per sota del límit de la pobresa. Segons el darrer informe de l'ONU sobre l'anomenat índex de desenvolupament humà, que avalua l'evolució d'un país pel que fa a nivell educacional, esperança de vida i altres factors, Portugal apareix en la posició 31, mentre que Grècia ocupa la 20 i Xipre la 24. D'altra banda, el país té el trist rècord de suportar la taxa de mortalitat infantil més alta de tota la Unió Europea, amb el 10%, i també el pitjor ni-vell d'analfabetisme, amb el 13%. Mentrestant, més del 60% dels portuguesos no domina cap altre idioma estranger.

Si algú desembarca a Vilamoura, a la regió de les platges de l'Algarve, es pot pensar que ha arribat a un dels països amb millors condicions de vida d'Europa. Però si recorre la regió de l'Alentejo (una superfície superior a la de Bèlgica), trobarà per tot arreu la pobresa i llogarets on solament han quedat els vells i les escoles són tancades.

Per tractar de canviar la situació de l'agricultura en la regió de l'Alentejo, el govern socialista ha començat a construir la gegantesca presa d'Alquevam, al riu Guadiana. És un dels projectes més controvertits, perquè ambientalistes portuguesos i espanyols han denunciat que alterarà la flora i la fauna en una zona on convergeixen els dos països.

La falta de competitivitat en l'agricultura és un dels drames de Portugal. El ministre del ram, Fernando Gomes da Silva, va declarar fa uns mesos que els portuguesos podien menjar fruita tot l'any "gràcies als espanyols", frase que va alçar una ona d'indignació entre els agricultors, que acusen el govern de manca de suport. Gomes da Silva, és clar, s'ha guanyat el títol de "ministre més impopular" del govern socialista.

Pel que fa a la protecció social, les implacables estadístiques situen Portugal en la catorzena posició de la UE, i a més a més la diferència amb els grecs és tan minsa que ni tan sols serveix de consol.

Naturalment no es pot oblidar que Portugal va passar 40 anys sota la dictadura de Salazar i prop de quinze anys de costosíssima guerra colonial en països africans com Angola, Moçambic i Guinea Bissau. En realitat, la recuperació del país comença després de l'anomenada Revolució d'Abril de 1974 i arran del procés d'integració europea engegat el 1985, quan Portugal i l'estat espanyol ingressen en la CEE.

Entre 1989 i 1999 Portugal haurà de rebre de la UE quasi 26 mil milions d'euros, el que representa un terç del producte interior brut. Les xarxes viàries s'han incrementat en la darrera dècada, amb modernes autopistes que s'han convertit en senyals de progrés.

Això no obstant, els reptes socials són enormes i, els governants fan tanta propaganda de l'èxit de situar el país en el primer grup de la moneda única que alguns poden pensar que l'euro serà el bàlsam meravellós que esborrarà les diferències. Un miratge. Falta molt per conciliar les xifres macroeconòmiques de la convergència europea amb el Portugal del futur. Però Portugal va pel bon camí i quaranta anys d'ostracisme no es recuperen en una dècada.

Les grans obres que els visitants de l'Expo 98 podran apreciar, com el majestuós pont de 12 quilòmetres sobre el riu Tejo, o el centre comercial Colombo, el major de la península ibèrica, contrasten amb la situació d'alguns edificis (els portuguesos en diuen *predios*) que s'ensorren tots els hiverns a Lisboa per falta de manteniment. I això per no parlar de les barraques que encara proliferen en alguns barris de la capital.

Però el que no apareix en les estadístiques és que Lisboa és una ciutat que té ànima... i paga la pena d'anar-hi.

Miguel Rivero

ARXIU

Imatge de les obres al pavelló de la Utopia. L'increment del producte interior brut d'enguany és fruit en certa mesura de les grans obres públiques que es realitzen a Portugal.

Confessions i quaderns íntims

Rosa Leveroni

Confessions i quaderns íntims són uns documents singularíssims en la literatura catalana que per la seua temàtica havien estat sotmesos a un destí de silenci.

Edició preparada, prologada i anotada per Enric Pujol i Abraham Mohino

Editorial 3i4
"La Unitat", 169

Vida privada

Josep Maria de Sagarra

Vida privada és la novel·la més important de Josep Maria de Sagarra, una obra que reflecteix com cap altra la Barcelona dels anys vint, un moment particularment dens i excitant per a la ciutat.

A cura de Narcís Garolera i Maria Nunes

Editorial 3i4
"Obra Completa de J. M. de Sagarra", vol. 7

La desconeguda

Vicenç Altaió

La desconeguda és un assaig que reflexiona sobre l'escriptura en el temps postestructuralista de la mort de l'autor i de l'obra en ple trasbalsament dels gèneres literaris. Amb més interrogants que certeses, recorre el laberint d'algunes de les perplexitats contemporànies.

Editorial 3i4
"L'Hora del Present", 5

ARXIU

L'anticrist del màrqueting

Amb un poc de heavy amanit amb rock industrial, una imatge cridanera i molta provocació, Marilyn Manson s'han convertit en un dels grups dels noranta. Però, amaguen res d'interessant? La participació en el film 'Spawn' planteja de nou la qüestió.

No és res de nou. La controvèrsia ven, i molt. Brian Warner ho sap, i per això va canviar el seu nom pel de Marilyn Manson i va formar una banda de rock que poguera cridar l'atenció del públic i, de pas, ficar-se uns quants milions a la butxaca. Marilyn per la Monroe, és clar, i Manson, per Charles, un dels assassins més famosos d'Amèrica. Les dues cares del país més poderós del món unides en un apel·latiu espectacular i atractiu, que arriba als adolescents de tot el món. La setmana passada, sense anar més lluny, un jove de quinze anys se suïcidava als Estats Unists per influència de les lletres del grup. Tot plegat, embolicat en un paper de cel·lofana fabricat amb maquillatges excessius, missatges suposadament provocadors i velades referències satàniques. És més el soroll que les nous, però amb tres discos només el grup ha estat capaç de posar d'acord els fans del rock dur, els seguidors del rock sinistre i un fum de joves que hi veuen la màxima resposta al sistema. Potser és que no en coneixen d'altres.

ARXIU

Dalt, imatge de la pel·lícula 'Spawn', en la banda sonora de la qual ha participat Marylin Manson. A la dreta, aquest grup, que amb el seu tercer treball, 'Antichrist Superstar, va situar-se entre els privilegiats.

Trent Reznor, líder de Nine Inch Nails, va veure el potencial que s'amagava en el grup i els va fitxar per al segell que dirigeix, Nothing. Així es va produir el seu debut, titulat *Portrait of an american family* i enregistrat en un estudi construït a la casa on va morir assassinada Sharon Tate a mans de la veritable família Manson. Un lloc molt adequat per a començar a consolidar la llegenda. Després va arribar *Smells like children*, un segon treball integrat només per versions (Gary Numan, Madonna, Beatles i d'altres) i, finalment, l'èxit d'*Antichrist Superstar*, el disc que els ha situat entre els privilegiats i que els ha fet visitar recentment el nostre país. La seua consagració definitiva entre els més exigents ha arribat gràcies a la participació de Mr. Manson en el film de David Lynch *Carretera perdida*, en què, a més de fer-hi una xicoteta aparició, aporten dues cançons de la banda sonora. El mateix que han aconseguit a *Spawn*, una producció de gènere fantàstic basada en el còmic del mateix títol que arriba a les pantalles amb una banda sonora en què el rock més dur conviu amb el techno. En aquesta ocasió, Marilyn Manson comparteixen estrellat amb Sneaker Pimps.

—Es pot dir que sou una banda de heavy metal?

—No en el sentit que té el gènere actualment. Si es veu amb certa perspectiva històrica, potser sí, perquè ens agraden Black Sabbath, i una de les primeres cançons heavy es trobava en un LP dels Pink Floyd, però no tenim res a veure amb allò que representa ara.

—Per què el vostre segon LP consta només de versions?

—Fins que gravàrem *Antichrist Superstar* va passar un temps que no vam editar res, així que decidírem enregistrar algunes versions que tocàvem en directe i que els nostres fans demanaven en disc, especialment el *Sweet Dreams* d'Eurythmics. Així va sorgir el segon disc, que vam aprofitar també per fer algunes remescles i per acontentar els nostres seguidors. Va ser una mena de pont entre el primer i el segon àlbum.

—Quin paper fa en el grup el vostre productor, Trent Reznor?

—És com una mena de conseller, aliè al grup, enca-

ra que important. Està molt a prop nostre i confiem en la seua opinió, ens ajuda a treballar millor, però crec que no ha influït massa en el so. Quan començàrem érem una banda amb un so més industrial que ara. Actualment, ens sentim mes còmodes sota la definició de banda de rock and roll, encara que no ens importa incloure en les gravacions elements tecnològics.

—Com es va desenvolupar el treball amb David Lynch en el film Carretera perdida*?*

—David Lynch es va posar en contacte amb mi per interpretar un xicotet paper a la pel·lícula. Quan ens vam conèixer em va demanar que li escriguera una cançó per al film, perquè ell ja havia decidit utilitzar la nostra versió de "I put a spell on you", de Screamin' Jay Hawkins. Li vam fer "Apple of Sodom". Alguns mesos després, el nostre segell discogràfic va editar la banda sonora, i va ser aleshores quan entraren al disc *Nine Inch Nails*, per això la seua cançó no sona durant la pel·lícula. El disc va aparèixer aproximadament un any després que Lynch es posara en contacte amb mi per primera vegada.

—Quin significat tenen els sons que s'amaguen al tall 99 d'Antichrist Superstar?

—És el principi del disc. Hem posat el principi just al final per intentar suggerir que és com un cicle interminable, sense fi. Es tracta d'un avís que vol dir que tot torna a començar, però a més a més és un advertiment perquè no deixes que això succeesca. Però com que està al final, ja ha succeït.

—No resulta un poc ridícul recórrer al rock satanic el 1997?

—Si et fixes en les lletres del nostre darrer LP, no hi ha referències òbvies al satanisme, ni mencionem el diable. Per mi, *Antichrist superstar* representa alguna persona que arriba a convertir-se en famós anant contra del corrent. Crist simbolitza el *mainstream* de la moralitat, la religió, el sexe... i la meua natura va en contra del corrent general.

—I no és contradictori anar contra corrent i arribar al número u de vendes?

—Aquesta és la bellesa de la paradoxa que envolta Marilyn Manson. Són dos extrems oposats, una contradicció total.

—No sou, en el fons, uns moralistes?

—En el fons, crec que una part de mi vol que la humanitat triomfe, tinga èxit, que la gent cada vegada siga més intel·ligent. Però també tinc una part molt nihilista. És una contradicció interna. Però sí que intente fer que la gent pense per si mateixa i siga capaç de prendre les seues pròpies decisions. Potser sí que és una forma de moral.

—Què en penses, de la utilització dels mitjans de comunicació?

—Els mitjans de comunicació, en combinació amb la televisió i la religió cristiana, han convertit en víctimes un bon grapat de gent que creu en les seues consignes, ja siguen un líder o comprar un cotxe o un xampú determinat. Nosaltres utilitzem els mitjans en el nostre propi benefici, són una eina més.

—Per què de vegades eixiu a l'escenari disfressats amb simbologia nazi?

ARXIU

Marylin Manson està satisfet de l'aportació a 'Spawn'. En aquesta producció, conviuen harmònicament el rock més dur i el techno.

—Crec que tant la religió, com la política i fins i tot el rock and roll sempre han tingut elements feixistes. Nosaltres els fem servir de mascarada.

—Teniu fans que us escriuen cartes amb sang i altres bogeries. Alguna vegada heu sentit por?

—Tant com por, no, però fan que la vida siga més interessant (*riu*).

—Quin paper té la provocació en Marilyn Manson?

—És una forma més de cridar l'atenció de la gent. Però l'autèntica provocació és que el missatge de les teues cançons arribe. En qualsevol cas, és evident que fent coses extremes és més fàcil que et facen cas.

—Són Kiss, Alice Cooper i Iggy Pop els teus models?

—Quan era xicotet i vaig començar a escoltar música, Kiss va ser la primera banda que realment em va agradar i em va fer pensar a compondre la meua pròpia música. Però també Jim Morrison, David Bowie, Alice Cooper, Annie Lennox...

—Com serà el proper LP?

—Ja hi treballe. Serà com veure les coses des d'un nou començament, després d'haver destruït la nostra ment.

—Sentiu pressió exterior per l'èxit obtingut?

—No. Només depèn de mi que el proper LP siga millor. És una pressió personal, en tot cas.

—Us sentiu dins algun corrent musical concret?

—Potser d'aquí deu anys sigui possible emmarcarnos dins d'algun, però crec que en aquests moments som simplement una banda de rock and roll, o potser una banda pop, perquè hem aconseguit arribar a molt de públic. Continuem fent el mateix que abans.

—Qué en penses, de la banda sonora de Spawn, que barreja grups de rock dur i de música electrònica?

—Crec que és una bona idea. Ja es va fer amb una altra pel·lícula, *Judgement night*, on treballaven junts grups de rock alternatiu i de hip hop. Estem molt contents de la nostra aportación, composta amb els Sneaker Pimps.

Eduard Guillot

El 22 de novembre fa setanta-cinc anys del descobriment de l'accés a la tomba de Tutankhàmon. Es tracta d'una de les troballes arqueològiques més importants en el món de l'egiptologia, però també una de les més populars.

Trenta segles i setanta-cinc anys

L'11 de novembre de 1925 es començava a desembenar la mòmia de Tutankhàmon. Però des del descobriment de l'accés a la tomba del faraó fins a aquell moment havien passat tres anys de treball laboriós i difícil en quatre cambres i una avantcambra, fins arribar a la sala funerària on reposaven les restes del monarca, mort tres mil anys abans.

Aquesta setmana fa setanta-cinc anys justos que Howard Carter va descobrir l'accés a la tomba i que va iniciar la recta final d'una de les troballes arqueològiques més populars. I també més cobejades. Després de moltes troballes a la Vall dels Reis, tothom sabia que faltava una tomba per trobar, que era la de Tutankhàmon. Va ser Howard Carter, amb l'ajut del mecenes Lord Carnarvon, qui en va fer el descobriment.

FUNDACIÓ ARQUEOLÒGICA CLOS

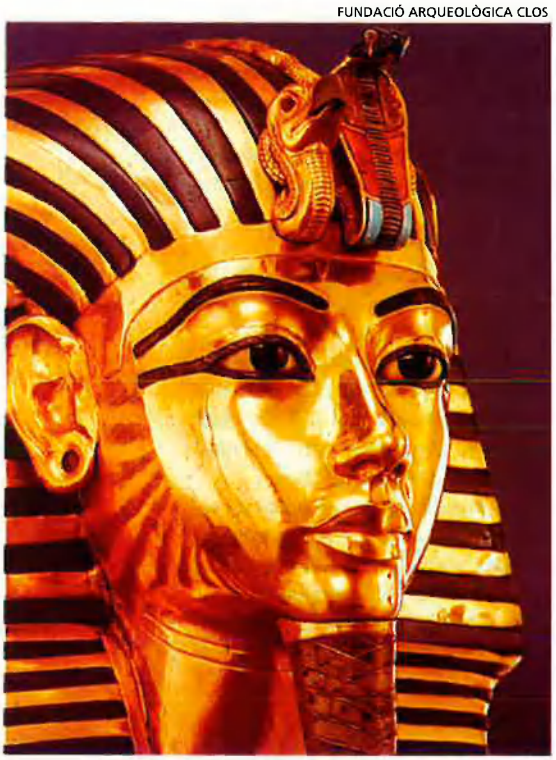

L'avenç va ser lent, entre més coses perquè l'avantcambra era plena d'objectes que el faraó podia necessitar en la vida del més enllà: carros, estàtues, taulers de jocs, robes. Calia catalogar-ho tot, embolicar-ho de forma que quedés prou protegit i treure-ho a l'exterior. La delicada tasca va necessitar uns mesos. Un cop fet això, arribava el moment de separar la pedra de tona i mitja que barrava el pas a la cambra funerària. Podem imaginar el grup forçant la vista a través de la foscor i contemplant després una fina roba de lli cobrint el sarcòfag.

Però encara faltava molt per a descobrir la mòmia del faraó, en aquest cas per qüestions més aviat polítiques i de relacions públiques. Carter havia venut l'exclusiva de la història al *Times* de Londres, per evitar la presència de massa periodistes, com en altres ocasions. Òbviament, això no agradava gens als egipcis, que en definitiva, eren els propietaris de la tomba. Carter, a més, no excel·lia per les seves relacions públiques i lord Carnarvon, amb més tacte, s'havia mort poc abans, d'una infecció produïda per la picada d'un mosquit. Carter va trobar-se amb algunes restriccions de les autoritats egípcies i va renunciar als treballs.

Però Carter, com sabien els egipcis, era la persona idònia per a continuar les excavacions i ell tampoc no estava disposat a renunciar a una troballa d'aquesta magnitud. Per això un acord va permetre de prosseguir els treballs. Uns treballs que no foren gens senzills: hi havia tres taüts ficats l'un dintre l'altre. Amb politges i molta traça l'equip va poder finalment treure les tapes de cada un, i fins i tot un dels sarcòfags sencers, fins a descobrir que el tercer i últim taüt era, ni més ni menys, d'or massís. Un luxe al qual s'afegien més d'un centenar d'objectes d'or trobats entre les benes.

Finalment, la mòmia del faraó va ser desembenada i estudiada. L'observació dels ossos va permetre deduir que el faraó havia mort abans dels vint anys. A part això, la mòmia no estava en les millors condicions de conservació. Per aquesta raó i pel fet que, a diferència d'altres tombes, la de Tutankhàmon no havia estat violada, hom va decidir de deixar-la a la mateixa vall dels Reis, on l'havien trobada. En canvi, els sarcòfags van ser traslladats al Museu Egipci del Caire.

A més de la mòmia, tot allò que l'envoltava proporcionà un interessant tresor als arqueòlegs. Els objectes varen ajudar a assolir nous coneixements sobre els ritus funeraris i sobre alguns detalls de la momificació. Un dels objectes que més informació va aportar va ser el cofre canop on hi havia els òrgans momificats del faraó. El cofre tenia figures en relleu corresponents a cadascun dels fills d'Horus, guardià dels òrgans interns. Els òrgans del faraó no havien estat dipositats directament als compartiments interns del cofre, sinó que s'havien

fet quatre petits taüts d'or, a imitació del segon que preservava el cos del faraó. Cada un era cobert de lli i portava inscrits conjurs màgics.

Tutankhàmon no estava sol a la tomba. També s'hi van trobar ànecs de fusta i caixes blanques en forma d'ou, que contenien carn i ocells. En algunes altres tombes, s'hi havien trobat animals momificats, però en aquest cas es tractava d'aliments que el faraó necessitaria en la seva estada en el més enllà.

Filles i àvia de Tutankhàmon. Més interessant va ser una altra troballa: dos taüts petits, de mig metre de llarg. Duien inscrits dos noms: "Osiris" i "el Venerat". Dintre cada taüt n'hi havia un altre de cobert amb una làmina d'or. Finalment, hi havia dues petites mòmies: es tractava de dos fetus femenins, l'un dels quals devia tenir uns cinc mesos i l'altre set. Aquest darrer, a diferència del primer, era momificat. Devien correspondre a avortaments d'Anjenesamon, l'esposa del faraó. L'examen fet uns quants anys després (el 1978) amb raigs X mostrava que el fetus més gros era deforme, amb escoliosi i espina bífida. De totes maneres, no s'ha establert encara si realment eren filles de Tutankhàmon, cosa que avui es podria comprovar gràcies a les tècniques genètiques.

La troballa de la tomba de Tutankhàmon també va permetre de solucionar certs enigmes. Així, el 1898 s'havien descobert tres mòmies, l'una de les quals podia correspondre a la reina Hatsheput o a la reina Tiy. Aquesta darrera havia estat mare del faraó Akhenaton i àvia de Tutankhàmon. A la tomba d'aquest darrer hi havia un taüt en miniatura que contenia diversos objectes: un altre taüt de fusta, trossos de roba i un paquet de lli amb una petita estàtua. El taüt de fusta duia inscripcions corresponents a la reina Tiy i un floc de cabells. Això donava l'oportunitat de comparar els cabells amb els de la mòmia descoberta uns anys abans.

Va caldre esperar molt de temps. El 1975, noves anàlisis comparatives van aportar proves que la mòmia devia correspondre a la reina Tiy. Finalment, es va autoritzar a extreure'n uns cabells, que per la seva composició eren, indubtablement, de la mateixa persona que els presents a la tomba de Tutankhàmon, és a dir, de Tiy.

Totes aquestes troballes, la forma com es van produir i el significat que han tingut per a l'arqueologia poden ser conegudes a fons gràcies a les activitats que el Museu Egipci de Barcelona-Fundació Arqueològica Clos desenvolupen des del setembre. Aquest mes hi ha una sèrie de conferències, entre les quals es destaca la que pronunciarà Jaromir Malek, president de l'Associació Internacional d'Egiptologia i considerat el màxim expert mundial sobre el descobriment de la tomba i sobre Carter i Lord Carnarvon. Els dissabtes 15 i 29 de novembre i 13 i 20 de desembre s'oferirà un documental de la BBC sobre el descobriment. I fins al desembre es podrà contemplar una maqueta de la tomba i les úniques imatges preses durant la troballa. El dia 22 de novembre, la data exacta del descobriment de l'entrada a la tomba, el museu ofereix una visita guiada gratuïta. Tot plegat significa una forma de reviure l'emoció d'un dels descobriments més impactants de l'egiptologia.

Xavier Duran

GRIFFITH INSTITUTE-FUNDACIÓ ARQUEOLÒGICA CLOS

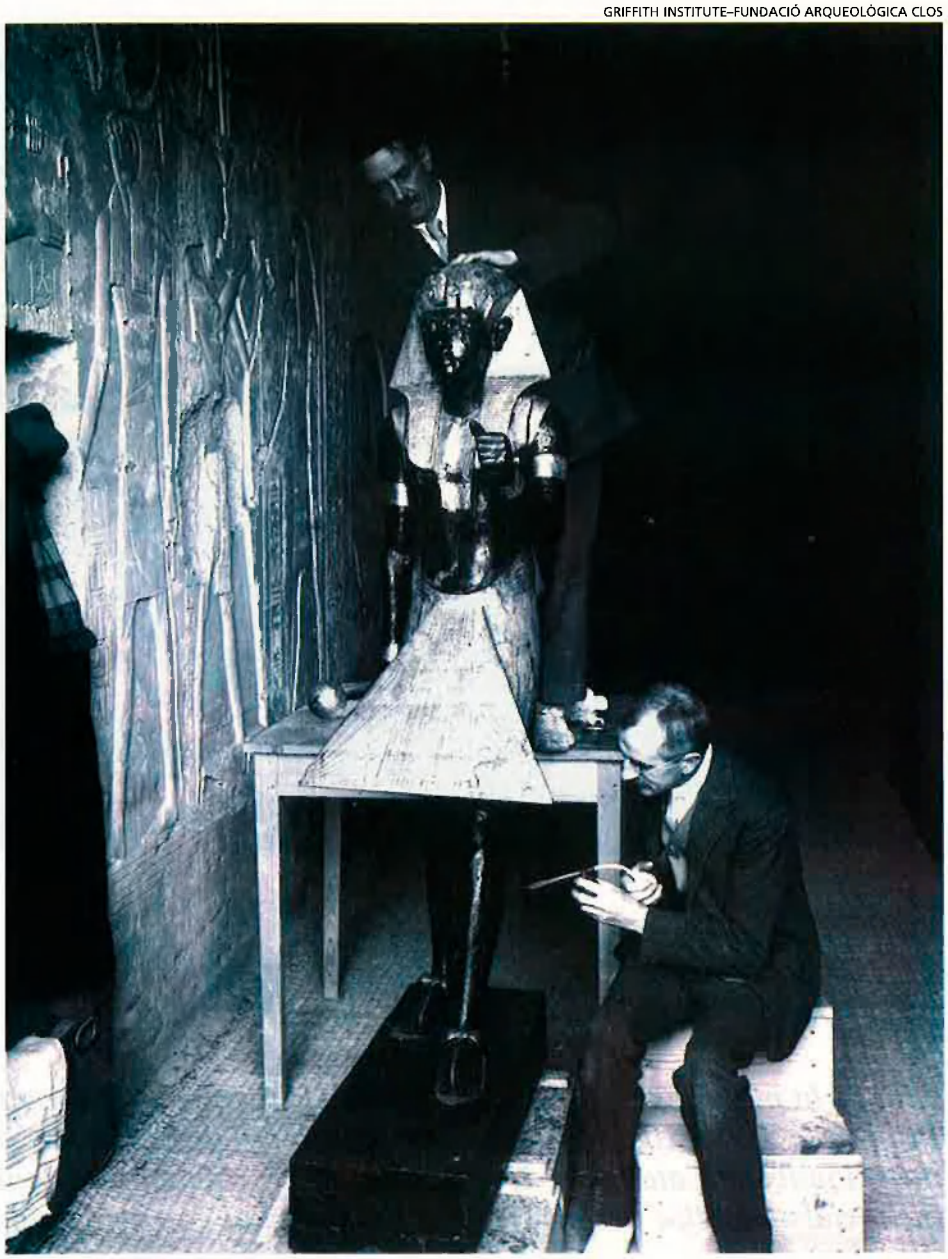

Interior de la tomba de Tutankhàmon. S'hi pot veure Howard Carter (dalt), descobridor de la tomba, amb un restaurador. A diferència d'altres, aquesta no havia estat violada.

ARXIU / JOAN PUIG

La ruta del vi

El vi és la millor excusa per a descobrir els secrets que amaguen el Baix Penedès, el Priorat, la Terra Alta, la Conca de Barberà i alguna altra de les comarques meridionals de Catalunya. L'existència de cinc denominacions d'origen és la prova més evident del lloc destacat en l'àmbit mundial que avui ocupen els vins de Tarragona.

El vi forma part de la nostra civilització. No és solament una beguda, sinó també una forma de viure i sobretot un llegat cultural mil·lenari que devem, igual que la llengua que parlem, als romans. Darrere de cada copa de vi hi ha, en certa manera, tot aquest referent històric i, si volem ser menys transcendents, hi ha com a mínim el clima, el sistema de treball emprat en l'explotació i la cura de la gent que ha participat directament en l'elaboració.

Les vinyes són un element indissociable del paisatge rural de Tarragona però no totes són iguals, per molt que circulant a alta velocitat sense parar-hi atenció, ens ho pugui semblar. A cada indret el vi té un matís únic. En conjunt, els vins de Tarragona tenen avui un lloc destacat en l'àmbit mundial. Prova n'és l'existència de cinc denominacions d'origen.

Aquestes cinc denominacions són: Penedès, Conca de Barberà, Tarragona, Priorat i Terra Alta. En aquestes àrees, s'hi troben no solament vinyes i cellers sinó un bon grapat de ciutats, viles, monestirs, monuments i indrets de gran bellesa, que tenen en el vi un nexe d'unió i el millor pretext per a acostar-s'hi.

La ruta del vi esdevé, així, una de les més atractives de la Catalunya meridional. El vi és –com dèiem– alguna cosa més que no la seva estricta degustació. Un exemple: una de les bases de la perduració dels treballs del vi fou el cooperativisme de principi de segle, del qual van néixer els cellers cooperatius a tall d'autèntiques "catedrals del vi". Aquests cellers s'alcen avui per tot el mapa vinícola tarragoní com uns testimonis muts de la importància capital d'aquest producte a casa nostra i com una manifestació exclusiva de l'art modernista de caire rural.

La ruta del vi ens proposa, per tant, un itinerari que ens permet d'admirar la grandesa d'aquests edificis i de descobrir un ampli ventall de recursos complementaris d'aquestes terres, tant d'ordre arquitectònic com natural, que de ben segur sorprenen qui els veu per

primer cop i que la gent que hi habita guarda gelosament.

Penedès. Comencem la nostra ruta pel Penedès, com podríem haver fet per qualsevol altre lloc. La denominació d'origen ha assolit anomenada internacional i comprèn l'Alt i Baix Penedès i el Garraf. És terra vinícola per excel·lència; al Baix Penedès, per exemple, el 65% dels conreus són coberts de vinyes. I, posats a fer números, es més que probable que el cava que en el moment que llegim aquestes ratlles algú destapa a Nova York o a Berlín sigui del Penedès. En una contrada on el vi es troba tan relacionat amb totes les activitats no costa gens de pensar que tots els cellers són interessants. I així és, però la tria s'imposa i els experts asseguren que els del Vendrell, Llorenç del Penedès i la Bisbal del Penedès són, per la seva dinàmica i estructura interior, els que més paga la pena de visitar. Cal destacar, a més, que el de la cooperativa de Llorenç del Penedès data del 1919 i té una capacitat de 40.000 hectolitres.

Conca de Barberà. La comarca de la Conca de Barberà va ser una de les pioneres en cooperativisme pagès. Avui elabora vins coneguts per la finor i la suavitat (blanc parellada o els negres provinents de les varietats ull de llebre i garnatxa) i el 1884 ja s'hi havia creat el primer celler cooperatiu de Catalunya, iniciativa que va impulsar unes quantes construccions modernistes, obra de prestigiosos arquitectes de l'època com Lluís Domènech i Montaner. El Celler de l'Espluga de Francolí és, en aquest sentit, un dels millors exemples de la qualitat a què van arribar aquests edificis, qualitat gens casual si tenim en compte que en aquest cas l'autor ho és també del Palau de la Música Catalana o de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona.

El vallenc Cèsar Martinell va ser, igualment, un dels autors més prolífics a les comarques de Tarragona, i en trobem l'empremta en el celler cooperatiu de la vila de Sarral, que ens mostra clarament com concebia aquest arquitecte els cellers, més enllà de la seva missió funcional, i els donava un caràcter de temple. Però per a entrar en aquestes "catedrals" cal ser una mica irreverent perquè és una de les millors oportunitats de comprar i tas-

ARXIU

Façana de l'estació enològica de Reus. Els tècnics que hi treballen ens podran resoldre de la manera més científica qualsevol dubte sobre l'elaboració del vi.

ARXIU

Els monjos de la cartoixa d'Escaladei, fundada en el segle XII, van ensenyar el conreu de la vinya als pobladors del Priorat.

ARXIU

ARXIU

A l'esquerra, la casa de les Mines a Bellmunt. A la dreta, celler de Llorenç del Penedès, un dels cellers de la comarca que paga la pena visitar.

ROSANNA PUCHADES

tar el bon vi d'aquestes contrades.

No podem abandonar la Conca de Barberà sense haver-ne visitat la capital, Montblanc. En aquesta noble i vella vila és interessant d'acostar-se al Museu-Arxiu que permet d'endinsar-nos no tan sols en la història, fets i costums de la Conca de Barberà, sinó també en els oficis derivats del conreu de la vinya i l'elaboració del vi. En una de les sales podem contemplar els estris tradicionals que feien possible, molts anys enrere, l'elaboració del vi. Una altra de les sales és dedicada al celler més purament tradicional.

Tarragona. Continuant la nostra ruta nord-sud, entrem de ple en l'àrea de denominació d'origen de Tarragona, que inclou poblacions tan allunyades entre elles com Capçanes o Nulles, o bé nuclis tan coneguts com Reus i Falset.

Reus, capital del Baix Camp, és, en la ruta del vi, una etapa ben interessant, i això en dos sentits. D'una banda perquè hi ha la seu d'INCAVI, amb els seus estudis sobre el vi i on els tècnics que hi treballen ens podran resoldre de la manera més científica qualsevol dels dubtes que tinguem sobre la seva elaboració.

Però, d'una altra, a Reus no hi ha manera de prescindir del passat. Una gran part del prestigi de la ciutat és degut, precisament, al seu paper preponderant en l'exportació de vins i licors a tot el món durant el segle XVIII i bona part del XIX. D'aquí ve la frase que ha fet fortuna "Reus, París i Londres", que molts encara troben divertida, però que té una base real, perquè és en aquestes ciutats que es fixava el preu del vi a l'època.

Falset, la capital administrativa del Priorat, tot i que dins la denominació d'origen de Tarragona, ens farà descobrir força restes i edificis civils i religiosos, mostra del seu antic esplendor (fou cap de la baronia d'Entença), encara que, de les antigues muralles, ben poca cosa n'hagi restat. S'hi preserva, tanmateix, un castell en fase de restauració, amb elements romànics, gòtics i renaixentistes.

Entre els edificis de caràcter religiós hi ha l'església parroquial de Santa Maria, construïda entre els anys 1763 i 1775, i, ja sortint de la vila, el celler bastit l'any 1919 per Cèsar Martinell i que és considerat una peça clau de la seva obra.

Priorat. Per a molts Priorat és gairebé sinònim de vi. Però, actualment, aquesta denominació d'origen no engloba els 23 municipis de la comarca administrativa, sinó únicament la producció dels nou pobles del Priorat "històric", els que depenien directament de la Cartoixa d'Escaladei.

Aquesta Cartoixa –fundada el 1163– és fonamental per a explicar la natura vinícola de la comarca, atès que els monjos van ensenyar el conreu de la vinya als pobladors d'aquestes terres. Les restes d'Escaladei consten d'una església romànica, d'alguns claustres i d'una façana neoclàssica amb ampliacions i reformes posteriors. Es tracta d'un conjunt monumental únic que ens parla de la seva història amb orgull, puix que va disposar d'un gran poder econòmic i polític, confirmat pels reis de la Corona d'Aragó a través dels segles.

És inexcusable també de visitar Gratallops i el seu celler, d'una cooperativa renovada i moderna, amb unes magnífiques instal·lacions d'embotellatge, que centralitza la producció de la major part de la collita provinent de la denominació d'origen. I prop de Gratallops hi ha la Vilella Baixa que, en opinió d'alguns visitants, és un dels pobles amb una bellesa més peculiar de la comarca. Algunes cases d'aquest poble, construïdes en el fort pendent del turó, amb pedres fosques i pissarroses, presenten una curiosa característica: tenen l'entrada en un pis superior des del qual es baixa a les plantes inferiors, i en algun cas, els animals tenen l'estable en un tercer o quart pis.

La Terra Alta. Aquesta és la darrera denominació d'origen que podem visitar en la ruta del vi. Podem començar per Gandesa, la capital, que diposa d'un interessant celler de les primeres dècades del segle XX, menys espectacular que no el d'altres poblacions de la comarca, com per exemple el del Pinell de Brai, encara que força original. Però Gandesa brilla per altres edificis, com l'església de l'Assumpció, bastida entre els segles XIII i XIV, que conserva una portalada amb elements purament romànics. Aquesta església és considerada monument històrico-artístic, igual que l'antiga casa de la vila, que data del segle XV o de la Casa de la Castellania, construïda entre els segles XIII i XIV. Al terme municipal, s'hi pot fer un tast de la història més remota, per tal com s'hi troba el jaciment del Coll del Moro, del segle IV aC.

Batea, la segona població en importància de la Terra Alta després de Gandesa, també ha aconseguit una

certa fama aquests darrers anys per iniciatives tan innovadores a la comarca com l'elaboració de cava, i el vi de Batea s'ha fet un nom. El nucli antic de la població conserva racons amb tot el sabor medieval, amb carrers i places porxades que mereixen un passejada.

El Pinell de Brai, per la seva banda, és cèlebre per la seva remarcable catedral del vi. Aquest municipi de la Terra Alta, molt a prop de les comarques de l'Ebre, té un edifici cooperatiu considerat el màxim exponent de l'arquitectura de Cèsar Martinell, amb una atractiva façana de ceràmiques policromades de Xavier Nogués que il·lustren el conreu de la vinya i el món del vi. Alguns dels millors vins de la denominació d'origen de la Terra Alta surten de les seves bótes.

El Pinell de Brai ens ofereix uns altres punts d'interès, com ara l'artesania o les ruïnes d'un antic castell musulmà, amb mil anys d'antiguitat, dominat més tard pels templers. És també un bon punt de partida per a fer excursions a les serres de Pàndols, Cavalls i Valliplana, paratges de sorprenent bellesa i ideals tant per a recórrer-los a peu com amb bicicleta de muntanya.

Una mica més lluny de Gandesa que no del Pinell de Brai, però també dins la Terra Alta, hi ha Horta de Sant Joan. Aquesta localitat no és famosa pel vi, però si pel fet d'haver contribuït al desenvolupament de l'art del segle XX amb la seva simple existència. Aquí va ser on Picasso va pintar algunes de les obres que es consideren decisives per al naixement del cubisme. El genial pintor malaguès es va enamorar d'alguns dels paisatges d'Horta de Sant Joan quan hi va viure durant un any a casa del seu amic Manuel Pallarès. Del pas de Picasso, n'ha quedat el record i un museu dedicat a ell. Aquesta es una prova més que la ruta del vi ens permet de "sortir del guió" per trobar-nos amb aspectes força interessants i poc coneguts de les comarques de Tarragona.

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

LA CLOTXA I UN BON VI

ARXIU

Com en alguns indrets del País Valencià, també a la Terra Alta hi ha el costum de menjar-se la clotxa, un pa rodó que hom buida per omplir-lo dels productes més diversos, des de tomàquets a arròs, passant per arengades o carn. La clotxa es rega amb vi de la denominació d'origen Terra Alta. Una bona manera de tastar la clotxa és d'apropar-se a Gandesa el novembre, quan es fa la festa del vi a la Terra Alta.

L'AIGUARDENT D'HORTA

ARXIU

A banda els vins presents a tots els pobles de la Terra Alta, a la població d'Horta de Sant Joan elaboren un aiguardent molt preat, testimoni d'una tradició pràcticament extingida a la resta de la comarca. És un anisat d'alta graduació, feréstec com els paisatges que envolten la població i que van inspirar el gran Picasso

EL VINBLANC DE VINEGRE

ARXIU

Tot i no tenir tant de renom com altres comarques amb una tradició vinícola més arrelada, la Ribera d'Ebre produeix vins de notable qualitat. Les poblacions vinícoles són les que es troben més al sud de la comarca, principalment Móra d'Ebre. A Móra, a més, hi ha un boter artesà que treballa la pell de cuiro. Més al nord es destaca Vinebre amb el seu vinblanc, un vi de missa del qual es proveeixen Montserrat i el Vaticà i tot.

La nova fornada de poetes mallorquins

Mallorca ha estat sempre terra d'artistes. George Sand, Rubén Darío, Joan Miró, Robert Graves i un llarg etcètera s'han refugiat en la solitud i tranquil·litat mallorquines. Però si per res es destaca, és com a terra de poetes.

Bennàsar, Martí, Sànchez, Aguilera, Alzamora, Herranz, Perelló, Galmés, Moll, Arbona o Rebassa són alguns dels cognoms que més sonen ara mateix entre la joventut intel·lectual mallorquina. Tots tenen de vint anys a trenta. Tots són hereus també d'una tradició poètica centenària. I tots escriuen en català perquè és la llengua del seu poble.

Durant aquests darrers anys molts d'aquests joves poetes han sortit de l'anonimat gràcies, en bona part, a la consecució d'algun premi literari que els ha ajudats a fer-se a conèixer fora de les fronteres estrictament mallorquines. Sebastià Alzamora s'ha convertit en la peça més preada de tots ells, i això des que ha guanyat el premi Salvador Espriu d'aquest any amb l'obra *Recel*.

ARXIU

Miquel Àngel Riera. El jovent literari té ànsia de convertir-se en una veu representativa, com ho va ser el malaguanyat escriptor mallorquí.

També s'han de destacar noms com Carles El Saure i Albert Herranz, els quals han aconseguit els premis Miquel Àngel Riera i Baltasar Porcel, respectivament. *Starpower* és l'obra d'Herranz i *L'Herald* la del novell estudiant de veterinària Carles Sànchez.

S'ha de destacar l'aparició al mercat de *Solstici d'estiu*, un poemari que recull els darrers treballs de Maite Brazales, Sebastià Bennàsar i Jaume Galmés.

Per a molts dels membres del grup de joves poetes mallorquins, l'edició de les seves obres és un dels principals obstacles.

Pere Perelló, per la seva banda, ha publicat en algunes revistes. Tomeu Martí, portaveu de la Plataforma Joves de Mallorca per la Llengua, per dir un dels seus múltiples càrrecs que com a "dinamitzador cultural" ha exercit, com s'autoqualifica, ha editat poemaris, entre els quals podem destacar *Vocabulari del plor*. D'una altra banda, *El recés de la boira* és l'obra millor que Óscar Aguilera creu que li han publicat.

Dificultat de definició. La poesia és l'obsessió de tots aquests joves. No sabrien com definir-la, però Perelló, mirant el cel i amb paraules que surten sense forçar, assegura que és "el punt on la consciència i l'art s'ajunten", i El Saure creu que, la poesia, "l'he tastada quan he vist un misteri contradictori que coneixes i no coneixes alhora". Tots s'aboquen a la insinuació i a la metafísica quan han de definir la seva afecció.

Però després de tot es podria parlar d'una jove generació de poetes mallorquins en el sentit literari? Almenys ells defugen aquesta idea, remarcant que, si bé és cert que tots volten la mateixa edat i que tenen tendències polítiques molt semblants, allò que escriuen és molt diferent. Ho demostren les influències de cadascun. Així, a l'atracció que senten Aguilera i Martí per Miquel Àngel Riera i Josep Maria Llompart, cal contraposar l'afecció que Ciceró o Byron desperten en Perelló o Rosselló-Pòrcel, així com Aleixandre en El Saure.

Dificultats d'edició. Tot i que els més afortunats han aconseguit de publicar alguna de les seves obres, molts dels membres d'aquest grup de joves poetes estan convençuts que editar és difícil. Com afirma Bennàsar, "el panorama no és gens afalagador, però encara és millor que no fa cinc anys", una situació que Perelló equipara a la resta del món. Per aquest estudiant de filosofia,

ANDREU GOMILA

D'esquerra a dreta, Òscar Aguilera, Pere Perelló, Carles El Saure i Tomeu Martí. Els joves poetes mallorquins defugen la idea de generació en el sentit literari.

el fet de publicar és secundari: "el que és realment important és el talent, la constància i la feina".

A banda els certàmens literaris o les iniciatives d'algunes editorials locals, la tasca de les institucions de l'illa de Mallorca esdevé també fonamental a l'hora de traduir-se en una plataforma per a la publicació. Es el cas del Consell Insular de Mallorca (CIM), amb un poeta, Damià Pons, al capdavant d'Afers Culturals ("algú amb la sensibilitat que es requereix en aquest camp", en opinió d'Aguilera).

Aquest nucli de joves autors lírics s'acorda a opinar que és l'únic òrgan de govern illenc que obté resultats positius en les seves propostes en matèria de cultura. Segons Martí, fins i tot des del seu si hom va intentar d'establir relacions, un intercanvi de revistes locals, amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, però la iniciativa ha avortat "per manca d'interès de l'executiu català".

En l'àmbit d'ajuntaments, només hi ha propostes molt locals.

Molts poetes han sortit de l'anonimat gràcies a la consecució d'algun premi que els ha donat a conèixer fóra de Mallorca.

En paraules de Bennàsar, "els consistoris distribueixen els pocs doblers amb què compten entre les editorials pròpies i convocant premis que no transcendeixen més enllà de la vila".

Política governamental. El panorama és, al parer dels joves poetes mallorquins, entristidor tot tenint en compte la política cultural que a hores d'ara porta a terme el Govern balear. Martí fa una diferenciació entre la política que desenvolupava el Partit Popular en aquest àmbit i "l'actual actitud hostil contra la majoria d'expressions culturals, que molt bé es pot resumir en les paraules de l'ex-president Canellas quan digué allò de 'tanta cultura ja fa oi'".

Des del punt de vista d'Aguilera, i tot reprenent el discurs de l'antic secretari general del PSM, el nacionalista Mateu Morro, el liberalisme del PP en matèria de cultura, aquest deixar fer, és en realitat "deixar morir la cultura i la llengua pròpies, que actualment es troben en desavantatge davant de la imposició històrica d'unes tradicions alienes".

Convençuts que la cultura per ella mateixa és incapaç d'autoreproduir-se, els joves poetes mallorquins aposten per una gestió amb criteris estrictes com una possible mesura alliberadora de la politització en aquest àmbit, tot combinat amb unes altres sortides, com ara la incidència en l'educació.

Segons el poeta Pere Perelló, "molts dels doblers que s'inver-

ANDREU GOMILA

ARXIU

Dalt, les noves veus de la poesia mallorquina tenen entre vint i trenta anys. A la dreta, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, una de les referències de la nova intel·lectualitat illenca.

teixen erròniament en el camp de la cultura, es podrien ben aprofitar per aconseguir, posem per cas, un ensenyament molt més acurat i de més qualitat. Això seria a fi de comptes començar la casa per la base, per tal com els bons resultats aconseguits amb l'educació es reflectirien després en el nivell cultural de la nostra societat".

Relacions entre els Països. El fracassat intent del CIM d'establir una relació fluida amb els responsables de la Generalitat de Catalunya en matèria de cultura és, per a aquests autors, un indici més de la gairebé completa inexistència de lligams entre els Països. Més encara, segons Perelló "els lligams són desnaturalitzats, perquè ni tan sols som una nació com cal".

Quant a la relació entre els mateixos poetes, es queixen de la manca de contacte. Molts són membres de l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana de les Illes Balears (AJELC-IB) i creuen, com Martí, que l'AJELC "no fa la funció de vehicle d'intercanvi i d'interrelació mínima que hauria de fer". Perelló, per la seva banda, assegura que ha parlat més de literatura fora de l'AJELC que no dins.

A l'altra banda, la dels qui estan d'acord amb la tasca d'aquesta Associació, hi ha Bennàsar, que afirma: "mitjançant l'AJELC he pogut posar-me en contacte amb molts joves escriptors que altrament no hauria conegut". Tomeu Martí dóna la solució: crear una revista on es mostrin els pensaments dels joves literats.

Aquesta falta de connexió, "secundària" segons El Saure, fa que torni a aparèixer el tòpic generacional que, com es demostra, no afecta el jovent literari amb ànsia de convertir-se en els nous Riera, Llompart, Rosselló-Pòrcel...

Andreu Gomila / Aina Núñez

Alícia

Pasqual Alapont

Adaptació de les obres més conegudes de Lewis Carrol *Alícia al país de les meravelles* i *Alícia a través de l'espill*. Un dia, seguint un conill blanc, la curiosa Alícia arriba al país de les meravelles, un món on viurà un seguit d'aventures desbaratades.

Bromera
"Micalet teatre", 9

Recull de refranys valencians

Vicenta Adell Cerdà

Aquesta obra conté 1.040 dites i refranys en valencià, traduïts als castellà o amb el seu corresponent significat. Estan extrets del *Novísimo Diccionario General Valenciano-Castellano* del prevere D. J. Martí i Gadea.

Denes 10 Editorial

Minima moralia

Francesc de Paula Martínez i Xavier Roig

Una de les necessitats en l'ensenyament-aprenentatge de l'ètica és trobar l'equilibri entre la teoria i la pràctica, entre els embolicats trencaclosques que han produït els filòsofs al llarg de la història i la vida quotidiana que ens envolta.

Edicions del Bullent
"Recursos", 3

Tocant el vent

Especial Bandes de Música

Aquestes darreres setmanes de novembre són moments propicis per parlar de les bandes de música. D'una banda es prepara la Llei Valenciana de la Música, i de l'altra el dissabte vinent, 22 de novembre, és el dia de Santa Cecília, la patrona dels músics.

Per commemorar aquesta diada, les societats organitzen festes que consisteixen a oferir al poble concerts tant de banda com d'orquestres.

EL TEMPS no ha volgut oblidar aquestes celebracions que s'escampen arreu del País Valencià i, per influència seua, al sud del Principat. En aquest especial analitzarem per començar l'arrelament que la música té en cada família i també demostrarem que al País Valencià les bandes són una 'indústria' que genera i exporta una gran quantitat de professionals. Sobre l'emigració dels músics valencians ens conta la seua experiència Vicent Zarzo Pitarch, nascut com a músic en la banda de Benaguasil (Camp de Túria) i que treballa actualment com a professor de trompa en els conservatoris d'Amsterdam i en el Reial de l'Haia. Seguidament, s'analitzen diverses qüestions polèmiques en l'entrevista al president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, Àngel Asunción. Dues opinions, la del director de la banda simfònica de la Societat Primitiva de Llíria, Ramon Ramírez, i la de Joan Cerveró, compositor i professor de percussió del conservatori de València, incideixen en un dels problemes principals: les societats musicals generen professionals però no compositors. Us presentem també una entrevista a Josep Lluís Pascual, secretari de La Unió Musical de Bocairent, que ens parlarà de l'organització autònoma de les societats musicals. Per concloure, el columnista Julio A. Máñez reflexiona sobre la importància de la música en el camp audiovisual, un dels sectors de més actualitat.

Coordina: Laia Climent / Disseny: David Fernández

La família és, arreu del món civilitzat, el primer nucli de socialització del ciutadà. Al País Valencià és, també, la pedra de toc del patrimoni musical. Una bona mostra, el cas particular del centenari Ateneu Musical de Cullera, n'és l'excusa d'aquesta recerca.

Una genealogia pautada

Quan el rei Carles III, pels volts de l'any 1763, va promulgar la primera ordre de creació de bandes de música militars, feia més d'un segle que la vila de Cullera mantenia pel seu tremp propi un conjunt instrumental amb el qual acompanyava els seus actes religiosos més casolans; ho diu el cronista oficial de la població, en Francesc Giner. Però, si hem de ser més estrictes amb la història, no és fins el 1860 que hi trobarem les primeres dues bandes civils, d'altra banda apassionadament enfrontades, la del Frare Botons i la del Mestre Bernabeu, el combat de les quals sembla ja una empremta original de la competència, sana, que avui acara la societat musical Santa Cecília amb l'Ateneu Musical, les dues grans columnes vertebrals de la Cullera que estima el paper pautat.

El mestre Rafel i el seu fill, vegeu ací un primer apunt de la qüestió familiar, protagonitzen una dècada, més tard un passatge, tot i que breu, amb l'agrupació que resultarà després que es produesca una fusió més aviat fugissera de les dues bandes ciutadanes cullerenques. El succés unionista no tornarà a reproduir-se fins la victòria del bàndol del general Franco. I sortosament, però, Cullera mantindrà, en qualsevol cas, en entrar al segon mil·lenni, diverses i activíssimes entitats musicals.

Nissagues. L'Ateneu Musical de Cullera, a pesar que el fervor dels seus partidaris n'endarreresca el part fins a finals del segle dinou, posa el peu ferm a terra l'any 1917, i ho fa, precisament, de la mà del mestre Marià Martí Blai i de son pare, professor de solfeig a l'acadèmia de la vila: pare i fill promouen la revolució educativa que avança l'Ateneu més enllà dels primitius mètodes d'ensenyament musical, que esclareixen la institució dels vells 'músics d'oïda' i augmenten les places a mig centenar de músics amb què gosen escometre Schubert, Saint-Saens i Grieg, aquests molt celebrats pel gust popular del veïnatge. És l'inici d'una societat en què mai no falten els Castelló, els Grau, Renard, Garcés, Fuster, Simó, llinatges de famílies de directius, però també de clarinetistes, violinistes i trompetistes.

El primer guardó, un primer premi dins la secció segona al certamen de la Fira de Juliol de València, el 1927, marca l'arrancada d'èxits d'un Ateneu en què, com il·lustra el soci Ferran Sanz, "hi ha un engranatge familiar que és necessari, per poder donar resposta als reptes de cada juliol a la capital; sense aquest coixí de suport no entendrem l'existència i el treball, l'herència tan gran que constitueix l'Ateneu per a la música del poble, i del país". I l'any 1930, situada ja en la secció primera, la banda de l'Ateneu hi arriba consolidada: els Falcó, els Vallet Costa, els Alapont mantenen viva la flama durant una república que porta l'agrupació a la secció especial l'any 36, per acabar apedaçats dins la *Banda de la Falange*.

Sense la tenacitat musical, sense la tossuderia econòmica per descomptat, dels arbres genealògics de Cullera que se sentien lligats a l'Ateneu, seria difícilment comprensible que, després d'una destrossa civil i cultural com la que fomenta el franquisme, l'any 1946 sorgesca encara una comissió que

ARXIU / ATENEU MUSICAL DE CULLERA

Imatge de la banda de música de l'Ateneu l'any 1929. Estava composta per 65 músics, director i portabandera.

vindicativament bategen com de 'reorganització' per desempolsegar l'entitat. Ho fan. Una quarantena d'aficionats l'emprenen amb Borodin i Txaikovski i no aturen el pas fins aconseguir un nou premi especial l'any 50, fins recuperar la seua posició en la secció especial a l'any 1955. I hi ha una anècdota: l'any 1957, a causa de la riuada, els músics ateneistes representen el País Valencià davant el públic del Camp de Futbol de les Corts, avui desaparegut, a Barcelona, ciutat amb què l'Ateneu continua alimentant una relació d'amistat. En aquesta nova etapa, siga com siga, els responsables de la institució se saben deutors de la fidelitat familiar cullerenca, fins a tal punt que durant els anys seixanta prefereixen limitar la col·laboració dels músics professionals per tal de mantenir oberta de bat a bat la porta als *amateurs* locals; és temps de collita per a aquest entorn que paternalment ha tret de les cendres l'agrupació; és l'hora de crear herois de pertinença privada, i aquest lloc l'ocupen els germans Agustí i Ferran Vallet Martínez, com resa en els llibres, "exemples de músics per a les generacions d'ateneistes".

Temps moderns. Els Renard, Vallet Costa, Colom i Colom, els Frígola, encara salten avui aquests cognoms entre la relació de músics de la banda i l'orquestra. I tantíssims d'altres: és així que cal explicar com més d'un 5% de la població del País Valencià està directament connectada amb la música de bandes. L'Ateneu Musical mateix, amb més d'un miler de socis i vora dos-cents alumnes, n'és un exponent qualificat.

Hi ha un engranatge familiar que és necessari per poder afrontar els reptes musicals.

I no sols ho és en aquest sentit: l'any 70, la nova cançó, i els aires de rearmament cívic del país que comportava, entren a Cullera amb l'avantatge que la banda de l'Ateneu arrecera aquell festival sota la seua calidesa popular; l'any 83, amb l'ajuda de la Diputació de València, l'Ateneu esdevé una punta de llança en la dignificació de la producció musical del país amb el disc, *Retrobem la nostra música,* que és una recopilació de compositors valencians.

La dècada dels setanta, a més a més, marca l'impuls d'un esquema d'òrgans nous amb els quals es pretén "eixamplar la base social de l'entitat i aconseguir integrar-hi les famílies dels joves que ja en formen part", com explica l'actual directiva. Fet i fet parlem d'una Comissió de Dames, de la Festivitat de les Muses de la Música, de la creació del Grup de Teatre, del naixement de la Banda Juvenil, i de la construcció, el darrer gran projecte de l'any 1990, de l'Ateneu-Escola de Música. L'any 96 celebraren el seu centenari (per cert, el president d'honor que va nomenar la comissió de l'Ateneu no va ser el rei Joan Carles de Borbó, sinó el seu fill, en Felip).

Victorià Jiménez

"Tenim una densitat musical immensa"

La historiadora Pepa Cucó, si bé admet que el fenomen de les bandes de música difícilment podria constituir un endemisme valencià, opina que l'elevada cultura musical del país és un fet excepcional.

—Tant en l'àmbit europeu com en el País Valencià, sovint les bandes de música són la conseqüència d'una cristal·lització d'agrupacions militaritzades o bé d'experiències musicals que han tingut lloc precisament tot fent el servei militar.

—Aquest camp de la història musical ha estat estudiat?

—El fet és que, en termes generals, no s'ha publicat massa sobre la matèria; hi ha un historiador francès, en Morice Agulhon, que a principis dels anys vuitanta n'exposà algunes tendències bàsiques, i encara ho va fer en el marc d'unes conferències, un congrés... d'una manera entenedora podríem dir que la burgesia que provoca les revolucions, al llarg de segle XIX, va omplint Europa d'associacions d'ascendent urbà fonamentalment. Hi ha casinos, cafès, però també organismes amb finalitats concretíssimes, com són les musicals.

—Com són aquestes primeres entitats?

—Societats musicals, fora de les capitals, no hi haurà fins passada la meitat del dinou, i cobreixen molt de terreny: des del grup de cant coral al grup integrat per músics instrumentals, les fanfàrries. I hi ha, és clar, dues menes de socis, els honoraris, els de base, els organitzadors, els que sufraguen l'activitat, vaja, i els socis músics de veritat; això fins avui mateix. Potser hi cabria apuntar que les corals, normalment, tenen un origen religiós...

—I diferències ideològiques, també en tenen?

—En la mesura que integren la vida de la ciutat, de la vila, la política és omnipresent en la socialització quotidiana, la relació amb col·lectius d'interessos i amb partits polítics, és clarissima. Si avui hi ha aquesta competència entre les diverses entitats musicals d'un mateix poble, l'explicació és, entre altres factors, també la de la dicotomia política.

—Hi ha un 'cas valencià' en aquesta qüestió?

—Les bandes de música són –no hem de negar-ho– quasi un senyal d'identitat del nostre país... i està molt bé, perquè si d'un costat també hi ha bandes de música fora del país, i per tant no es tracta d'un element privatiu nostre, també cal que sapiem enorgullir-nos de la nostra densitat de músics; exportem músics arreu del món. Segons les dades, hi ha més de 100.000 socis d'entitats musicals i més de 25.000 músics! **V. J.**

Joguines, sabates, gres... i músics

El País Valencià conté, demogràficament, un percentatge de músics molt elevat. Les seues societats musicals són unes grans indústries exportadores de professionals. Entre d'altres professions, els músics valencians treballen com a mestres de música en les escoles, professors de conservatoris...

Les societats musicals valencianes representen un dels models d'exportació més particulars del nostre país. Si bé els productes manufacturats caracteritzen la indústria d'aquest territori, també és cert que la preparació de músics i la seua posterior exportació reporta substanciosos beneficis per als nostres conciutadans, ja que trobem instrumentistes valencians (bàsicament d'instruments de vent i percussió) repartits per orquestres i conservatoris de tot Europa.

D'entrada convindria precisar que el paper de les escoles d'educands organitzades per les societats musicals ha estat des de sempre propiciar la formació dels més menuts. Una vegada introduïts en l'aprenentatge del llenguatge musical, aquells músics dotats amb més capacitats per a l'instrument podien optar a formar-se dins de la carrera professional, seguint els estudis al conservatori, i sempre hi havia la possibilitat d'aconseguir plaça com a caporal o sergent dins de l'estament militar. La geografia pàtria de l'estat espanyol està reblida d'instrumentistes valencians, de Cartagena a El Ferrol, i d'Osca a Tenerife. En aqueix sentit, els músics valencians es van avançar a les perspectives actuals de professionalització de l'exèrcit, ara bé, dins de l'estament musical, on solament es pot arribar a tinent coronel. Mirant en positiu, la funció de les acadèmies vinculades a cada societat ha afavorit des de sempre la possibilitat d'iniciar-se en el coneixement de la música, a més d'afavorir aspectes de convivència i associacionisme. Històricament, és a les darreries dels anys setanta (moment clau que coincideix amb la inauguració del nou edifici del Conservatori Superior de València) quan comencen a generar-se innovadores possibilitats laborals per als professionals de la música. Aquesta situació especulativa arriba a multiplicar-se quan la primera diputació socialista estimula la creació d'orquestres paral·leles a les mateixes bandes de música, promocionant la formació d'instrumentistes de corda. També la creació d'una xarxa de conservatoris comarcals vinculats administrativament als ajuntaments obria les portes del mercat laboral a un gran nombre de professionals, els quals han trobat en l'exercici de la docència el seu lloc de treball. Als conservatoris de Cullera, la Vall d'Uixó, Torrent, Carlet, Bunyol, Carcaixent, Xàtiva, Alacant, etc., hi treballen nombrosos docents formats inicialment a les escoles d'educands de les bandes.

La nova figura del mestre especialista en educació musical és una impressionant eixida laboral per als músics.

Els mestres de música. És a partir de la creació de la figura del mestre especialista en educació musical dins de les noves titulacions universitàries de magisteri que s'articula la més impressionant de les eixides laborals per als músics i mestres valencians. La LOGSE estableix com a normativa d'aplicació la novetat d'introduir a les etapes d'educació primària i secundària l'ensenyament oficial de la música. Si bé al batxillerat ja existia l'assignatura de música, la reforma ha representat un canvi substancial, ja que en l'actualitat cada col·legi també disposa d'un mestre especialista en la matèria. Sense anar més lluny, enguany la Conselleria d'Educació valenciana ha ofertat més de trescentes places de funcionari per als especialistes en música. També cal recordar que els mestres i músics valencians ja havien anat accedint des de fa uns anys a les places ofertades tant al Principat com a les Illes, i també als territoris dependents del ministeri. Si bé la millora sistemàtica de la demanda al mercat dels músics valencians ha estat espectacular en els diversos àmbits de l'ensenyament, també s'ha pogut observar un progressiu augment d'oferta laboral a les orquestres i a l'entorn de la indústria audiovisual. Tenint en compte que a València la situació s'ha estancat per la inexistència de producció

RICARD HUERTA

Classe de música a l'Escola de Magisteri de València. En l'actualitat, cada col·legi disposa d'un mestre especialista en música.

audiovisual, el ben cert és que l'exportació ha augmentat gràcies a la creació de noves orquestres a l'estat espanyol i a la necessitat de músics en les productores de televisió. A Madrid, la secció de vent de l'orquestra de RTVE és monolingüe: parla català.

Seria bo que els músics valencians repartits pels diferents escenaris geogràfics arribaren a organitzar-se en petits focus reivindicatius. Però sobretot resultaria interessant i decisiu que foren conscients del seu paper social dins de les manifestacions culturals que representen. Si no és així, els músics de banda no superaran l'etiqueta que arrosseguen d'altres èpoques, segons la qual se'ls considera una pura anècdota folclòrica. A tall d'exemple: resulta patètic el populisme pregonat per la presidència del València Club de Futbol inaugurant cada partit al Mestalla amb una cercavila amenitzada per una banda de música diferent. Permetre actes com aquests només aconsegueix perpetuar una idea dels músics de banda que ja s'hauria hagut de superar. I és que per a alguns, els nostres músics només serveixen per tocar l'instrument a les cercaviles, a les processons, a les falles i als bous. No és això.

Ricard Huerta

L'emigració dels músics i la meua experiència personal

ARXIU

L'emigració de músics valencians s'explica per diverses raons, encara que aquestes difereixen avui de les d'antany. En els anys 50, durant la meua època d'estudiant en el Conservatori de València, regnava una situació econòmica al nostre país en què resultava dur viure de la música. Avui dia això ha canviat, afortunadament a millor. Això no obstant, aquest no va ser el motiu que em va induir a emigrar, sinó l'ideal que jo posseïa i que volia aconseguir amb l'instrument. En la meua època d'estudis encara es tocava a València la trompa en *fa*, instrument lloable, però de difícil execució. Les grans orquestres europees tocaven ja la trompa en *si* bemoll, instrument més apropiat per afrontar les demandes tècniques cada vegada majors que s'exigien a la trompa. Seguint l'impuls del meu ideal, em vaig traslladar a Londres per estudiar amb el ja desaparegut Dennis Brain, considerat el millor trompista del segle XX. Per poder realitzar aquest impuls idealista vaig haver d'abandonar una plaça titular com a trompista de l'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, de formació recent. Però no vaig dubtar un moment a fer-ho. Afortunadament la meua emigració va fructificar i he aconseguit metes que m'han produït gran satisfacció i estímul.

Vicente Zarzo
Professor de trompa
del Conservatori d'Amsterdam
i del Reial Conservatori de l'Haia

Les xifres del fenomen de les bandes al País Valencià són aclaparadores: una xarxa de més de 400 societats, que agrupen centenars de milers de persones, entre músics i socis. Àngel Asunción, president des de fa catorze anys de la federació que les abraça, parla dels reptes que, ara com ara, tenen aquestes agrupacions.

"Els certàmens musicals són un mal necessari"

En aquest moment, les Corts valencianes tramiten la Llei Valenciana de la Música, que la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana demana des de l'any 86. Aquesta és la llei que vostès volen?

—La llei està redactada partint de les nostres reivindicacions. Una llei no és una solució de campanar ni de necessitats puntuals, sinó que és una cosa global. Nosaltres creiem que la llei en principi és positiva, perquè empara prou les nostres reivindicacions. La llei tracta de l'Institut Valencià de la Música, del finançament de l'ensenyament musical, del patrimoni musical valencià i de les mesures de foment cultural. És positiva perquè ens aporta estabilitat i culmina la fecunda relació que ha existit entre la federació i les institucions des de l'establiment de l'autonomia. Amb aquesta llei, passarem d'estar a mercè de la voluntat política de cada moment, encara que les institucions sempre han estat molt sensibilitzades, a tenir un Institut Valencià de la Música on es debata i es reglamente. Nosaltres transmetrem alguns suggeriments als grups parlamentaris perquè la llei arreplege altres qüestions: demanem que la federació i les societats musicals estiguen de manera expressa dins dels organismes consultius de l'Institut Valencià de la Música, perquè la veu que reclamà aquesta llei va ser la federació. Volem demanar, i ja sabem que és qüestió de pressupost, que així com s'empara la creació de l'Orquestra de la Comunitat Valenciana, també es cree, tan prompte com siga possible, la Banda Simfònica de la Comunitat Valenciana, com la banda de tots, i a la vegada una banda simfònica jove. També demanem que es cree l'alta escola de perfeccionament musical perquè els nostres professionals no hagen d'eixir fora de València per fer estudis de virtuosisme i especialització. Parlar de la llei és difícil perquè quan es desenvolupen l'Institut Valencià de la Música i altres aspectes arreplegats en la llei es quan veurem si el vestit s'adapta al que volem o si se'n desvia.

—Un dels punts fonamentals d'aquesta normativa és el reconeixement i el suport a les escoles de les societats musicals com a eix del grau elemental de l'ensenyament musical. Aquesta ajuda pot contribuir a eliminar els maldecaps de l'educació musical valenciana?

—Estem parlant d'un grau elemental que no existix ja. Per entrar als conservatoris s'ha de passar una prova d'accés al grau mitjà. Si volem parlar d'un grau elemental sense reconeixement ni titulació oficial, no hi ha dubte que hui qui pot fer-se càrrec d'aquest ensenyament previ són les societats musicals i d'alguna manera ja se'n responsabilitzen ara. Però, el que realment necessitem és una xarxa en tot el País Valencià de conservatoris de grau mitjà, un com a mínim en cada comarca, perquè és on hi ha més mancances.

—Passem a una qüestió d'eterna actualitat, els certàmens. Pot dir-se, com han afirmat alguns dels qui més han estudiat les bandes valencianes, que l'agrupació que se centra en el certamen ha fracassat en la seua aventura cultural?

—No exactament. Ni una banda pot tenir com a tasca única el certamen ni ha de deixar d'acudir-hi alguna vegada. Des de fa quinze o vint anys, cap banda centra l'activitat en el certamen. Si analitzem els deu últims anys del certamen de València, comprovarem que moltes de les bandes clàssiques del certamen apareixen de tard en tard.

El certamen és un mal necessari, que té de positiu la disciplina, la il·lusió i els assaigs. Si una banda hi va uns quants anys i és seriosa en la seua programació, haurà creat un bon brou de cultiu. Jo no crec que hui hi haja cap banda en la federació, de les 455, que tinga per únic nord el certamen. Moltes estan il·lusionades amb el certamen, però cíclicament. Què passa? que moltes bandes que per joventut fa molts anys que no hi han acudit, volen anar a un certamen per veure què trauen, com es mesuren. Per això, moltes bandes

que no hi havien anat mai, acudixen al certamen holandès de Kerkrade, o al de València.

—Potser les societats musicals han ampliat el seu camp d'interessos?

—En general, les societats musicals han ampliat el seu horitzó d'activitats. Hui una societat, a banda de la seua activitat pedagògica, té una missió de pluralisme d'oferta pensant més en el poble que en el seu historial. El projecte més seriós de les societats musicals és la creació d'escoles ben qualificades. Després ve el concert tradicional o el fet lúdic del carrer. No ens equivoquem, el carrer i la plaça s'han d'omplir de música perquè aquest és el motiu primitiu pel qual nasqué la banda. Ja hi ha, gràcies a la joventut, una sèrie de corrents on s'inclouen grups de metall, de folk, de percussió, quartets... Actualment, tenim censades 50 orquestres, 178 bandes juvenils, 151 grups de cambra, 119 corals i 42 seccions de teatre.

—El futur de les societats és compatibilitzar la tradicional "cultura de banda", unida a la festa, amb l'enriquiment musical?

—Si la mitjana d'edat dels músics fora de 50 a 55 anys, estarien ancorades en la tradició. Si la mitjana d'edat de la majoria de societats no arriba a vint anys, es tracta d'un cos viu amb mil idees. Si això es canalitza, tindrem una pluralitat d'activitats, perquè la gent jove no es conforma amb el concert, la cercavila o anar darrere del sant. Jo estic convençut que el futur de les societats musicals serà una oferta cada vegada més gran d'activitats distintes.

—Els instruments de corda i especialment les orquestres, es van consolidant?

—Els intel·lectuals amb poca visió de realitat de poble van iniciar pels anys 70 un moviment que era: bandes no, orquestres sí. El nostre crit, des de la humilitat d'aquesta institució, que no és cap poder fàctic, però que és la més vertebrada del País Valencià, els membres de la qual fem carretera i manta i no parlem des del despatx o des de la demagògia, va ser que qui deia això desconeixia la realitat sociològica i musical del País Valencià. Perquè un músic que toca corda naix d'una escola que pertany a una societat musical, el tronc de la qual és una banda de música d'on han nascut diverses branques d'activitat. Ja hi ha orquestres. Nosaltres diguérem a finals dels 70 a la Diputació de València que, de la mateixa manera que no s'importava cap músic de fusta, metall o percussió, si al País Valencià es potenciava seriosament la corda, en uns vint o trenta anys aquests instruments estarien en la mateixa situació. Ara, el risc que l'orquestra puga desplaçar la banda, no succeirà mai. Això seria com matar la mare d'on ha eixit el fill. A la llarga, des del meu punt de vista, si no hi ha bandes, no hi haurà orquestres.

—Una ponència de l'assemblea de la federació celebrada a Morella a finals d'octubre va denunciar les dificultats de la dona per incorporar-se a les directives de les societats i de la federació. Què en pensa?

—Aquesta ponència volia despertar l'interès de les dones per entrar a formar part de les tasques directives perquè un 27% dels músics de les bandes són dones. En el mateix cas es troben els joves. Nosaltres creiem que els joves han d'entrar en les juntes directives.

DAVID VIJUESCAS

Àngel Asunción, vinculat a la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana des del naixement d'aquesta entitat, fa quasi trenta anys, veu amb optimisme el futur: "Les bandes tenen més músics que mai i la permanència mitjana és cada vegada major."

—A Morella també es va fer palesa una altra dificultat de les societats: la pèrdua del monopoli de l'oci per al músic. Estan les agrupacions musicals ben equipades per a una nova època en què els hàbits socials canvien a un ritme frenètic?

—L'oci hui es cobrix de moltes maneres. Les societats han de calfar-se un poc més el cap. La pluralitat d'ofertes per atraure la joventut pot ser proporcional a la quantitat de joves que tinga la junta directiva. La junta jove possiblement oferisca més atraccions que una altra de madura. Jo pense que vivim en una societat cada vegada més còmoda i amb menys esperit de sacrifici. És un problema general. Quan parlem d'absentisme dels músics als assaigs, el problema no és simplement l'oci, sinó que si la gent jove, que és la que ocupa la majoria de llocs en les bandes, estudia i treballa, els assaigs són un esforç suplementari cada dia. Ja no van als assaigs per distraure's. Les causes romàntiques són cada vegada més difícils de mantindre.

—Són causes romàntiques?

—No exactament. Ser músic ha de tindre una component romàntica i no tan sols professional o materialista. Ha de tindre una component espiritual de la vida. No obstant això, les bandes tenen més músics que mai i la permanència mitjana és cada vegada major, o siga que s'observa un creixement en permanència.

—També s'ha demanat que la federació amplie les seues funcions, per exemple, amb nous serveis d'assessoria. Avança la federació al ritme de la societat?

—La federació camina al mateix ritme que la societat, no s'ha aturat mai. Per a alguns, potser, va massa de pressa, i per a altres no va prou ràpid, perquè és un col·lectiu plural, amb moltes mentalitats i comarques amb projectes tremendament diferenciats. La federació té el problema del seu propi pluralisme. Ara bé, si ho analitzem, no hem anat mai arrere.

Miquel Calvet

La música encara és art

Davant el tòpic "les nostres bandes són planter d'artistes" caldria fer una reflexió evident: la formació que les bandes ofereixen als educands està exclusivament dirigida a l'instrument; és a dir, els coneixements bàsics del solfeig i la tècnica indispensable per a formar part de la banda. En essència això seria suficient, pensant en agrupacions d'afeccionats i aquest seria en principi l'objectiu del xiquet o xiqueta que simplement vol tocar a la banda del seu poble. Però l'ambient que el rodeja (familiars, pares, socis, etc.) el condueix a fer-se unes expectatives, al pas del temps, que el fan pensar en el professionalisme i centren tota la seva atenció en la formació com a instrumentista per fer-se un futur laboral, a més a més estable. Amb la creació de gran nombre de conservatoris i la incorporació dels nous plans d'estudis, les possibilitats d'aconseguir un lloc de treball s'han vist multiplicades –en la docència– però sempre com a alternativa a la formació rebuda en el conservatori, dirigida fonamentalment cap a la interpretació. Així doncs, ens trobem amb gran quantitat d'intèrprets

i docents nascuts a les bandes del País Valencià que ocupen llocs de treball per tot arreu de la geografia espanyola.

La investigació i la creació són, indubtablement, tasques que necessiten d'una formació molt més ampla, d'uns estudis especialitzats que es comencen a cursar a una edat madura; possiblement és la causa del desànim de moltes aspiracions creatives, les quals, dintre de la societat mercantilista que ens envolta, veuen truncats els seus projectes i expectatives per una realitat hostil a la creació mateixa. Són pocs els compositors que apleguen a escoltar les seues obres, però l'estètica personal, el seu propi llenguatge i els mitjans exigits per a la interpretació són motius que van minvant les possibilitats de fer una estrena. El públic per a la música contemporània no deixa de ser una minoria, i són moltes més les obres basades en un llenguatge tradicional i fins i tot sense cap transcendència, les quals arriben al públic.

Però reprenent el tòpic exposat en un principi, caldria preguntar-se si aquestes eixides laborals estan relacionades amb l'art. Es pot posar horari a l'art i un rellotge per fitxar? En què ha quedat l'ideal bohemi decimonònic del músic com artista? Crec que un dels pocs reductes on la música encara és art, és l'espai on el compositor es troba amb ell mateix, indistintament de l'estètica personal que defense i el llenguatge que utilitze. Aquest instant, en què la idea no és ofici encara, acte íntim de creació, sublim reflexió interior.

Ramon Ramírez Beneyto
Professor del Conservatori de València i director de la Banda Primitiva de Llíria

La música contemporània i la meua experiència personal

El problema de les bandes no és la seua composició sinó la utilització mediàtica i equivocada, unívoca i manipuladora, és a dir, interessada, de les seues estructures i possibilitats.

La meua evolució dintre del món de les bandes va ser singular, possiblement va vindre propiciada pel tipus de societat, de banda, que era la meua, la de Manises. Una banda de nova creació amb gent jove, amb esperit cultural, tolerant, progressista, i amb gent provinent de diferents estractes socials i culturals. Tot sumat a un director jove sense prejudicis i amb una qualitat essencial: "saber escoltar".

Tot açò, unit a un ambient creatiu, va fer que la possibilitat d'experimentació fóra rebuda amb expectació i normalitat. Fins el punt que la meua primera obra (*Drama*) va ser estrenada amb gent de la banda. Aquesta dedicació va fer que molts músics es dedicaren a la música contemporània com a part de la seua "missió artística" primer com a estudiants, després com a professionals.

Es clar que el problema dels compositors no són les bandes sinó el fet que aquestes es desenvolupen en un ambient retrògrad i poc creatiu, paralitzades per la utilització política que en fan els directius i els dirigents polítics d'ocasió.

La banda hauria de ser un focus de creativitat i progressisme (que no vol dir que no es mantinguen les tradicions, sinó al contrari). Seria ideal que les bandes consideraren que ser portaveus de l'avantguarda és ser realment útils a la societat: açò, almenys en teoria, donaria bons músics i bons creadors.

Joan Cerveró
Compositor i professor del Conservatori de València.

"La federació té una velocitat d'elefant"

Josep Lluís Pascual és president de l'Assemblea de l'Associació de Societats Musicals de la Vall d'Albaida. La constitució, fa un parell d'anys, d'aquesta assemblea va provocar un canvi en la manera d'entendre les societats musicals al País Valencià. Segons Pascual, la força dels músics "pot pressionar qualsevol govern".

ARXIU / RAFA GIL

Josep Lluís Pascual és músic i directiu a la vegada. Juntament amb altres directius de la seua comarca fa anys que intenta modernitzar les estructures bandístiques. Toca el clarinet baix a la Unió Musical de Bocairent, de la qual és secretari.

—La Vall d'Albaida s'ha convertit, des de fa uns anys, en la comarca més innovadora pel que fa a la gestió de les bandes de música. Què ha impulsat gent com vostè a modernitzar les societats musicals?

—La federació té uns delegats comarcals que se suposa que coordinen les bandes de cada comarca i van a la junta de la federació per exposar els problemes que puguen sorgir. En aquesta comarca hi hagué un delegat que no feia res. En 1993 vam arribar un equip prou jove de gent a les juntes directives de diferents pobles de la comarca, vam agafar els estatuts de la federació i els vam desenvolupar. A partir del nostre invent, la Costera també va crear una junta comarcal i a hores d'ara també n'hi ha una a la Plana Baixa.

—Quines són les activitats de l'assemblea comarcal?

—Ara preparem esmenes per a la llei valenciana de la música, perquè estem en contacte amb partits polítics. En el mes de maig vam fer un curs de gestió i administració dels socis. Tots els anys fem, també, la diada musical de la Vall d'Albaida, que és una festa dels músics i per al músics en què deixem d'anar darrere del fester. També, com que estic en la comissió de modernització d'estructures federals, des de la mateixa junta fem propostes que presentem en la junta directiva en València.

—Vostès mantenen unes diferències importants amb el president de la federació, Àngel Asunción.

—La federació té una velocitat d'elefant. El problema de la federació no és Asunción. El problema és l'estructura, que és lenta, que al meu parer està quinze anys més endarrerida que la societat que l'envolta. La federació funciona des de fa molts anys, però no té el pes que hauria de tindre. Nosaltres vam fer un comunicat en la reunió de Morella per integrar el món de la dolçaina i de les corals en la federació, que alguns malentenen de bandes, però que ha de ser de societats musicals.

—Quina és la importància dels músics al nostre país?

—Crec que no hi deu haver partits polítics ni sindicats que tinguen tanta gent afiliada com nosaltres. Es tracta de centenars de milers de persones entre músics, familiars, i socis. Hauríem de tindre un pes molt important, per què jo crec que som suficients per pressionar qualsevol govern.

—Quin és el nivell dels directius de les societats musicals ?

—La mentalitat dels directius de les bandes de música ha d'evolucionar. Hi ha molta gent que no té edat per exercir els càrrecs. La mitjana d'edat dels directius supera els cinquanta anys quan la mitjana dels músics no supera els vint. A qui representen els directius? A la meua comarca la majoria dels directius són músics. No és el cas d'altres comarques, en què els directius viuen al marge de la banda.

Mario Reyes

La informació auditiva en el sector audiovisual

A pesar del que puga semblar, la funció de la música, o més genèricament, de la informació auditiva en una pel·lícula, no es redueix a aquesta col·lecció de grans temes musicals que de tant en tant editen les multinacionals discogràfiques, com si l'espai sonor d'una pel·lícula es poguera diferenciar sense més de les imatges fílmiques a les quals està obligat a servir. Un fenomen semblant passa amb altres productes audiovisuals, com ara les telesèries i bona part dels espots d'alt nivell, en què un cert tema sonor, musical en la majoria dels casos, queda sovint reduït a la mera funció de sintonia recordatòria del producte al servei del qual va nàixer.

Hom ha dit manta vegades que la millor música d'una pel·lícula és aquella que no es nota, afirmació que solament amb algunes reticències es pot estendre també a la majoria dels productes televisius, en què la qüestió més important és la marca, i això fins el punt de contaminar un producte visual del qual, sovint solament se'n recordarà la sintonia auditiva. Més enllà d'aquest prodigi d'eficàcia sonora, s'ha de constatar que, llevat del cas dels productes descaradament comercials, l'espai sonor de l'audiovisual constitueix un terreny creatiu d'una delicadesa extrema i susceptible d'una cadena de combinacions pràcticament infinita, sempre al servei de l'efecte concret que es desitge obtenir de l'espectador en cada instant.

Com és natural, s'entén aquí com a espai sonor en l'audiovisual, o informació auditiva, un conjunt de sons que va des dels diàlegs fins la proliferació d'efectes mecànics o informatitzats susceptibles d'imitar els sons més diversos, es tracte d'uns vidres que s'esmicolen, del lleó rugint o de volcans en erupció. L'aspecte més important és que tot això pot ser subratllat o trivialitzat, en un autèntic maremàgnum de possibilitats, per la cadència d'una partitura musical que sempre hi serà present.

Deixem de costat els tècnics de so, tan importants a pesar de tot, i concentrem-nos en els músics. Les imatges d'un riu desbordat no es poden acompanyar més que del so que aproximadament correspon a aquest succés, però es requereix a més la resposta humana a aquest desastre, i és aquí on intervé la partitura musical, ja siga a favor, en contra o acompanyant segons quins personatges de l'audiovisual. Fins i tot les pel·lícules de cinema mut s'acompanyaven d'interpretacions en directe i, més o menys simètriques o contrapuntístiques, al piano. El cinema sonor va introduir la veu, però també la música. De manera que les peces musicals i la narració musical que acompanyen el recorregut anímic dels personatges de les pel·lícules són tan importants com la descripció verbal de les conductes que veiem a la pantalla, ja siga gran o petita. I aquest és encara el repte pendent dels nostres músics en un desafiament narratiu com aquest.

Julio A. Mañez

Mètodes numèrics per a la física

Rafael Guardiola, Emili Higón i Josep Ros

Aquest llibre conté una presentació selectiva dels mètodes de càlcul numèric adequats a l'estudi de diversos problemes físics. Inclou també un disquet amb els programes d'ús general i una llarga llista d'exemples.

Universitat de València
"Educació. Materials", 9

Faust

Llorenç Villalonga

Faust és una tragèdia a la manera neoclàssica –fidel a la regla de les tres unitats de temps, lloc i acció– que condensa vint-i-un capítols de la primera part de la novel·la *Bearn*, considerada el cim de l'obra villalonguiana.

Editorial Moll
"Raixa", 11

Entre la vida i els llibres

Joan Estelrich

Aquesta àmplia antologia permet copsar algunes de les matèries que preocuparen el prolífic Joan Estelrich, un intellectual fonamental de la cultura mallorquina i catalana de la primera meitat d'aquest segle.

Universitat de les Illes Balears
"Biblioteca Marian Aguiló", 20

Coordinació:
Laia Climent (*Llibres*)
Oriol Cortacans (*Guia*)

ARXIU

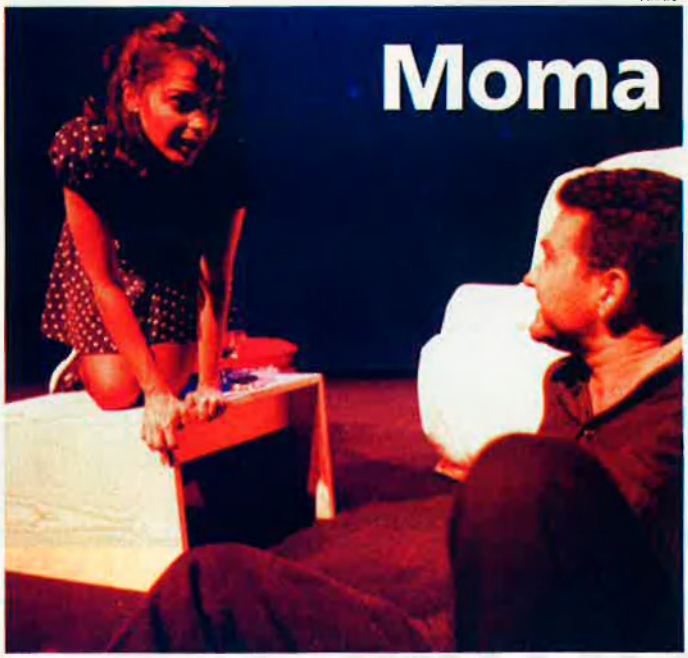

Moma obre un espai interdisciplinar

75

L'Espai de Moma Teatre deixa entrada a altres disciplines de l'art com la música i la fotografia, en una temporada que comença amb un cicle d'autors de teatre valencians, entre els quals hi ha Carles Alberola, autor de 'Mandíbula afilada'.

77 Comença la Lliga de Pilota Valenciana

El 23 de novembre es farà el primer partit de la setena Lliga Professional de Pilota Valenciana, Circuit Bancaixa.

ARXIU / RAFA GIL

ARX.U

68 Sebastià Gasch, desconegut

Julià Guillamon aprofita que ara es commemora el centenari del naixement de Sebastià Gasch per constatar que l'obra d'aquest intel·lectual no es troba a l'abast del públic.

74 Piano i 'bel canto'

Un nou festival de música s'estrena a Barcelona aquesta setmana: el Festival de Piano i Bel Canto, que presentarà tant artistes consolidats com joves promeses.

ARXIU

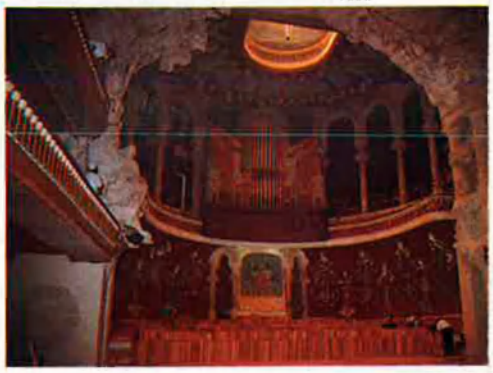

ARXIU

Sebastià Gasch
Crític d'art i de les arts de l'espectacle

Sebastià Gasch com a símptoma

Durant la commemoració del centenari del naixement de Sebastià Gasch, es produeix la curiosa situació que la seva obra no es troba a l'abast del públic. I per falta d'obra al mercat, es creen certs tòpics sobre Sebastià Gasch que no corresponen, fins i tot són contraris, a la seva figura.

Dels 36 títols que apareixen en la bibliografia del catàleg de l'exposició de Sebastià Gasch a la Fundació Joan Miró de Barcelona, només un, *Barcelona de nit*, publicat per Parsifal Edicions amb motiu del centenari, es troba actualment en distribució a les llibreries. Es produeix, doncs, la curiosa situació que mentre es commemora el naixement i se celebra la figura de Gasch fins i tot exposant-ne els records i objectes íntims, la seva obra no es troba a l'abast del públic. No sé si els organitzadors ho van tenir en compte a l'hora de dissenyar l'espai expositiu. Al mig de la sala, l'espectador trobava una única vitrina on s'havien practicat unes obertures amb uns guants enganxats, com en els laboratoris on es manipulen substàncies perilloses. Amb aquests guants es passaven les pàgines dels àlbums on hi havia les fotografies, les cartes, els programes d'espectacles i els llibres de Sebastià Gasch.

El cas de l'exposició i el centenari Gasch indica coses diverses. En primer lloc una situació d'abandonament. El comissari de l'exposició Gasch i autor del prefaci de *Barcelona de nit* és Joan M. Minguet, que a principis dels vuitanta va recopilar també el llibre *Escrits d'art i d'avantguarda (1925-1938)* per a Llibres del Mall. És un llibre molt important, que avui dia, després de la desaparició de l'editorial, tampoc no es troba. Es pot dir que si Gasch conserva encara una mínima presència, per petita que sigui, és gràcies a l'atenció que Minguet ha dedicat a la seva figura i a la seva obra. En l'època en què Edicions 62 va començar a publicar clàssics (a la Col·lecció "Antologia Catalana") Gasch encara era viu i publicava. Quan hagués estat potser el moment de recuperar-lo (com es va fer, per exemple, amb el director de *Mirador*, Just Cabot), Edicions 62 va suprimir la seva col·lecció de clàssics, "L'Alzina". Com pot ser que cap de les principals editorials del país no disposin ara d'una col·lecció, per publicar l'obra d'escriptors interessants per molts conceptes que no encaixen, però, en les col·leccions de narrativa o d'assaig d'actualitat, purament convencionals i d'estil internacional?

Gasch és a més, eminentment, un periodista, i l'article periodístic, per molt que es digui ara amb l'Any Pla, en termes editorials, és cosa morta. Qualsevol persona que conegui mínimament la lite-

ratura catalana sap el que costa trobar un llibre de contes o una novel·la que resisteixin el pas del temps. En canvi, llibres d'articles com els de Marià Manent o de Joan Teixidor són una lectura extraordinària. El mateix passa amb els de Gasch. Els que va reunir en els seus llibres, aplegant-los per temes (alguns tan pintorescos com l'ensinistrament d'animals) i els que encara hi deu haver d'inèdits d'abans de la Guerra i dels temps de *Destino*. Hi ha alguna possibilitat que algun dia poguem llegir aquests textos? Siguem clars. Els articles que Gasch va escriure directament en català potser es podrien editar en alguna petita editorial. Els de *Destino* és molt improbable que els arribem a veure mai. Si Gasch els hagués aplegat en vida, si traduïts per algú altre s'haguessin fet passar per obra catalana seguint un procediment molt estès entre els editors, seria una altra cosa. Mort Gasch, la trampa ja no val, i editar els articles originals en castellà és impensable.

Crònica d'una decadència. Com que els textos de Gasch no es poden llegir, els tòpics sobre la seva figura es repeteixen amb impunitat. El tòpic d'un Gasch entusiasta, defensor de les arts de l'espectacle, del *music hall*, el cinema, el circ i la boxa. Una lectura ràpida de *Barcelona de nit*, d'*El Molino* o de *Les nits de Barcelona* revela, al costat d'aquest entusiasme, una visió moltes vegades desencantada, una fatalitat davant el rumb que prenen les coses i la desaparició dels grans artistes que ha conegut. Apareix un Gasch que podríem qualificar de fellinià, que dóna la dimensió humana d'una decadència i que ho fa amb una gran capacitat literària. Les seves cròniques a *Mirador* sobre la misèria dels cafès-concert del Pla del Palau i dels espectadors populars, el retrat del London Bar amb la gent de circ desocupada, abocada a la precarietat ,són peces d'una gran força poètica i d'un valor indiscutible. La capacitat de reproduir ambients, portada fins a l'extrem de la mania, hi és un dels elements principals i és moderníssima.

Gasch declarava que el surrealisme feia tuf de prostíbul: l'incomodava profundament i s'hi oposava amb tota l'ànima. A partir d'un determinat moment, s'allunya del seu amic de joventut, Salvador Dalí. En els termes de l'actual política cultural aquest matís representa una complicació innecessària. Representa un obstacle per comprendre i sobretot, per publicitar la figura de Gasch en termes de l'actual correcció política. Sorgeix aleshores un estereotip que és com una justificació pressupostària. El fet d'haver estat amic de Miró, de Lorca i de Calder pesa més que l'obra desapareguda, sotmesa a les vicissituds i a les servituds del seu temps i a l'evolució personal, a les creences i les conviccions del seu autor, que no sempre coincideixen amb el discurs oficial de l'avantguarda.

A mi la vitrina esterilitzada de l'exposició Gasch m'agrada molt com a símbol que dóna un sentit a la proliferació d'exposicions literàries que més que un estímul per a la lectura en són el succedani. Dóna a entendre que la literatura té un fort poder contaminant. I és cert. En aquest cas, no tant pel que Gasch té de radical i precusor, com proposen els partidaris de la continuïtat històrica de l'avantguardisme, sinó perquè els textos són plens d'elements que contradiuen l'esterotip i difícilment es presten a una visió lleugera de les coses. La major part dels llibres de Sebastià Gasch són confegits a base d'articles, sense evitar les repeticions, reaprofitant parts ja aparegudes en altres obres. Es una obra irregular, per la seva mateixa composició, que pot donar alguna llum sobre els usos del periodisme de postguerra, al marge de l'idealisme que darrerament envolta tot allò que es relaciona, per exemple, amb el procés de reescriptura de l'obra de Josep Pla. Més enllà d'aquesta irregularitat forçada, a l'obra de Gasch, hi ha pàgines admirables per les informacions que contenen, per l'estil ràpid i les descripcions precises, i per la gratuïtat, sovint impregnada d'un candor impagable amb què escriu sobre els grans personatges del seu temps: sobre Miró i Charlie Rivel, és clar, però sobre "Documentos", el pintor del barri xinès, o "Quevedini" l'ensinistrador de puces de Sants, que sembla haver inspirat a Rusiñol "La niña gorda".

Julià Guillamon

Article de Sebastià Gasch sobre Joan Miró publicat a la 'Gaseta de les Arts', Barcelona, núm. 39 (15-12-1925).

Com que els textos de Gasch no es poden llegir, els tòpics sobre la seva figura es repeteixen amb impunitat. Al costat de la tòpica visió del Gasch entusiasta, aquests textos revelen una percepció desencantada.

La perplexitat i l'estil

Una visió crítica i plena d'ironia sobre la societat actual. Històries quotidianes, perplexitats i paradoxes, posades en dubte amb una narrativa lúcida i impactant. Sergi Pàmies demostra una vegada més ser un dels millors estilistes de la nostra època.

CONTES

SERGI PÀMIES
La gran novel·la sobre Barcelona

Quaderns Crema. Col·l. "Mínima minor", 74. Barcelona, 1997

139 pàgines | 1.400 ptes.

El món és tal com ens arriba a través dels sentits o pel contrari té una vessant pròpia que se'ns allunya cada vegada per la nostra incapacitat d'enfrontar-nos-hi? És el món tal com el pensem o té les seves lleis, unes lleis transgressores que ens amaguen els significats més profunds? La narrativa de Sergi Pàmies intenta respondre aquestes i altres preguntes, però sense caure en la trascendència que molts escriptors fan servir, massa sovint com a pantalla per no deixar entreveure la seva incompetència.

A través de quinze contes, alguns molt breus, d'altres no tant, l'escriptor ens vol fer arribar una visió de la realitat que, lluny de recrear-se en la seva facilitat aparent, intenta atrapar l'altra cara d'unes existències mediocres, d'una concepció ingènua i superficial de les coses. Funcionen com retalls de vida, retalls quotidians sense gaire sentit, o amb tot el sentit, epicentres del que és el contacte entre els éssers humans, del que passa quan aquests ensopeguen amb el conflicte de la seva indefinició. Pàmies ens mostra una realitat mistificada pel seu esforç estilístic, però alhora ens fa pensar en la mirada, insuficient i aleatòria, que deixem anar sobre un univers que mereixeria un altre tipus d'actituds per la nostra banda.

Així, és el món que resulta absurd o és la nostra mirada, les accions predeterminades, el que ens fa pensar que tot allò fóra de costum és absurd? *La gran novel·la sobre Barcelona* vol respondre algunes d'aquestes preguntes sense aldarulls, amb la ironia d'un autor que manté des dels seus primers llibres una sorprenent capacitat d'anàlisi de les realitats més flagrants i, tanmateix, les més desconegudes. Fins quin punt aconsegueix Pàmies els seus propòsits? En té, de propòsits? Potser l'autor de *L'instint* i altres llibres amb un elevat nivell de suggeriment només es planteja construir uns referents, bastir una idea del món que tindrà sobre el lector un impacte limitat o fora de mida, sempre condicionat a l'efecte que aquesta manera de veure l'existència generi en el lector.

Ironia, perplexitat, una realitat esquinçada segons el punt de vista que s'apliqui... Pàmies ha posat una altra pedra d'una narrativa intel·ligent però limitada per la concreció de la proposta. Potser ens resta esperar nous esforços de l'autor perquè el seu particular univers, en línia amb l'obra d'altres escriptors actuals, arribi a oferir-nos tot el que la indubtable mestria narrativa que destil·la sembla aventurar. **Xulio Ricardo Trigo**

FITXES D'ASSAIG

CARLES BONET REVÉS
La falsa ruta

Flor del vent. Col·l. "De llevant a ponent", 7. Barcelona, 1997

Carles Bonet Revés, membre d'ERC, fa una crítica del rumb que ha seguit la política catalana després de la mort de Franco. Comenta que Catalunya ha seguit una falsa ruta que ens ha dut a la submissió de les esquerres majoritàries i a l'hegemonia i el control de CiU sobre tota la societat catalana.

RAÜL ROMEVA
Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra

Pròleg de José Maria Mendiluce
Centre Unesco de Catalunya
Barcelona, 1997

Raül Romeva, responsable del programa de la reconstrucció educativa de la UNESCO a Sarajevo des del setembre del 1995 a l'agost del 1996 entre d'altres càrrecs, ha volgut fer un repàs històric de la situació de Bòsnia-Hercegovina i alhora donar perspectives de futur.

SANTI VALLÉS
Josep-Lluís Bausset, testimoni de tota una època

Edicions de l'Ajuntament de l'Alcúdia. L'Alcúdia, 1997

Aquest breu opuscle correspon a la comunicació presentada amb motiu del congrés "Martí Domínguez i el seu temps". Aquí es troben els esdeveniments més destacats que han envoltat la vida d'un personatge compromès políticament, el professor Josep-Lluís Bausset.

El llibre sense autor

ARXIU / DOMÈNEC UMBERT

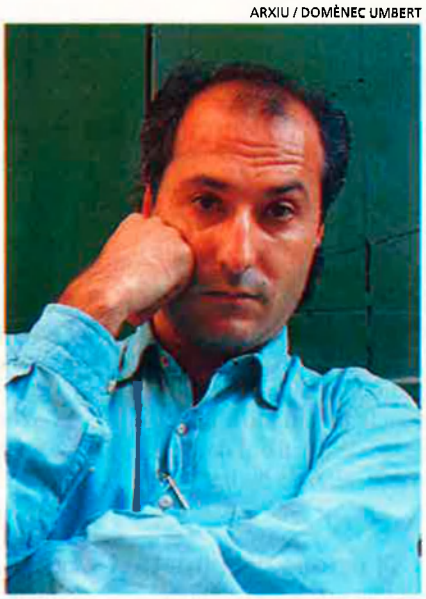

En plena era de sotracs i trencadisses, hi ha un port, hi ha una màquina de fotografiar, hi ha un Autor i una Obra (en tràmits, tots dos, de "desaparèixer") i hi ha una figura (la Desconeguda), fet i fet elements per al·ludir al caos de l'expressió literària, però no pas per oferir respostes.

ASSAIG

VICENÇ ALTAIÓ
La Desconeguda

Editorial 3 i 4
Col·l. "L'hora del present", 5
València, 1997

162 pàgines | 1.750 ptes.

Vicenç Altaió, tant si es transvesteix de poeta com de crític, d'assagista o editor, fins i tot de "traficant d'idees" o director del centre KRTU, li agrada reblar el clau i és així com ens brinda aquest inclassificable assaig (o "exercici d'estil") que duu per títol *La Desconeguda*. Aquesta Desconeguda (amb majúscula) és, manllevant-li unes paraules al pròleg, aquella "metàfora d'allò inaprehensible i sempre fugisser", aquella "figura de l'imaginari que apunta cap a una altra realitat", això és, cap al paisatge que els teòrics estructuralistes i postestructuralistes (Derrida, De Man, Blanchot...) ens han deixat després de dinamitar tota possibilitat de distingir la literatura de la ciència, cap al temps de les crisis (de filiació nietzscheana) de la idea del subjecte, autor, objecte, obra i llenguatge verbal a les quals el cicló de la postmodernitat va abocar-nos, cap a "una altra realitat" que buida els conceptes de sentit i anul·la la consciència pròpia fins al des-coneixement final.

I això fa Altaió en aquest llibre: dinamitar tota possibilitat de distingir el gènere en prosa no narratiu que és l'assaig d'una narració alhora juganera, obscura i atípica amb l'objectiu de (fer) reflexionar sobre el paper de l'acte literari i tots els seus protagonistes que l'estructuralisme qüestionà.

Amb aquest text abundant en metàfores i pleonasmes Altaió malda per convertir l'expressió literària en experiència, per programar una "estètica de la desaparició" perquè, segons Blanchot, el destí de la literatura és la desaparició. Som, per tant, davant un llibre molt (o exclusivament) apte per a lectors transgressors. **Ernest Farrés**

Càntic d'amor pur

La resurrecció de Mela pel seu germà, és l'inici d'una història d'amor pur entre tots dos, que es veurà entrebancada per una separació d'anys. Quan es retroben, la seua vida es transformarà radicalment, però l'espai del somni on voldrien romandre es revelarà tan fràgil com les ales dissecades d'una papallona...

NOVEL·LA LÍRICA

IGNASI MORA
Mela

Eds. 62
Col·l. "El Balanci", 311
Barcelona, 1997

128 pàgines | 1.500 ptes.

Contar l'argument de *Mela*, du irremeiablement a la caricatura, perquè aquesta és una d'aquelles històries que voregen les fronteres de la sensibleria, sense passar-les mai. El llibre exigeix una complicitat del lector a fi que no s'hi quede en els aspectes circumstancials. Per comprendre l'estat d'ànim del narrador cal tenir present que les seues paraules són una llarga pregària dirigida a un tu omnipresent per tal despertar-lo de la indiferència.

El narrador recorda els moments més significatius de la seua vida des del retorn a la vida de la seua germana, la inevitable separació i l'ingrés en el seminari. Per això decideix instal·lar-se en el passat, en els somnis. El protagonista manifesta una mística del silenci que li fa de trampolí per sentir l'íntima naturalesa del paisatge, de les coses.

El nervi de la novel·la recau en Mela, un personatge d'una personalitat atractiva i alhora esmunyedissa. En la total comprensió entre germans, a més de l'erotisme i l'amor, hi ha una vivència singular d'amistat. És una relació en què cadascú és l'espill de l'altre, on els amants troben la seua personalitat íntegra en la presència bessona de l'altre.

Ignasi Mora es mostra molt hàbil en l'art del suggeriment. Escrita amb una prosa sòbria i càlida, amb una senzillesa que contribueix a reforçar la intensitat poètica. Una novel·la breu, però plena d'al·licients, allunyada dels hàbits narratius de la literatura catalana actual. **F. Calafat**

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

Títol violat

La il·lustració de la coberta del llibre d'Edicions 62 *El barber violador*, de Joan Rendé, és un detall de la pintura d'Herbert Ploberger "Taula de dibuix", diu la pàgina de crèdits. Però a la pintura no s'hi veu cap estri de dibuix al damunt de la taula, sinó de barber o de tocador.

El perquè del pintat

Alícia veu que a l'entrada del jardí, tres jardiners pinten de vermell les roses blanques. Segons Salvador Oliva (*Alícia al país de les meravelles*), els pregunta "per què pinteu les roses de color vermell?". Però el que els demana, car és el que li sorprèn, no és el perquè les acoloreixen de vermell sinó el perquè les pinten, com escriu Josep Carner ("per què les esteu pintant, aquestes roses?") i Víctor Compta ("per què pinteu aquestes roses?").

No distingeixen el buquet

El *DIEC* ha entrat el gal·licisme *buquet*. I, en comptes de consultar els experts, ha copiat del *Diccionari de l'Enciclopèdia*, que en aquesta ocasió la vessa: "Aroma que exhala un vi". Jaume Ciurana (*Els vins de Catalunya*) ja insistia l'any 1979 que l'aroma del vi és una cosa i el buquet, una altra: "En el món dels afeccionats als vins, cal no confondre l'aroma amb el *bouquet*. Es parla d'aroma referint-nos sempre a vins joves, a vins no envellits ni criats." Alexis Lichine, l'autor de l'*Encyclopédie des vins & des alcools de tous les pays*, diu que l'aroma no es pot confondre amb el buquet. L'aroma es percep per l'olfacte i l'exhalen els vins joves. El buquet és una qualitat organolèptica del vi ben envellit.

"He fet la novel·la en català i castellà, simultàniament"

Lluís Maria Todó, autor d'*Els plaers fictícis* i *El joc del mentider*, ha publicat la seva tercera novel·la, *L'adoració perpètua*. Les tres són a Columna. Nascut a Barcelona l'any 1950, és professor de Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra.

MIREIA MARGENAT

Lluís M. Todó, autor de 'L'adoració perpètua'.

—Tota nova novel·la, dieu els novel·listes, constitueix un pas endavant en la vostra trajectòria. Aquesta, cap on dirigeix el pas?

—Cap a la recerca d'una veu original, diferent. I a desfer-se d'algunes característiques que havien estat meves, com una experimentació amb una manera d'escriure que és molt poc afí amb les meves tendències naturals.

—Això vol dir que esteu descontent dels dos primers llibres?

—En absolut, en absolut. Vol dir que m'agrada explorar maneres de fer diferents. Però quan el llibre l'has publicat jo me'n desentenc una mica.

—El llibre comença on havia acabat l'anterior?

—En certa manera, sí. *El joc del mentider* acabava amb un personatge que tenia una passió per un personatge fugitiu i esborrat, inabordable, i aquest és el tema que desenvolupo a la novel·la.

—Ens ha sorprès veure que el narrador homosexual visqui l'homosexualitat de forma angoixant, com un problema sense solució. L'homosexualitat és un problema?

—En aquesta novel·la, sí. És un problema en la mesura que el protagonista ho ha de viure amb un cert secret. A més hi ha una escena de rebuig social. Van a una pensió i no els volen. El protagonista, a més, pateix l'hipotètic patiment de l'altre per l'acceptació de la seva sexualitat.

—La novel·la de tema homosexual de Pedrolo, Un amor fora ciutat, *accentua aquesta característica de l'estigma homosexual. No heu temut acabar fent una novel·la com la de Pedrolo?*

—No. Aquí el protagonista no té cap sentiment de culpa. Vaig llegir la novel·la de Pedrolo fa molts anys i la vaig trobar horrorosa. El meu personatge pot ser depressiu, però per caràcter. És un malalt psicòpata.

—No us fa por de convertir-vos en l'escriptor-català-de-tema-homosexual?

—No em sembla que sigui cap problema ser-ne, o ser-ne de dones o de ciència-ficció. No em preocupa gens. L'important és escriure bones novel·les, que continguin el màxim possible de veritat, veritat estètica i moral. La literatura gai està perfectament acceptada a tot el món, i en alguns llocs encoratjada, per allò de la discriminació positiva.

—Creieu formar part d'alguna tradició literària catalana?

—D'una tradició que la forma *Vida privada* de Sagarra i prou. No sóc gaire lector de literatura catalana. Puc admirar altres escriptors, com Rodoreda o Pla, però tenen un univers bastant diferent del meu.

—Heu traduït Flaubert, però no veig que se us hagi encomanat.

—És així. Flaubert és un escriptor impecable, molt hàbil, autor de les frases més boniques de la literatura francesa contemporània, però és un escriptor molt pessimista, amarg. I jo més aviat sentiria afinitat espiritual amb altres escriptors com Marcel Proust o Nabokov.

—La frase llarga que utilitzeu no és influència francesa?

—No ho crec. Aquest llibre el vaig escriure en castellà i català simultàniament i feia una mena d'experiments amb les articulacions sintàctiques i veia una cosa que ja sabia, que els cultismes en català i castellà sonen molt diferents, remeten a coses molt diferents. I a pesar de tot he volgut fer-lo en català, tot i que potser implicava una violència més gran que en castellà. **Lluís Bonada**

Alpera rellança Maria Beneyto

Maria Beneyto s'ha "re-situat als anys noranta", amb la qualitat sorprenent de la seva darrera obra, "en un dels llocs capdavanters de la literatura al País Valencià", escriu Lluís Alpera en la introducció del volum d'Edicions Alfons el Magnànim destinat a recollir els quatre poemaris en català de l'autora. *Poesia* de Maria Beneyto, número 38 de la col·lecció "Biblioteca d'autors valencians", està format pels llibres *Altra veu* (1952), *Ratlles a l'aire* 81956), *Vidre ferit de sang* (1977) i *Després de soterrada la tendresa* (1993). L'autora mateixa s'ha encarregat de revisar els poemes perquè tenia la intenció d'oferir-los com a definitius.

Els quatre poemaris poden oferir més aviat, comenta Lluís Alpera, una impressió migrada si la comparem amb la resta de la seua producció literària, majoritàriament castellana. "En tot cas –escriu– sempre preferirem la qualitat a la quantitat i l'obra poètica de Maria Beneyto abasta uns nivells estètics altament sorprenents per la seua excel·lència a mesura que va publicant, especialment en els dos darrers llibres." Alpera lamenta l'actitud generalment poruga i recelosa de l'autora causada per l'escàs ressò que creu que té la seva obra en català. **Ll. B.**

ARXIU / RAFA GIL

Maria Beneyto ha aplegat la seva obra catalana.

Torna al mercat la revista 'Caràcters'

Després d'un silenci de dos anys, la revista de literatura *Caràcters,* torna a sortir al mercat. Inaugurant la seua segona època i editada aquesta vegada per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, aquesta publicació trimestral contribueix a promoure l'edició catalana.

Els coordinadors de la revista són Vicent Alonso, Francesc Pérez Moragon i Gustau Muñoz. Aquest darrer ens comenta que "la segona època de *Caràcters* intenta conservar la mateixa línia de publicació que la de la primera època. No obstant això, s'hi poden trobar certs canvis en el disseny i en la il·lustració. També hi ha una ampliació de pàgines, de contingut i d'opinions de diferents temes. Tot sense oblidar-nos del cos central de la revista: les ressenyes dels llibres".

Caràcters es pot trobar en tots els instituts, biblioteques i també als quioscs.

L'OPINIO DE PERE GIMFERRER

La importància de Rosa Leveroni

—La publicació dels quaderns íntims de Rosa Leveroni a càrrec de l'editoral 3 i 4 tornarà a posar d'actualitat el nom de l'escriptora. Quina importància té la seva obra?

—Rosa Leveroni és una figura interessantíssima que malauradament en aquests moments no és fàcil conèixer perquè fa anys que la seva obra poètica es troba exhaurida. Encara que aquesta obra poètica és relativament breu, la trobo d'una gran qualitat: de la poesia escrita per dones en català de qualsevol època crec que supera de bon tros Clementina Arderiu i només és superada per Maria-Mercè Marçal. Dintre de la seva generació (homes o dones) no crec pas que sigui inferior en res a Joan Vinyoli o Salvador Espriu, des del punt de vista de la qualitat poètica. No conec de moment aquests dietaris més que per un extracte periodístic però si he de jutjar per aquests extractes, o bé pel tast que puguin representar les cartes de Carles Riba publicades fa temps, pot ser un material de gran interès cultural i històric, a part del seu pràcticament segur valor literari.

El Nobel de literatura a Dario Fo

—L'actriu de teatre Núria Espert ha dit que Dario Fo no es mereix el premi Nobel de literatura, perquè abans se'l mereixerien altres autors teatrals com Arthur Miller o Harold Pinter. Creu que aquest premi ha estat just?

—No l'he vist mai actuar, però acabo de llegir un text seu, *Johan Padan a la descoberta de les Amèriques*, de l'any 1992, que em sembla absolutament extraordinari. Ara: per apreciar-ne del tot l'excel·lència s'ha de poder tenir a la vista l'original que no és en italià sinó en un mosaic dialectal bàsicament de dialectes d'Itàlia del nord però també amb elements napolitans, catalans i castellans. No sé fins a quin punt filològicament aquest tipus de material verbal és prou accessible a tots els acadèmics suecs, però la força rabelesiana i gairebé celiniana del text i la seva riquesa inventiva del lèxic, en la línia de Carlo Emilio Gadda o de Pasolini, semblen evidents.

MÚSICA

NOVETATS

Raimon
Recitals al Palau
(Picap)

Enregistrament en directe de la sèrie de concerts que Raimon va fer entre els dies 30 de maig i 3 de juny de 1997. El repertori escollit està format per cançons del seu darrer disc *Cançons de mai*, i d'altres d'emblemàtiques, com "Veles e vents", "Al vent" i "Diguem no". El CD inclou un llibret amb les lletres en català, castellà, anglès i francès, i a més també hi ha una presentació on Raimon adverteix que *Recitals al Palau* és un disc totalment en directe, sense correccions d'estudi posteriors.

Comença el Festival de Piano i Bel Canto

ARXIU

El logotop del festival és un poema visual de Joan Brossa.

A partir de dilluns 24 de novembre Barcelona acull un nou festival de música, el Piano i Bel Canto, de repertori exclusiu de cant i piano. Els principals objectius d'aquest cicle són tant la programació d'artistes de renom internacional, com la promoció dels joves guanyadors de concursos de cant. Erving R. Veg i Paul-Arnaud Péjoan, vinculats de fa temps a la música clàssica, són els organitzadors del festival.

El programa consta de setze actuacions, que comencen el 24 de novembre i es clouran el 20 de desembre. Els primers a actuar són el cantant Paata Burchuladze (dia 24, a les 21 h, al Teatre Tívoli), el pianista Eric Heidsieck (dia 25, a les 21 h, a l'Auditori Winterthur), i el guanyador del premi Plàcido Domingo, que estarà acompanyat per la pianista Ludovica Mosca (dia 26, a les 21 h, al Saló de l'Ajuntament de Barcelona).

TEATRE

'Fum, fum, fum', una comèdia a tres bandes

ARXIU

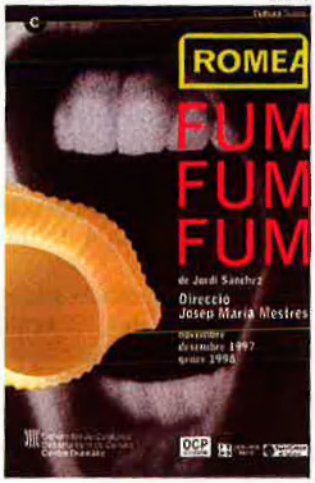

Cartell de la nova obra de Jordi Sànchez.

Dijous 20 de novembre s'estrena al Teatre Romea-Centre Dramàtic l'obra *Fum, fum, fum*, escrita per Jordi Sànchez i dirigida per Josep Maria Mestres. Es tracta d'una comèdia ambientada en la celebració del Nadal, que narra el retrobament familiar en tres parelles de tres edats diferents, i en què els conflictes avançats i la psicopatologia conjugal tenen un divertit protagonisme.

El repartiment de l'obra està format pels televisius Marc Cartes i Margarida Minguillón, i per Carles Martínez, Ariadna Planes i Glòria Roig. També hi fa un paper destacat el Doctor Solé, que ja va tractar la "psicopatologia conjugal i els conflictes avançats" en el programa de TV3 *Persones humanes*, que presentava Mikimoto.

Barcelona torna a tenir Teatre Principal

El Teatre Principal de Barcelona, situat al número 27 de la Rambla, torna a rependre les seves activitats artístiques. Dilluns 17 de novembre s'estrena "Simfonia per a un nou Teatre", de Gerardo Núñez, una obra simfònica-oratori interpretada per l'Orquestra Simfònica de Barcelona i per la Nacional de Catalunya, amb textos de teatre català que interpreten Anna Güell, Laura Conejero, Jordi Boixaderas i Lluís Soler.

La programació oficial comença, però, dimecres 19, amb la representació de l'obra *Maria Rosa*, escrita per Àngel Guimerà, adaptada per Josep Maria Benet i Jornet i dirigida per Rosa Novell. En aquesta nova etapa el Principal estarà gestionat per les empreses Balanà i Focus.

Humor i crueltat a la futurista 'Zowie'

ARXIU

Figurí del personatge principal de l'obra 'Zowie'.

El Teatre Lliure de Barcelona estrena dimarts 18 l'obra *Zowie*, escrita per Sergi Pompermayer i dirigida per Lluís Homar. La història se situa en un futur proper i tracta del viatge de la lucidesa a la follia del policia esquizofrènic anomenat Zowie. Humor, tendresa, crueltat i violència són els principals ingredients d'aquesta obra, que ha obtingut el Premi Ciutat d'Alcoi.

TEATRE

L'Espai Moma s'obre a tota forma de cultura

La companyia Moma Teatre ha reconvertit l'escenari del carrer de Platero Suàrez, a València, per obrir-lo a altres formes de creació artística a part del teatre, per esdevenir un nucli de vida artística a la ciutat. De cara a la temporada 97-98 el teatre es dirà Espai Moma i també obrirà les portes a la música i les exposicions.

Divuit de desembre de 1982, València. L'Espai Moma es donava a conèixer per primera vegada al Teatre Micalet. 20 de novembre de 1997, Moma continua en peu de guerra, ara amb el cicle "Autors: ara i ací". Han passat quinze anys i ells han procurat mantenir viva la calidesa que aquella primera nit van notar al Teatre Micalet. Creuen que el teatre viu en cada gest d'un actor i en cada mirada d'un espectador. També diuen que tota societat necessita el seu teatre i això és el que ells han fet en aquests quinze anys. Han estat testimoni actiu dels canvis produïts en la vida escènica de la ciutat de València i pel seu compte han anat configurant una denominació d'origen any rere any i obra rere obra. Podem parlar d'*El Knack, El Muntaplats, Inèrcia, Cel enllà tot són vinyes* o *Borja-Borgia*, per esmentar-ne només unes quantes.

ARXIU

Ara, però, han decidit fer el gran salt. L'Espai Moma pretén desplegar una oferta cultural més diversa i inquieta a la capital valenciana, un espai polivalent, provocador i interdisciplinar, que estimule a qui hi treballa. Un espai que aglutina actors, ballarins, músics, directors i dissenyadors..., totes aquelles persones que senten la cultura com un element vital i necessari. La qüestió és oferir una plataforma impulsora a tots aquells col·lectius que activen la vida social de València. Són els ingredients necessaris per crear un vincle directe i personal entre la vida teatral i el públic de la ciutat.

Des de la temporada 97/98 l'Espai Moma té un nou resident, el Grup Instrumental de València, membre del festival de música contemporània Ensems. El proper 24 de novembre s'estrenarà amb obres de Morton Feldman, Cèsar Camarero, Arvo Part i Kaija Saariaho sota la direcció de Joan Cerveró.

ARXIU

Quatre dies abans, però, s'haurà inaugurat el cicle de dramaturgs valencians contemporanis "Autors: ara i ací", "com obligat ressò d'aquest extraordinari moment que respira la dramatúrgia valenciana", en paraules de Carles Alfaro, director artístic de l'Espai Moma. Alfaro no s'estalvia de dir que el teatre valencià ja havia estat reconegut abans, però pels forasters, "com és habitual".

Tres són les obres que integraran el nou cicle: *L'Altre*, de Paco Zarzoso; *La Puta enamorada*, de Chema Cardeña i *Mandíbula afilada*, de Carles Alberola. La primera d'aquestes representacions estarà en cartell fins el 14 de desembre i és una composició de cinc històries dirigides per Carles Alfaro. Cinc encontres amorosos entre cinc parelles distintes on es mostra la impossibilitat del vertader encontre. Algunes d'elles és la primera vegada que es troben, d'altres ja han passat juntes per unes altres vides. L'Altre és sempre el culpable dels més bells i horrorosos miratges. L'autor de l'obra Paco Zarzoso va guanyar amb *L'Altre* el Premio Marqués de Bradomín 1996.

ARXIU

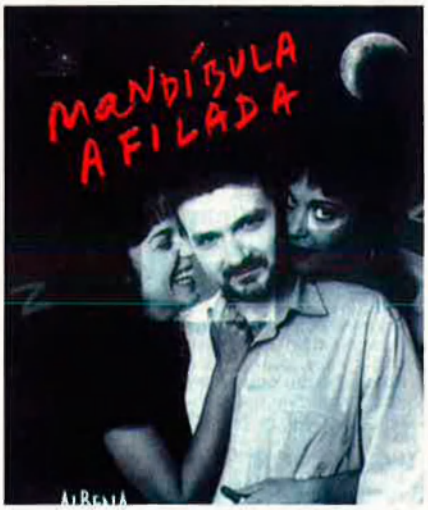

Cartells de les tres obres del cicle 'Autors: ara i ací'.

El 8 de gener la companyia de Chema Cardena estrenarà *La puta enamorada*, dirigida per Antonio Díaz Zamora. En aquesta ocasió el teatre ens remuntarà a un dimarts de carnestoltes de 1629, a Madrid. Allà hi haurà un borratxo boig enraonant entre el somni i la realitat; Velázquez, el pintor de la cort; el crit d'una dona, "La puta del rei", un criat enamorat i el fum de les pires de la Inquisició.

I ja només ens queda, per al 12 de febrer, *Mandíbula afilada*, dirigida per Carles Alberola i que es va estrenar al Sitges Teatre Internacional dins la retrospectiva que aquest festival va dedicar al dramaturg Carles Alberola, amb un gran èxit de crítica i públic.

Per a acabar-ho d'amanir, el propvinent dia 20 s'inaugura una mostra que és una restrospectiva de Moma. N'hi haurà més, una mostra de fotografies de Jordi Pla (del 8 de gener al 2 de febrer de 1998) i una tercera de fotografies en blanc i negre, del 12 de febrer al 8 de març del 1998.

Caterina Úbeda

EXPOSICIÓ

Els mòbils de Calder, a la Fundació Joan Miró

ARXIU / FUNDACIÓ JOAN MIRÓ

'Retrat de Miró' (1931), una de les obres exposades.

La Fundació Joan Miró s'ha avançat a la commemoració del centenari del naixement d'Alexander Calder, que s'escaurà el 1998, amb una exposició, del 21 de novembre al 15 de gener, de 150 obres d'aquest escultor nord-americà.

L'exposició conté escultures, mòbils, *stabiles* i objectes que Calder va fer entre 1920 i 1975 i que representen l'essència de Calder: l'obra en moviment. L'exposició té una mostra d'elements que reflecteixen l'amistat entre Calder i Joan Miró, que es van conèixer el 1928. Hi ha quadres de Miró de la col·lecció Calder i objectes d'ús quotidià d'aquest que pertanyen a la família Miró.

Rembrandt recorda el valor del gravat

L'artista més significatiu del Segle d'Or de la pintura neerlandesa, Rembrandt (Leiden, 1606–Amsterdam, 1669) va dedicar una gran part de la seva creació artística al gravat, però no com una tècnica supeditada a la pintura, sinó com una manera específica d'expressar la seva particular manera d'entendre la forma, l'espai i la llum. Això és el que es pot comprovar en l'exposició "Rembrandt: el paisatge natural i humà. Gravats", que recull una selecció de noranta gravats a la Fundació "la Caixa" de Barcelona. L'exposició durarà del 19 de novembre a l'11 de gener del 1998. Després, a partir de l'11 de febrer, també es podrà veure a la Fundació "la Caixa" de Ciutat de Mallorca. L'exposició, procedent de la col·lecció del Museu Casa de Rembrandt d'Amsterdam, segueix un eix temàtic basat en el cos i en les faccions humanes, en temes bíblics i en la natura.

ARXIU / FUNDACIÓ LA CAIXA

'Autoretrat amb Saskia', (1636).

La galeria Anagma inaugura nou espai a València

De la mà de la pintora Charo Marín, la galeria Anagma s'ha traslladat del centre històric de València a la zona de l'eixample, en concret al carrer de Pizarro, i ha diversificat la seua oferta. Anagma s'ha convertit ara en un espai creatiu on, a més de les exposicions habituals, hi ha també una oferta diversa d'objectes per a regalar, des de brodats fins a llibres de notes, tots ells inspirats directament en el quefer artístic de la pintora.

Charo Marín ha volgut obrir el seu local a aquelles persones que troben massa rígides les galeries d'art i que poden entrar en contacte amb la pintura i l'escultura a través d'objectes més quotidians en els quals ha depositat una part de la seua inspiració.

ARXIU

L'obra recent de Charo Marín en Anagma.

Mela

Ignasi Mora

Amb un estil mesurat i altament poètic, tramat d'imatges i paraules precioses, Mela és el relat d'una amistat feta de silencis, de distàncies i trobades, de vida i de mort.

Edicions 62
"El Balancí", 311

Caramells de l'auba (Nova lletra)

Antònia Ordinas Marí

"Aquesta és la noció més clara que tenc de la infantesa: el canvi de les estacions; la substitució del verd dels arbres pels ocres madurs de la tardor; camps guarnits de flors a l'estiu, que a l'hivern es cobrien del mantell blanc de la neu..."

Di 7 Grup d'Edició

La llampuga: un mite de la tardor

Massutí, E. i S. Vidal

Hi trobareu informació sobre la llampuga, aquest peix de vida misteriosa que compareix cada any quan acaba l'estiu, l'origen dels noms que rep, les molt variades maneres de cuinar-la i moltes coses més.

Documenta Balear
"Menjavents", 20

ESPORT

Setena edició de la Lliga Professional de Pilota Valenciana

Quan la lliga de futbol de les estrelles eclipsa entrenadors i presidents, arriba per setè any consecutiu la Lliga Professional de Pilota Valenciana, Circuit Bancaixa. La competició esportiva en la seua modalitat d'escala i corda s'acosta cada any més a la desitjada –per afeccionats i jugadors– profesionalització, que vol portar aquest esport a les cotes més altes d'assistència de públic als trinquets i a la màxima difusió entre els valencians. La competició començarà el 23 de novembre al trinquet de Pedreguer amb la partida que enfrontarà la parella formada per Sarasol i Sarasol II i el trio compost per Victor, José M. i Joaquín i finalitzarà el 15 de març, en plena celebració de les falles, al trinquet Pelayo, a la ciutat de València.

Durant aquests quatre mesos de competició, vuit equips, dos menys que l'edició d'enguany passat, intentaran classificar-se per a la següent ronda del circuit. Els equips que participaran enguany al Circuit Bancaixa són dos parelles i sis trios. Els quatre millors passaran a la fase final. La lliga professional d'escala i corda es troba dividida en tres fases competitives, en què les parelles o els trios jugaran en trinquets diferents, i en una fase final. En cadascuna de les tres fases els equips jugaran fins determinar, en la fase final corresponent, quin és l'equip guanyador. Aquest serà també el sistema de les dues fases següents de competició. A la fase final, arribaran un total de quatre equips que es jugaran, pel sistema de lligueta, l'accés a la gran final.

Entre els jugadors que participen en aquesta lliga destaquen les parelles formades per Sarasol I i Sarasol II, i la composta per Pigat II i Pigat III, patrocinats pels ajuntaments de Pedreguer i Benidorm respectivament. Mezquita, Dani, i Pasqual, patrocinats per l'Ajuntament de Vila-real, són el trio que té més opcions de guanyar el circuit. Canal 9 retransmetrà tota la fase final i la partida final del setè circuit Bancaixa. **Mario Reyes**

ARXIU / RAFA GIL

La Lliga Professional de Pilota Valenciana, Circuit Bancaixa, s'ha consolidat com una bona eina per revitalitzar aquest esport.

ESTRENES

ARXIU

Gràcies per la propina

Francesc Bellmunt dirigeix amb mestria la història iniciàtica de dos germans orfes que han quedat a cura d'un parell d'oncles solters en la València dels anys seixanta, extreta de la novel·la del mateix títol de Ferran Torrent.

La crítica ha coincidit a senyalar que aquesta és la millor pel·lícula de Bellmunt i l'acceptació que en els primers dies ha tingut per part del públic pareix confirmar-ho.

Santiago Ramos i Juli Mira, en els papers principals, interpreten aquesta història tendra però no ensucrada que ens presenta una peculiar manera d'entendre la vida no sempre admesa per la societat.

Microsoft Word 6.0
Una guia d'aprenentatge

Miquel Bofill

Es tracta d'una guia pràctica en català, en la qual els punts més importants van acompanyats d'exemples que facilliten la comprensió dels conceptes.

Eumo Editorial
"Itineraris d'Empresarials", 9

Arsène Lupin contra Herlock Sholmès

Maurice Leblanc

Arsène Lupin és el *lladre nacional* francès. Ara podeu gaudir de les aventures d'aquest personatge de ficció xerraire, irònic i amigable, però sobretot d'una subtilesa i una elegància extremes a l'hora d'actuar, tot un lladre de guant blanc. Un clàssic.

Edicions de 1984
"Butxaca", 18.

Els tramvies de Barcelona
(dels orígens a 1929)
Història i explotació

Albert González Masip

Dels tramvies de cavalls i de vapor, que unien Barcelona amb els encara independents municipis del voltant, a l'any de l'Exposició Internacional. En preparació un segon volum: del 1929 als nostres dies.

R. Dalmau, editor
"Camí Ral", 10

PLOU I FA SOL

Toni Mestres

'Tethys'

Ara fa uns dos-cents milions d'anys només hi havia un immens continent anomenat Pangea. Aquesta gran massa de terra era envoltada d'un únic oceà que circulava lliurement per la resta del planeta. De fet l'Àrtic i l'Antàrtic, aquests dos gegantins deserts de gel i fred, no existien perquè són un fet "curiós" i molt recent en la història geològica del nostre planeta. El nivell de la mar era superior, atès que no hi havia grans masses de glaç sobre cap continent i tant els corrents oceànics com l'atmosfèric eren notablement diferents dels actuals. Amb el temps va sorgir un braç de mar que separava el que actualment anomenem continent Eurosiberià, al nord, del bloc meridional, amb Àfrica, l'actual península d'Aràbia, l'Índia, Austràlia i l'Antàrtida. Aquesta mar s'ha anomenat Tetis i era tancada a l'oest per l'actual continent americà.

ARXIU

Més tard l'aproximació de l'Àfrica i la col·lisió de l'Índia amb Àsia varen acabar tancant la mar de Tetis i menaren a la formació del Pirineu, els Alps, l'Himàlaia i algunes serralades més. En aquesta època, el continent Antàrtic es va situar al pol sud, i a l'hemisferi nord els continents encerclaven una gran porció d'oceà. Això va originar la formació dels actuals casquets de glaç. Però mentre el pol septentrional no va repercutir en el nivell de l'oceà, perquè és aigua glaçada que sura, la gran quantitat de glaç acumulat a l'Antàrtida, sí. Tot plegat va fer que ara fa sis milions d'anys el que restava de l'antiga mar de Tetis, l'actual mar Mediterrània, s'arribés a dessecar. Més tard, va experimentar periòdics reompliments parcials i dessecacions. Tot això acompanyat d'impressionants canvis climàtics, inimaginables actualment. De Tetis, només en resta la Mediterrània i... una revista de meteorologia.

El cap de setmana passat l'Associació Catalana de Meteorologia, en les III Jornades de Meteorologia Eduard Fontserè, va presentar *Tethys*. Aquesta revista, de difusió per Internet, vol divulgar amb rigor els coneixements actuals de la meteorologia i la climatologia de la Mediterrània.

IDEES

El Palau Robert obre les portes al turisme

Les parets del Palau Robert de Barcelona acullen un centre d'informació turística de Catalunya amb la pretensió de fer conèixer la diversitat i la riquesa de la societat catalana en els àmbits històric, cultural, gastronòmic, esportiu, ambiental i tradicional.

A la primera planta hi ha espais interrelacionats on, segons l'estació de l'any, es projectarà un audiovisual i s'aniran presentant les "Rutes de Catalunya" i els productes típics que s'hi troben. També hi ha un servei d'autoinformació molt modern.

A la segona planta del palau hi haurà, cada mes, una exposició monogràfica. "Menjar a Catalunya. L'estil d'un poble" és la primera d'aquestes exposicions.

ARXIU

Façana del Palau Robert de Barcelona, on hi ha el centre.

La inauguració del centre se celebra aquest dimarts dia 18 de novembre.

IV Festival de Cinema Independent

ARXIU

Cartell del IV Festival de Cinema Independent.

Els cineastes sense gaires recursos, que no poden distribuir-se les produccions pels circuits més comercials, tenen una oportunitat de fer-se veure a l'Alternativa 97, val a dir, el IV Festival Internacional de Cinema Independent de Barcelona. Entre els dies 21 i 29 de novembre es projectaran un centenar de films al Centre de Cultura Contemporània i als Cinemes Renoir del barri de les Corts.

La Fàbrica de Cinema Alternatiu, organitzadora del Festival, assegura que l'adjectiu "independent" es refereix al director "que fa les coses perquè vol i com vol, sense cap mena de control extern". Amb aquesta proposta, s'hi han sentit identificats els directors dels siscents films i escaig de tot el món que s'han presentat al festival.

Alternativa 97 s'estructura en quatre seccions oficials, totes competitives: Curtmetratges, Documentals, Cinema d'Animació i Llargmetratges. A banda de l'àmbit competitiu, també s'hi han organitzat deu seccions paral·leles: Cinema del Magrib, CineExin, Curts de Nova York, Escoles de Cinema, Première, El Desconegut dels Coneguts, Los Olvidados, Realitzadors Catalans de Curts, Retrats de Grans Directors i Underground.

Plurilingüisme i ensenyament de la llengua

ARXIU / RAFA GIL

L'escola, motiu de debat.

La Universitat de València organitza el Primer Congrés Internacional del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, titulat "Ensenyament de Llengües i Plurilingüisme". Participen en aquest Congrés, entre alguns altres, els professors Joaquim Dolz, de la Universitat de Ginebra, Ángel López, de la Universitat de València, i Uiruiz Bikandi, de la Universitat del País Basc. Del 20 al 22 de novembre del 1997.

Els escriptors del 2000 es deixen veure

Amb vocació de mostrar els escriptors que "marcaran el panorama literari del segle XXI", l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana (AJELC) organitza la sessió "Escriptors del 2000". La cita és per al 20 de novembre, a les vuit del vespre, al Casal d'Associacions Juvenils de Barcelona (CAJB).

"Escriptors del 2000" consisteix en la lectura de relats de joves escriptors, membres de l'associació. Aquest és un dels molts actes organitzats pel CAJB per als mesos de novembre i desembre, amb el propòsit d'oferir un tast de la creativitat dels joves en art, moda, literatura i teatre, música i dansa.

HISTÒRIES NATURALS

Martí Domínguez

La teoria de Fuster

La mort de Lady Di a conseqüència de l'estat etílic del conductor ha originat una autèntica polseguera sobre l'efecte de l'alcohol i de les drogues. En un dels darrers números de *Science* (3.10.1997) es fa un últim balanç d'aquest efecte sobre el cervell, i destaquen un parell d'articles dedicats al *Cannabis*. Per a gran sorpresa de les autoritats nord-americanes, bona part dels mites sobre el consum d'aquesta planta queden desestimats. Els darrers estudis demostren que la marihuana no és, com sempre s'ha dit, un primer pas envers les drogues dures, i que tampoc no és particulament forta l'addicció que produeix (en qualsevol cas, més baixa que la de l'alcohol i el tabac).

Ja Joan Fuster intuïa alguna cosa de l'exageració que envoltava tot el món de la marihuana. En *Notes per a un desficiós* escriu: "L'espectacle del porro m'apassiona. El trobe fascinant. Hi ha, per començar, el ritual de confeccionar-lo: (...) el resultat sol tenir aspecte de botifarra. Després algú l'encén. L'iniciador fot una xamada, i de seguida posa cara d'èxtasi. Es mentida, naturalment. La droga –si és droga, que ho dubte– no ha pogut produir-li un efecte tan immediat". Per a Fuster l'ingredient realment al·lucinogen del porro són les baves que cada consumidor aplica consecutivament al cigarret. "Freud, si ho haguera presenciat, ho hauria inclòs en l'apartat de 'sexualitat oral'". M'imagine el filòsof de la Ribera participant, amb un punt d'escepticisme, en un d'aquests rituals intercanvis de bacils, i no puc deixar de somriure pensant en les seues primeres experiències amb el porro. És clar, ell preferia unes drogues més dures, com el tabac ros i el whisky, que, a més a més, no havia de compartir i protegien la intimitat bucal. Però l'espectacle del porret-botifarra mantenia *fascinat* el nostre desficiós amic, fins l'extrem de redactar aquella "Ràpida teoria del Porro", que potser els científics americans haurien algun dia de considerar.

la WEB

▶ Selecció de poesia catalana

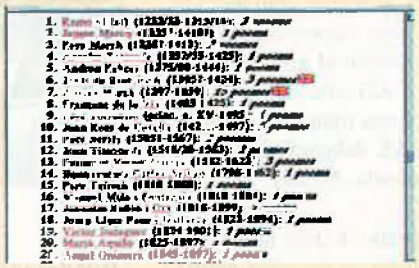

Es tracta d'una pàgina que aspira a divulgar la poesia en llengua catalana a través d'Internet bo i reforçant l'ús de la llengua. La selecció de poetes i poemes –al gust personal dels autors de la pàgina electrònica– s'ordena cronològicament, i en alguns casos inclou la traducció a l'anglès. A més a més, també inclou una secció de noves generacions, oberta a les aportacions del públic en general, "sense restriccions d'espai o de contingut, amb pseudònim o amb nom real". Des d'aquesta pàgina hom podrà accedir a la pàgina d'Internet de l'editorial Empúries i, ben aviat, a la d'Edicions Proa.

▶ http://www.mit.edu:8001/people/afolch/home.htm

PASSATEMPS

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

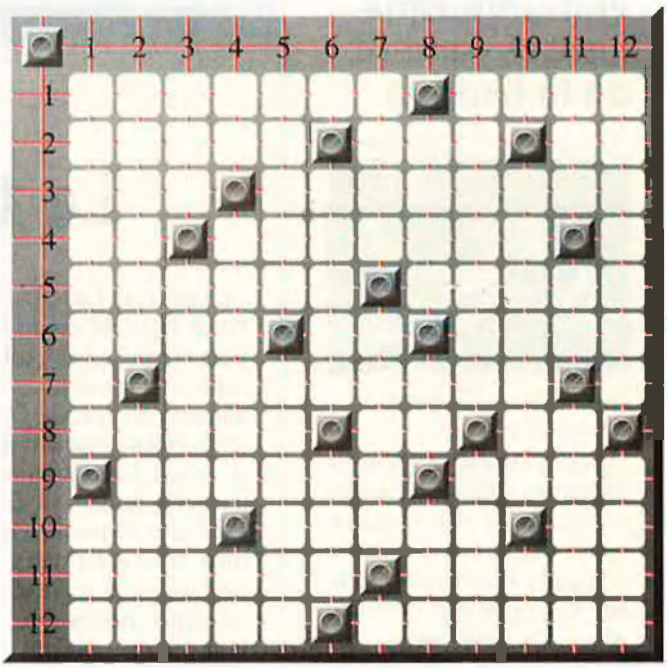

Deu minuts amb l'Anna Maria Genís

Horitzontals: 1. Habilitat demostrada pel perit gràcies a la pràctica. Comptador de caramboles. **2.** Lligàveu tres en un. Pretén ser noble i acaba sent esnob. Mitja sola. **3.** Morè. Massa torrat. **4.** Àtom carregat. En principi, no és estable. Endoll trifàsic. **5.** Toquin diana. Noi de Maó. **6.** Afavoreixi l'evacuació. Tres nous. Es perd amb desgana. **7.** Llevant. Respondré a l'acció dels laxants. Erra. **8.** Aliats que es reparteixen el pastís. O afirma o condiciona. Mitja hora. **9.** Ruletes que atempten contra la pròpia vida. S'omplen amb teca i es buiden amb xerrameca. **10.** Mamella. Oculto el conill dins el barret. Article de ponent. **11.** Peça que roman encadenada. Sencer. **12.** Adquirit amb la primera xumada. Arcaics.

Verticals: 1. Les noies més ben dotades de les cases pairals. Mesura a mans obertes. **2.** S'allista a bord. Secreció de la trempera matinera. **3.** Arriba, content, al delta. Pengem el condemnat. **4.** Fies sense límits. Atiïs el foc. Mitja sola. **5.** Ridícul per carrincló. Tres minuts de boxa. **6.** Obre interrogant. Racial. Tema sense encapçalament. **7.** La natja de l'Elsa o del Paul. Capeta que cobreix les espatlles dels alts càrrecs eclesiàstics. Peu de pàgina. **8.** Cega. Dues gotes d'aigua. Unitat d'informació hereditària. **9.** Eixam d'abelles. Plataforma de comandament a bord. **10.** N'hi ha dues per barba. Herba que també es diu fetgera. Símbol titànic. **11.** Arriba a la taula enganxada al pit. Nucli atòmic. Reunió de sardanistes al voltant d'una cobla. **12.** Tub quirúrgic que es pot omplir d'èter. Germanes que idolatren el pare

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: 1. Indret demogràficament esfereïdor. Te'n fots del Guadiana i del Guadalquivir. **2.** Emblema dels vampirs. Distret. Forat buit d'animals. **3.** Fiord gallec. Transmetre tota mena de vibracions. **4.** Si no camina, fa caminar. Deixaren per mort. Rego pensant en tu. **5.** Anió poliatòmic que conté l'urani com a àtom central. No pas aquesta, sinó la de més enllà. **6.** Fa la feina del barber castrense. Pic amb el cim tapat. Queixa de moix. **7.** Volem el cap de l'equip. Donàvem tot el nostre suport financer. Doble revolt perillós. **8.** Marceixes. Article californià. Armadura verda. **9.** Aquest animal no mataria ni una mosca, oi? L'Alfred s'ho sent quan arriba l'hivern. **10.** L'ou que no s'esclafa. Peix deliciós que s'acostuma a servir folrat per una crosta de sal. En teoria el guanyaràs només si et sua el front. **11.** Socis, ni que sigui circumstancialment. En una paraula, indret devastat. **12.** La barretina dels asiàtics. Tractament reial.

Verticals: 1. Porpres. Ofert de franc i beneït. **2.** Inundarà l'enciam amb un líquid daurat i mediterrani. Imiti. **3.** Clar i català. Estudiaria minuciosament el terreny amb les mans obertes. **4.** Cua sense cap. Es dirigien. Aquesta mena d'art obvia clarament qualsevol referència religiosa. **5.** Fa amb un material adequat el sòl d'un receptacle. Pega amb duresa. **6.** Ens cal per respirar. Òxid de titani. Metalls d'en Xènius. **7.** El vestit femení que més metres de roba requereix. Era necessari. As. **8.** El rosegador argentí que provoca més l'instint maternal. Viatja. Contracció a Delhi. **9.** Impost medieval recurrent. Tip. **10.** L'única lletra de l'alfabet català que es veu obligada a refermar el seu origen llatí. Fer-se molt amic d'algú, o més. Al nord de la Mediterrània. **11.** Estarrufat com si acabés de descobrir un ovni. La lletra grega més digestiva. Descans. **12.** Els espais on aterren feliçment els saltadors de longitud. Sovint necessitem consultar un calendari per trobar-ne una.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENÍS
Horitzontals: 1. Perícia. Abac. 2. Unfeu. Nob. La. 3. Bru. Recremat. 4. Ió. Astable. E. 5. Llevin. Al·lot. 6. Laxi. IM. Esme. 7. E. Evacuare. R. 8. Socis. St. Ra. 9. Russes. Paps. 10. Pit. Amago. Lo. 11. Anella. Enter. 12. Mamat. Antics.

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Populós. Rius. 2. Ullal. Amè. Fo. 3. Ria. Irradiar. 4. Pa. Atuïren. R. 5. Uranat. Altra. 6. Rapa. Ic. Miol. 7. E. Avalavem. S. 8. Semes. La. Ar. 9. Mansoi. Fred. 10. Dur. Orada. Pa. 11. Aliats. Ermot 12. Tiara. Altesa.

AGENDA

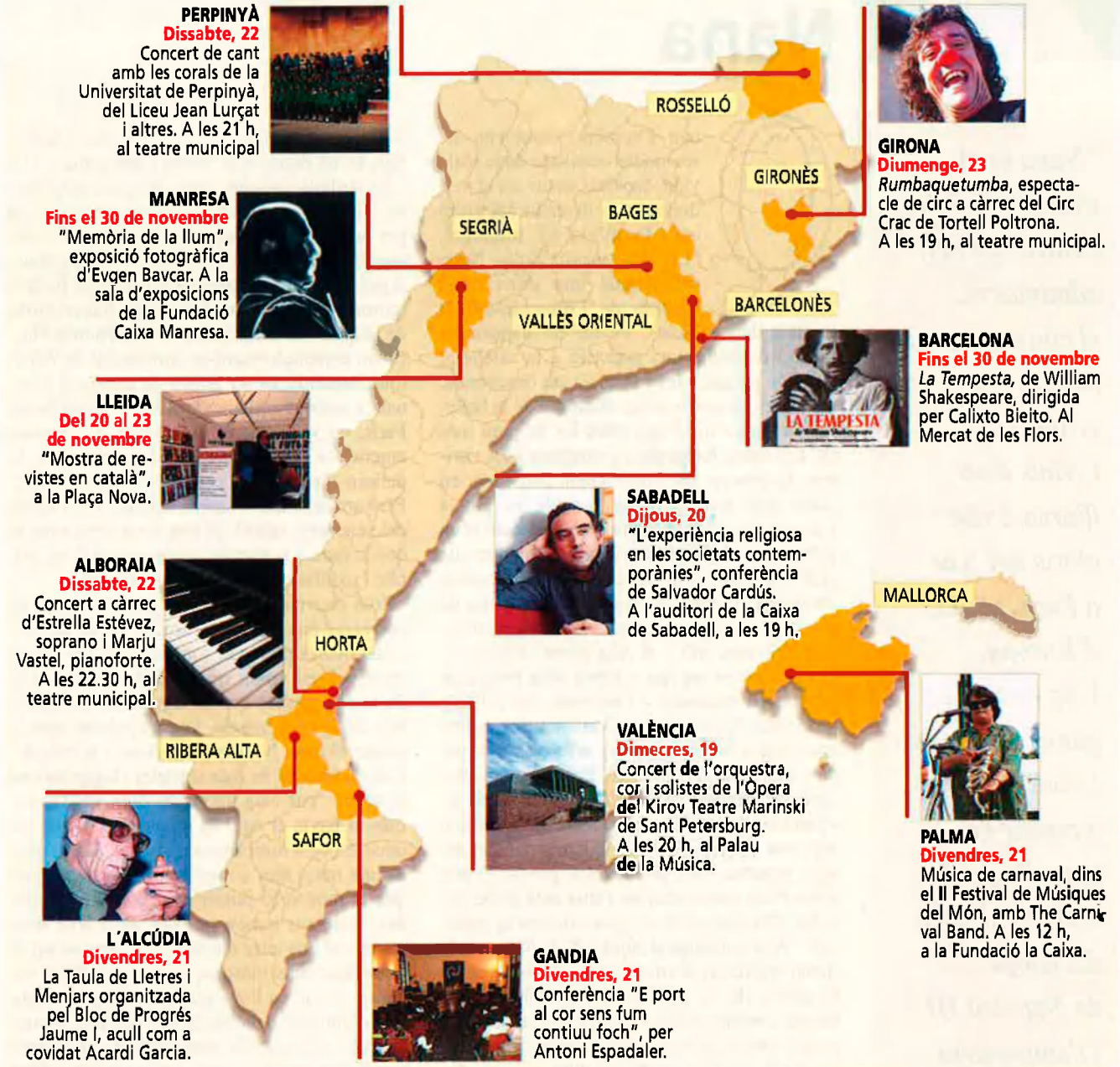

PERPINYÀ
Dissabte, 22
Concert de cant amb les corals de la Universitat de Perpinyà, del Liceu Jean Lurçat i altres. A les 21 h, al teatre municipal

MANRESA
Fins el 30 de novembre
"Memòria de la llum", exposició fotogràfica d'Evgen Bavcar. A la sala d'exposicions de la Fundació Caixa Manresa.

LLEIDA
Del 20 al 23 de novembre
"Mostra de revistes en català", a la Plaça Nova.

ALBORAIA
Dissabte, 22
Concert a càrrec d'Estrella Estévez, soprano i Marju Vastel, pianoforte. A les 22.30 h, al teatre municipal.

L'ALCÚDIA
Divendres, 21
La Taula de Lletres i Menjars organitzada pel Bloc de Progrés Jaume I, acull com a covidat Acardi Garcia.

GIRONA
Diumenge, 23
Rumbaquetumba, espectacle de circ a càrrec del Circ Crac de Tortell Poltrona. A les 19 h, al teatre municipal.

BARCELONA
Fins el 30 de novembre
La Tempesta, de William Shakespeare, dirigida per Calixto Bieito. Al Mercat de les Flors.

SABADELL
Dijous, 20
"L'experiència religiosa en les societats contemporànies", conferència de Salvador Cardús. A l'auditori de la Caixa de Sabadell, a les 19 h.

VALÈNCIA
Dimecres, 19
Concert de l'orquestra, cor i solistes de l'Òpera del Kirov Teatre Marinski de Sant Petersburg. A les 20 h, al Palau de la Música.

GANDIA
Divendres, 21
Conferència "E port al cor sens fum contiuu foch", per Antoni Espadaler.

PALMA
Divendres, 21
Música de carnaval, dins el II Festival de Músiques del Món, amb The Carnival Band. A les 12 h, a la Fundació la Caixa.

INTERNACIONAL

NOVA YORK
Dissabte, 22
Representació de l'òpera *Madame Butterfly*, en una versió adaptada al públic infantil. A les 11.30 h, a l'Òpera Amato.

LONDRES
Diumenge, 23
Concert del grup de rock Foo Figthers. A les 21 h, a la Brixton Academy.

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93 [illegible] 41.

EL TEMPS QUE CORRE per **JOAN F. MIRA**

Nana

"Nana és el triomf social de l'entrecuix ben administrat, el cony que paga palaus, carrosses, grans festes i criats amb lliurea, l'alta glòria del 'cul' a París, capital d'Europa. Una mena de glòria que no ha tornat mai a repetir-se, o no d'aquella manera, d'ençà del temps de Napoleó III i l'emperatriu Eugenia de Montijo, quan París, ella mateixa, s'inventà que era més que mai la ciutat de la llum."

Quan l'heroïna, conscient del seu poder i cansada de la mala vida, decideix traure tot el rendiment a la inversió del propi cos, la glòria és fulgurant. "Llavors –escriu Zola– Nana esdevingué una dona *chic*, rendista de l'estupidesa i la brutícia dels mascles. Va ser un llançament brusc i definitiu, una ascensió a la celebritat del món galant, a les follies a cara descoberta, als diners i a les audàcies dubtoses de la bellesa. Va regnar tot d'una entre les de preu més alt. Les seues fotografies s'exhibien a les vitrines, la citaven als diaris. Quan passejava en cotxe pels bulevards, la gentada es girava i pronunciava el seu nom, amb l'emoció d'un poble que saluda la seua sobirana; mentre que ella, familiar, estirada entre robes flotants, somreia amb un aire alegre, sota la pluja de rinxolets rossos que inundaven el blau enfosquit dels seus ulls i el roig pintat dels llavis. I el prodigi va ser que aquesta noia més aviat grassa, tan maldestra a l'escenari, tan rídicula quan volia fer el paper de dona honesta, representava a la ciutat, sense cap esforç, tots els papers de l'encís i la seducció. Era una gràcia flexible de serp, un *déshabillé* estudiat, com involuntari, d'elegància exquisida, una distinció nerviosa de gata de raça, una aristocràcia del vici, superba, com una revolta, posant el peu sobre París com a senyora i ama amb poder absolut. Ella donava el to, grans dames la imitaven." Així comença el capítol X de *Nana*, en la meua traducció d'emergència. Així comença la glòria de la cortesana més cèlebre dels temps contemporanis, insigne purament pels propis mèrits naturals, no per ser actriu, espia, model de moda o qualsevol altra qualitat afegida. Nana és sobiranament il·lustre per ser només puta de luxe, *maîtresse* de qui més pague, *querida* de lloguer.

Nana és el triomf social de l'entrecuix ben administrat, el cony que paga palaus, carrosses, grans festes i criats amb lliurea, l'alta glòria del *cul* a París, capital d'Europa. Una mena de glòria que no ha tornat mai a repetir-se, o no d'aquella manera, d'ençà del temps de Napoleó III i l'emperatriu Eugenia de Montijo, quan París, ella mateixa, s'inventà que era més que mai la ciutat de la llum. Ara Zola no podria escriure una novel·la com aquella, simplement perquè Nana seria impossible. S'ha acabat, no sé si per sort, el temps de les grans cortesanes esdevingudes reines de la nit i del dia. Ara mateix, hi ha dones que deuen l'alta fama a l'ús dels atributs naturals, però *sempre* necessiten un complement institucional o pretext formal per la posició que ocupen. Són esposes d'homes de nom cèlebre o poderós –de més d'un, si pot ser– fan programes a la televisió, funden museus, o practiquen alguna activitat en virtut de la qual van eixint a la premsa. Pamela Harriman començà casant-se amb un fill de Winston Churchill, va ser amant de polítics i magnats, i acabà d'ambaixadora dels Estats Units a París, on va morir fa uns mesos. La premsa americana més seriosa, en les necrologies, la definia com "la gran cortesana del segle XX". Però arribar a la fortuna i a la fama pels camins del sexe amb càlcul, és una cosa. Una altra és que la fama i la fortuna acompanyen l'èxit públic i exhibit de l'ús del propi entrecuix.

Zola escrivia, en una versió que després va aparèixer una mica censurada: "Tota una societat que es precipita sobre un *cul*. Un avalot darrere d'una gossa, que no està en zel i que es burla dels gossos que la segueixen. El poema dels desigs del mascle, la gran palanca que fa moure el món. Només hi ha el *cul* i la religió." *Cul*, en francès, és més complet i suggesiu que el nostre "cul". En temps de Zola, doncs, només hi havia el *cul* i la religió per moure els mascles, i els mascles eren el món. Ara el món és una mica més complicat, hi ha més coses que el mouen (o potser no, i tot són variants dels mateixos temes, qui sap, però això seria matèria d'una altra meditació), i tampoc no és únicament dels mascles, o això pareix de vegades. El *cul* es lloga públicament a les pàgines d'anuncis dels diaris (el *cul* dels homes també, i això és una gran novetat, un progrés moral ben notable), però les cortesanes d'ara només poden aspirar, si no completen l'ofici amb l'art o el matrimoni, a un modest ascens professional. No hi ha cap Nana presidint sopars de nobles, escriptors i polítics en el palau que li paga el seu client més regular, el pobre comte Muffat, camarlenc de la cort. Ni passejant en cotxe descobert com una reina, ni triomfant a les curses de Bois de Boulogne. No hi ha Nana, i no hi ha Aspàsia d'Atenes, ni Taïs d'Alexandria, ni una Montespan o una Pompadour, ni tan sols una discreta favorita del papa Borja com Vannozza Cattanei. S'ha acabat la llarga i gloriosa tradició. I ni em diguen que alguns noms que vostès estan pensant en són l'equivalent actual, perquè no ho són.

De la saó de la terra i de la feina del temps

La Qualificació **Vi de la Terra / Pla i Llevant de Mallorca** és la garantia d'uns vins produïts a partir de vinyes cultivades a la nostra comarca vitícola. Tota una varietat de vins de producció controlada, amb una elaboració característica del nostre clima, el nostre sol i sobretot, la nostra terra, reconeguts des de l'antiguitat.

Tastau-los. Amb tota garantia.

Producte Balear

La Qualitat, també a l'alimentació

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura, Comerç i Indústria

PUNTS ESTRELLA
Un univers de regals
Per acumular Punts Estrella només ha d'utilitzar la seva targeta de "la Caixa", on i quan vulgui. Així de fàcil i senzill: per cada 1.000 pessetes de compra, un punt; i, com més punts, millors seran els regals que podrà escollir del catàleg del nou programa Punts Estrella.
Rellotges, càmeres fotogràfiques, espectacles, viatges... Ara, les targetes de "la Caixa", a més a més de la comoditat i seguretat que li proporcionen, li permetran d'accedir a un univers de regals. Passi per qualsevol oficina de "la Caixa" a recollir el seu catàleg Punts Estrella.
"la Caixa"